

2020

Rookvrije stad Groningen

AFSTUDEEROPDRACHT GEZONDE STAD

LISANNE GREVELING

HANGT
ER GAAT NIETS BOVEN
GRONINGEN

HANGT ER GAAT NIETS BOVEN GRONINGEN

ROOKVRIJE STAD GRONINGEN

Auteur: Lisanne Greveling
Junior medewerker
Kenniscentrum NoorderRuimte
l.greveling@st.hanze.nl

Studentnummer: 332582
Klas: FV4AS

Datum van inleveren: 2 juni 2020

Onderwijsinstelling: Hanzehogeschool Groningen
Instituut Facility Management
jaar 4 Hospitality in Business (HIB
VT)
2019-2020

Opdrachtgever: Mevrouw M. Zwaving
Gemeente Groningen
Marieke.Zwaving@Groningen.nl
Mevrouw J. Nijkamp
Lector Gezonde Stad Groningen
j.e.nijkamp@pl.hanze.nl

docentbegeleider / Mevrouw N.C.M. Nuis
eerste beoordelaar: c.m.nuis@pl.hanze.nl
Tweede beoordelaar: Mevrouw M.A Nieuwenhuisen
m.a.nieuwenhuisen@pl.hanze.nl

Vertrouwelijk: Nee

Aantal woorden: 10924

Figuur: (Prins, z.d.)

Logo Groningen: (Marketing Groningen, z.d.)

VOORWOORD

Voor u ligt het adviesrapport 'Rookvrije Stad Groningen'. Dit adviesrapport is geschreven in opdracht van Gezonde Stad Groningen. Tevens is dit mijn laatste opdracht voor het afronden van mijn studie Facility Management Hospitality in Business aan de Hanzehogeschool te Groningen. Met veel plezier heb ik mij mogen verdiepen in het creëren van een rookvrije omgeving rondom twee vmbo-scholen aan de Kluiverboom.

Graag wil ik een aantal mensen in het bijzonder bedanken. Allereerst wil ik mijn opdrachtgevers Jeannette Nijkamp en Marieke Zwaving van Gezonde Stad Groningen bedanken voor het aanbieden van de leuke en interessante opdracht en begeleiding. Ook wil ik Nella Nuis bedanken voor de feedback en adviezen die ik het afgelopen half jaar heb gekregen. Ondanks deze bijzondere tijd bleef ze betrokken bij mijn afstudeeropdracht.

Vanuit NoorderRuimte wil ik graag Otto Lussenburg en Stefan Lechner bedanken voor de wekelijkse coachmomenten, de feedback en de motiverende woorden. Zij stonden altijd klaar voor advies of voor feedback. Ook wil ik ook mijn mede collega's van NoorderRuimte bedanken voor de hulp die werd geboden. In het bijzonder wil ik Floris Doeglas en Nooreddin Hamel bedanken voor de fijne samenwerking. Daarnaast wil ik mijn medestudenten bedanken voor het advies wat jullie tijdens of na de COL-meetings gaven. Helaas hebben we elkaar niet vaak gezien vanwege het coronavirus, maar toch waren jullie altijd bereid om telefonisch hulp te bieden.

Medewerkers van verschillende vmbo-scholen, bedankt dat jullie een aantal vragen voor mij wilden beantwoorden. Ook het RIVM wil ik bedanken voor het mogen volgen van het Webinar.

Tot slot wil ik mijn vriend bedanken voor de steun en motiverende woorden. Dankzij hem werd ik toch elke keer weer gemotiveerd om aan het onderzoek te werken.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Lisanne Greveling

Groningen, 2 juni 2020

Dit afstudeeronderzoek is onderdeel van het creëren van een rookvrije stad. De Gemeente Groningen wil een aantrekkelijke en gezonde stad worden waarbij het streven is om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien. Om daaraan bij te dragen richt dit onderzoek zich op jongeren tussen de 12 en 17 jaar die een vmbo-opleiding volgen. De reden waarom voor deze doelgroep is gekozen heeft te maken met onderzoeksresultaten van het Trimbos Instituut. Daaruit is gebleken dat er wekelijks nog zo'n 100 jongeren in deze leeftijdsgroep verslaafd raken aan roken, waarvan de meeste jongeren een vmbo-opleiding volgen. Omdat Groningen maar één locatie heeft waar vmbo-scholen zijn gevestigd (locatie de Kluiverboom) richt dit onderzoek zich op deze locatie.

Het doel van het onderzoek is om vanuit het facilitair oogpunt een bijdrage te leveren aan een ontmoedigingsbeleid voor roken rondom locatie de Kluiverboom in de stad Groningen. De uitkomsten kunnen dienen als pilot voor de rest van de middelbare scholen in Groningen.

De hoofdvraag van dit onderzoek is:

Hoe kan de fysieke omgeving rondom de Kluiverboom in de stad Groningen worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat?

Om de hoofdvraag te beantwoorden is er onderzoek gedaan door middel van kwalitatief onderzoek, field- en deskresearch. Er zijn interviews gehouden met medewerkers van verschillende vmbo-scholen in Nederland. Daarnaast is er een Webinar gevolgd van het RIVM met verschillende experts.

Uit dit onderzoek zijn de volgende belangrijkste resultaten naar voren gekomen:

- Communicatieborden met de tekst 'verboden te roken' wordt wel gelezen, maar werkt averechts bij deze doelgroep.
- Met het aanbieden van sportfaciliteiten wordt er een gezonde leefomgeving gecreëerd, waarbij roken wordt ontmoedigd. Daarnaast voorkomt het dat jongeren gaan experimenteren uit verveling. In IJsland is dit uitgebreid onderzocht en wordt dit succesvol toegepast.
- Veel vmbo-scholen zijn rookvrij geworden met behulp van handhaving en het vergroten van de fysieke omgeving.

Het volgende kan geconcludeerd worden:

- Juiste communicatie speelt een cruciale rol om te voorkomen dat jongeren gaan roken.
- Sportfaciliteiten zijn een goed hulpmiddel voor het creëren van een rookvrije omgeving.
- Het inzetten van handhaving voorkomt dat jongeren op en rondom het schoolterrein gaan roken.

Er wordt aanbevolen om op korte termijn gedragsbeïnvloedings-technieken toe te passen op communicatieborden en deze te plaatsen in de omgeving van de Kluiverboom. Verder wordt geadviseerd om meer sportfaciliteiten aan te bieden. Tot slot wordt geadviseerd om de fysieke omgeving (het voetpad, fietspad en de groene omgeving tegenover de school) bij het

schoolterrein te betrekken. Op deze manier wordt ook die omgeving rookvrij en wordt voorkomen dat jongeren net buiten het schoolterrein gaan roken.

Omdat dit onderzoek is uitgevoerd ten tijde van het uitbreken van het coronavirus was het noodzakelijk om de onderzoeksmethoden aan te passen. De bedoeling was om mini-interviews te houden met jongeren die naar school gaan aan de Kluiverboom. Daarnaast was het de bedoeling om daar te gaan observeren. Echter omdat Nederland genoodzaakt was om thuis te werken, waren de huidige onderzoeksmethoden niet meer mogelijk. Er wordt daarom aanbevolen om alsnog deze onderzoeksmethoden toe te passen tijdens een vervolgonderzoek.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord

Managementsamenvatting

Begrippenlijst

Hoofdstuk 1: Inleiding	10
1.1 Aanleiding	10
1.2 Context.....	11
1.3 Probleemstelling.....	12
1.4 Doelstelling	13
Hoofdstuk 2: Onderzoeksvragen	14
2.1 Hoofdvraag	14
2.2 Deelvragen	14
Hoofdstuk 3: Het theoretisch kader	15
3.1 De fysieke omgeving.....	15
3.2 Broken Window theory.....	15
3.3 Nudging.....	16
3.4 ASE-Model.....	16
3.5 Motivaction-gedragsbeïnvloedingsmodel	17
3.7 DESTEP	17
3.8 PDCA-cyclus.....	18
Hoofdstuk 4: De onderzoeksmethode.....	19
4.1 Coronavirus	19
4.2 Typering van het onderzoek	19
4.3 Onderzoeksgroep en verantwoording	19
4.4 Onderzoeksinstrumenten en verantwoording	21
4.5 Dataverzamelmethode	22
4.6 Betrouwbaarheid en validiteit	22
Hoofdstuk 5: Onderzoeksresultaten	23
5.1 Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar?	23
5.2 Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?.....	27
5.3 Hoe is de huidige fysieke omgeving aan de Kluiverboom ingericht, waarbij gelet wordt op infrastructuur, flora en netheid?	30
5.4 Welke mogelijke triggers kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?	32

Hoofdstuk 6: Conclusie, discussie en aanbevelingen	35
6.1 Conclusie	35
6.2 Discussie.....	38
6.3 Aanbevelingen.....	40
Hoofdstuk 7: Reflectie.....	42
7.1 Reflectie aan de hand van de STARR methode	42
7.2 Professioneel functioneren in de praktijk.....	43
7.3 Ontwikkeling als Facility Manager.....	44
Bibliografie.....	45
<i>Bijlage I: Wat zijn de trends en ontwikkelingen voor een rookvrij beleid rondom vmbo-scholen?</i>	<i>49</i>
<i>Bijlage II: FOGG behavior model.....</i>	<i>52</i>
<i>Bijlage III: Interviewschema Ronald (conciërge Wellant College Utrecht)</i>	<i>53</i>
<i>Bijlage IV: Transcript Ronald (conciërge Wellant College Utrecht)</i>	<i>54</i>
<i>Bijlage V: Interviewschema Roelof Datema (vestigingsdirecteur CSG Kluiverboom).....</i>	<i>57</i>
<i>Bijlage VI: Transcript Roelof Datema (vestigingsdirecteur CSG Kluiverboom).....</i>	<i>59</i>
<i>Bijlage VII: Interviewschema Johan Mulder (afdelingsleider bovenbouw Globe college)</i>	<i>68</i>
<i>Bijlage VIII: Transcript Johan Mulder (afdelingsleider bovenbouw Globe college)</i>	<i>70</i>
<i>Bijlage IX: Interviewschema Rick (medewerker Volt college)</i>	<i>77</i>
<i>Bijlage X: Transcript Rick (medewerker Volt college).....</i>	<i>78</i>
<i>Bijlage XI: Interviewschema Anneke (medewerker Zone college)</i>	<i>81</i>
<i>Bijlage XII: Transcript Anneke (medewerker Zone college)</i>	<i>82</i>
<i>Bijlage XIII: Antwoorden Trimbos</i>	<i>85</i>
<i>Bijlage XIV: Transcript Webinar RIVM rookvrij schoolterrein.....</i>	<i>90</i>
<i>Bijlage XV: Enquête</i>	<i>101</i>
<i>Bijlage XVI: Beoordelingsformulier eindpresentatie opdrachtgever.....</i>	<i>105</i>
<i>Bijlage XVII: Resultaat plagiaatscan</i>	<i>106</i>

BEGRIPPENLIJST:

Accijns

Dit is een vorm van indirecte belasting wat een consument moet betalen. Het lijkt op btw, maar het verschil is dat bij accijns de hoogte wordt bepaald door het aantal sigaretten. Bij btw gaat het over het totaalbedrag (Accijnsaangifte, 2019).

APV

APV staat voor Algemene Plaatselijke Vordering. Hierin staan verschillende regels van de gemeente die gelden op het gebied van openbare orde en veiligheid (Ondernemersplein kvk, 2020).

CET-therapie

Een therapie die de neiging naar een sigaret verminderd door jongeren hier veelvuldig aan bloot te stellen. Hierdoor kan het zo zijn dat jongeren in de toekomst minder de neiging hebben om te gaan roken (Stephanie Leone, 2014).

FAO

The Food and Agriculture Organization oftewel FAO, is een voedsel en landbouworganisatie die als doel heeft om voedselzekerheid te creëren voor iedereen (FAO, 2020).

Fysieke omgeving

De fysieke omgeving is door een mens waarneembaar door middel van de zintuigen zien, ruiken en horen (aandeslagmetomgevingswet, z.d.).

Het Trimbos-instituut

Een kennisinstituut dat onderzoeken doet naar alcohol, tabak, drugs en mentale gezondheid. Aan de hand van onderzoeken stelt het Trimbos interventies samen. Het doel van het Trimbos is om een gezonde samenleving te creëren waarin burgers zoveel mogelijk zelfcontrole hebben over hun lichaam (Trimbos, 2019).

Lager/hoger opgeleiden

Onder lager opgeleide mensen wordt verstaan dat zij alleen basisonderwijs, middelbaar onderwijs of mbo-niveau 1 of 2 hebben afgerond. Hoger opgeleide mensen hebben of een hbo en/of een universitaire opleiding afgerond. Daartussen zitten nog middelbaar opgeleide mensen en zij hebben een mbo-diploma van minimaal niveau 3 afgerond (Bloem, 2017).

Nudging

Nudging is een methode om mensen, en dus ook jongeren, een betere keuze te laten maken zonder hun keuzevrijheid te beperken (Groenewegen, 2018).

Rookvrije generatie

Een organisatie die is ontstaan vanuit gezondheidsfondsen. Zij werken aan een beweging om een rookvrije generatie te creëren (Rookvrije generatie, z.d.).

The Broken Window Theory

The Broken Window Theory zegt letterlijk dat één gebroken raam zorgt voor meerdere gebroken ramen. Dit komt doordat mensen sociale dieren zijn en om erachter te komen wat gewenst gedrag is, kijken mensen in hun omgeving naar het gedrag van anderen. Het wordt gezien als een sociale norm om het gedrag van anderen in de buurt na te doen. Dit is ook van toepassing op afval en kauwgum. Als er op straat afval of kauwgum ligt zullen meerdere mensen hun afval op straat gooien, omdat men denkt dat het wordt getolereerd (Dijk, 2013).

Waterbedeffect

Op het moment dat een probleem zich verplaatst naar een andere plek, wordt er gesproken van het waterbedeffect (Wim Bernasco, 2006). Een voorbeeld kan zijn wanneer er een rookvrije plek wordt gecreëerd, rokende mensen zich naar een andere plek verplaatsten om daar alsnog te gaan roken.

WHO

De World Health Organization oftewel WHO, is een wereldwijde organisatie die zich inzet voor een betere gezondheid van de mens (WHO, 2020).

HOOFDSTUK 1: INLEIDING

De opdracht voor dit onderzoek is een initiatief van de Lector Gezonde Stad. Dit initiatief is ontstaan door een samenwerking met de Hanzehogeschool Groningen, de gemeente Groningen, VanWonen vastgoedontwikkeling en het Universitair Medisch Centrum Groningen. Zij willen samen een gezonde en aantrekkelijke stad creëren voor jong en oud.

Dr. Jeannette Nijkamp, lector van de Gezonde Stad Groningen, is de interne opdrachtgever. Haar onderzoekslijn maakt onderdeel uit van het lectoraat Facility Management in het Kenniscentrum NoorderRuimte, en het Instituut voor Facility Management van de Hanzehogeschool Groningen (Nijkamp, 2019). Met dit onderzoek wil Jeannette Nijkamp een bijdrage leveren aan het verhogen van het aantal gezonde levensjaren van de inwoners van de gemeente Groningen.

De gemeente Groningen is de externe opdrachtgever en heeft als ambitie dat iedereen, jong en oud, gezonder door het leven gaat en gezonder ouder wordt. Om deze ambitie te realiseren, is er vanuit de gemeente de regiegroep 'Healthy Ageing' ontstaan (Marieke Zwaving, persoonlijk communicatie, 10 maart 2020). Tevens is er een samenwerking aangegaan met Jeannette Nijkamp.

1.1 AANLEIDING

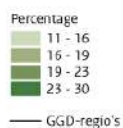
"Elk half uur sterft iemand in Nederland ten gevolge van roken (Laar, 2018)!"

Roken veroorzaakt verschillende ziektes, die ervoor kunnen zorgen dat de levenskwaliteit wordt verminderd of de levensduur wordt verkort. Een gemiddelde roker sterft namelijk tien jaar eerder dan een nooit-roker. In Nederland overlijden 20.000 mensen aan de ziektes die worden veroorzaakt door roken en dagelijks moeten twintig mensen leren leven met een chronische ziekte ten gevolge van roken. Rokende mensen kost de maatschappij jaarlijks **22,3 miljard** euro, onder andere door zorgkosten (Volksgezondheidszorg, 2016). Ondanks deze dodelijke effecten, rookt nog steeds 25% van de bevolking. Een groot deel begint al op zeer jonge leeftijd met roken en komt daar op latere leeftijd niet meer van af (Rokeninfo, 2019).

In 2016 rookten in de stad Groningen de meeste mensen. Uit onderzoek van het RIVM bleek dat 28% van de stadgers rookte. Dat is 1% meer dan in Amsterdam (Volksgezondheidszorg, 2016).

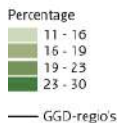
Rokers 2016

Per gemeente, volwassenen van 19 jaar en ouder

Rokers 2016

Per gemeente, volwassenen van 19 jaar en ouder

Figuur 1.1.1 weergave percentage rokers in Groningen en Amsterdam (Volksgezondheidszorg, 2016).

De gemeente Groningen wil hier verandering in brengen. De gemeente wil voor alle inwoners van de stad Groningen een aantrekkelijke en gezonde stad zijn. Daarom heeft de gemeente Groningen zich aangesloten bij de organisatie 'Op Weg Naar Een Rookvrije Generatie'. Samen met deze organisatie wil de gemeente Groningen ervoor zorgen dat niet-roken vanzelfsprekend wordt (Rookvrije Generatie, 2019).

1.2 CONTEXT

In Groningen zijn de afgelopen jaren al een aantal maatregelen genomen om het lastiger te maken om te roken. De volgende locaties zijn rookvrij geworden of worden dit jaar rookvrij verklaart:

- de Zernike Campus;
- het UMCG;
- het stadion van FC Groningen;
- alle kinderopvangcentra in de stad Groningen;
- diverse sportclubs in de stad Groningen;
- alle basisscholen in de stad Groningen;
- alle middelbare scholen in de stad Groningen;
- alle locaties van het Alfa College;
- het Centraal Station van Groningen.

Daarnaast hebben alle locaties van de Lidl in Groningen besloten om geen tabak meer te verkopen (Rookvrijegeneratie, 2020).

Verder zijn er landelijk ook een aantal maatregelen genomen. Jongeren mogen pas tabak kopen vanaf hun 18^e levensjaar. Tot 2014 was dat vanaf hun 16^e levensjaar. Ook mag er geen reclame meer gemaakt worden voor tabaksgebruik en wordt er elk jaar een accijnsverhoging van ongeveer 15% toegepast op tabak (Rijksoverheid, 2020).

Het Trimbos Instituut heeft een aantal feiten op een rij gezet omtrent het aantal jongeren dat, ondanks de maatregelen, rookt in Nederland:

- Wekelijks raken er nog zo'n honderd jongeren in de leeftijdsgroep van 12 tot en met 17 jaar verslaafd aan roken.
- De gemiddelde leeftijd waarop jongeren beginnen met roken, is wanneer zij bijna 13 jaar zijn.
- Op het moment dat jongeren dagelijks beginnen te roken, zijn ze gemiddeld 14 jaar.
- Er is nauwelijks verschil te zien in het rookgedrag van meisjes en jongens.
- Er is wél een verschil zichtbaar in het opleidingsniveau van jongeren. Vmbo-leerlingen roken het meest. Uit onderzoek van het Trimbos Instituut is gebleken dat 33% van de jongeren op het vmbo in de leeftijdscategorie 12 tot en met 17 jaar wel eens heeft gerookt, 17% rookt maandelijks een sigaret en 7% rookt dagelijks. Er is een significant verschil met jongeren in de leeftijdscategorie 12 tot en met 17 jaar op het vwo, daar heeft 15% wel eens gerookt, 6% rookt maandelijks een sigaret en nog geen 1% rookt dagelijks (Hopman, 2017).

1.3 PROBLEEMSTELLING

Als er geen maatregelen worden genomen om het rookgedrag onder jongeren te reduceren, zal het doel van de regiegroep 'Healthy Ageing' om een rookvrije generatie te creëren niet worden gerealiseerd in 2040. Op dit moment vinden zij dat er nog te veel jongeren roken of beginnen met roken. Dit gebeurt met name op vmbo-scholen, maar ook op andere middelbare scholen is dit een probleem. Het is daarom belangrijk om extra maatregelen te treffen, zodat deze groep jongeren niet meer de behoefte voelt om te willen roken. Als het lukt om deze generatie te laten stoppen met roken, zullen er ook minder volwassenen gaan roken. De echte vaste rokers van nu zijn namelijk ook op jonge leeftijd begonnen met roken. Bovendien raken jongeren sneller verslaafd aan het stofje nicotine dat in de tabak van een sigaret zit. Nicotine zorgt voor een belonend gevoel waardoor een verslaving kan worden ontwikkeld (Kleinjan, 2017). De snelle ontwikkeling van een rookverslaving bij jongeren is meetbaar, door het ontstaan van een snelle ontwikkeling van onthoudingsverschijnselen. Door onderzoek is aangetoond dat het nicotinegebruik bij jongeren sneller en minder omkeerbaar is dan nicotinegebruik bij volwassenen (Andel, 2003).

1.4 DOELSTELLING

Het doel van de gemeente Groningen is om te achterhalen of de inrichting van de fysieke omgeving van Groningen kan bijdragen aan de preventie van roken onder jongeren. Op deze manier wil de gemeente een aantrekkelijke en gezonde stad creëren waarin het niet meer vanzelfsprekend is dat er wordt gerookt.

Tijdens dit onderzoek zal er gekeken worden naar de fysieke omgeving rondom de vmbo-scholen (het Werkmancollege en het CSG) op de locatie Kluiverboom. Dit wordt gedaan door vanuit een facilitair oogpunt een bijdrage te leveren aan een ontmoedigingsbeleid voor roken onder vmbo-leerlingen tussen de 12 en 17 jaar oud. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen een pilot zijn voor de rest van de vmbo-scholen in de stad Groningen, die eventueel ook hun fysieke omgeving kunnen aanpassen.

HOOFDSTUK 2: ONDERZOEKSVRAGEN

2.1 HOOFDVRAAG

Hoe kan de fysieke omgeving rondom de Kluiverboom in de stad Groningen worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat?

2.2 DEELVRAGEN

1. Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar?
2. Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?
3. Hoe is de huidige fysieke omgeving aan de Kluiverboom ingericht, waarbij gelet wordt op infrastructuur, flora en netheid?
4. Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

HOOFDSTUK 3: HET THEORETISCH KADER

In hoofdstuk 3 worden de theorieën en modellen die voor dit onderzoek relevant zijn toegelicht per subhoofdstuk. Het FOG Behaviour model is in de bijlage toegevoegd, omdat deze niet tijdens dit onderzoek is gebruikt.

3.1 DE FYSIEKE OMGEVING

Tijdens dit onderzoek ligt de focus op een ideale fysieke omgeving rondom vmbo-scholen aan de Kluiverboom in de stad Groningen waar roken niet vanzelfsprekend is. De fysieke omgeving is door een mens waarneembaar door middel van de zintuigen: zien, ruiken en horen (aandeslagmetomgevingswet, z.d.). Door middel van deze zintuigen worden fysieke elementen in de omgeving waarneembaar. Alle fysieke elementen bij elkaar vormen de fysieke omgeving en kunnen het gedrag van een mens beïnvloeden door bijvoorbeeld:

- De inrichting van de omgeving; dit kan een natuurlijke omgeving zijn met veel groenvoorziening zoals bomen, struiken, gras en bloemen, of een omgeving met veel woningen en juist weinig groenvoorziening. Een natuurlijke omgeving zorgt ervoor dat lichamelijke activiteiten bevorderd worden.
- Een tabakswinkel om de hoek; dit moedigt aan om te roken, want 'zien roken doet roken' (Jonkers, 2019).
- De aanwezigheid van rookplekken; hierdoor worden jongeren sneller gestimuleerd om te gaan roken.

3.2 BROKEN WINDOW THEORY

The Broken Window Theory zegt letterlijk dat één gebroken raam zorgt voor meerdere gebroken ramen. Dit komt omdat mensen sociale dieren zijn en om erachter te komen wat gewenst gedrag is, kijken mensen in hun omgeving naar het gedrag van anderen. Het wordt gezien als een sociale norm om het gedrag van anderen in de buurt na te doen. Hetzelfde geldt voor afval of kauwgum. Als er op straat afval of kauwgum ligt dan zullen meerdere mensen hun afval op straat gooien, omdat men denkt dat het wordt getolereerd (Dijk, 2013).

Ook zou de theorie kunnen worden toegepast om het gedrag van rokende jongeren rondom de vmbo-scholen te observeren. Echter is deze mogelijkheid vanwege het coronavirus helaas niet mogelijk, omdat alle scholen zijn gesloten. De Broken Window Theory is wel gebruik voor het beantwoorden van deelvraag 3: Hoe is de huidige fysieke omgeving aan de Kluiverboom ingericht, waarbij gelet wordt op infrastructuur, flora en netheid?

3.3 NUDGING

Nudging is nog steeds één van de meest populaire technieken om onbewust gedrag te beïnvloeden. Ook in een rookontmoedigingsbeleid voor jongeren lijkt nudging een belangrijk instrument te zijn. Nudging is namelijk een methode om mensen, en dus ook jongeren, een betere keuze te laten maken zonder hun keuzevrijheid te beperken (Groenewegen, 2018). Het is de bedoeling om met nudging jongeren te sturen richting de keuze om niet te gaan roken, zonder dat zij daar bewust van zijn. Nudging wordt gebruikt voor het beantwoorden van deelvraag 4: Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

3.4 ASE-MODEL

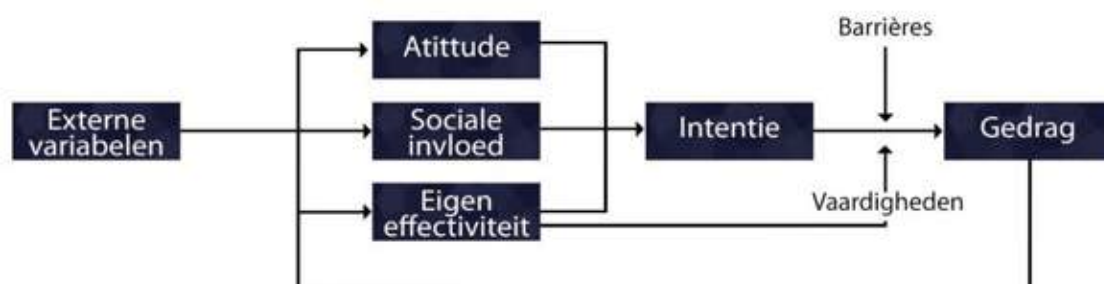
Met behulp van het ASE-model kan achterhaald worden welke elementen invloed hebben op het rookgedrag onder jongeren. Het model laat met behulp van verschillende invloeden zien hoe het gedrag van jongeren wordt beïnvloed (Wesselman, 2019). Het model begint met de externe variabelen die een persoon omschrijven aan de hand van de leeftijd, het geslacht, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische status. Vanuit daar worden de attitude, de sociale invloed en de eigen effectiviteit weergegeven:

- De attitude gaat over de houding van jongeren met betrekking tot roken.
- De sociale invloed bestaat uit de sociale omgeving van jongeren. Welke waarden en normen hebben ze? Wordt er in hun omgeving veel gerookt door familie of vrienden? Legt hun sociale omgeving juist druk op om niet te gaan roken?
- De eigen effectiviteit gaat er over of jongeren in staat zijn om bepaald gedrag uit te voeren.

Deze drie invloeden kunnen zorgen voor de intentie van het gedrag, maar ze kunnen ook nog worden beïnvloed door barrières. Voorbeelden van deze barrières zijn:

- Angst: jongeren kunnen snel worden beïnvloed door vrienden. Als hun vrienden roken durven ze vaak niet snel 'nee' te zeggen, omdat ze bang zijn dat ze daardoor buiten de groep zullen vallen.
- Een DropPit (een asbak in de grond) of een tabakswinkel in de fysieke omgeving van een school kan ervoor zorgen dat de nieuwsgierigheid naar roken wordt verergerd.

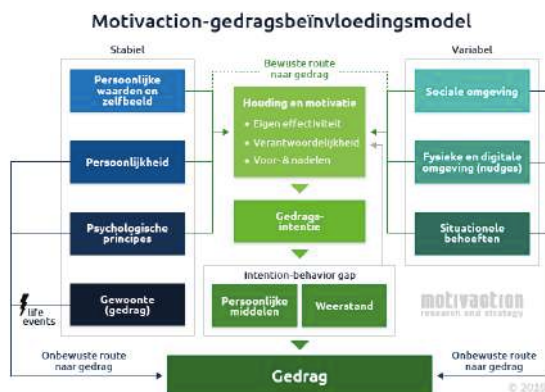
Al deze invloeden geven inzicht in het gedrag van jongeren. Het model zal gebruikt worden bij de beantwoording van deelvraag 1.

Figuur 3.4.1 ASE-Model (Wesselman, 2019).

3.5 MOTIVATION-GEDRAGSBEÏNVLOEDINGSMODEL

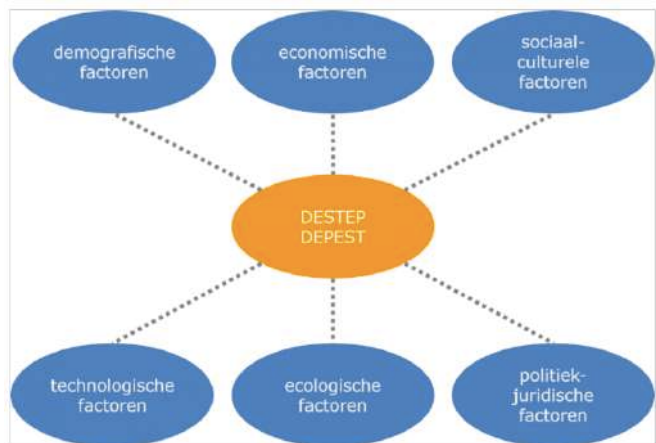
Met het Motivation-gedragbeïnvloedingsmodel worden de verschillende factoren met betrekking tot het gedrag van mensen in kaart gebracht. Het model houdt rekening met de persoonlijke waarden die jongeren kunnen motiveren, en de processen die jongeren onbewust doormaken (Lelij, 2019). Met behulp van dit model kan er een enquête worden opgesteld om zo meer inzicht te krijgen in het rookgedrag van jongeren in Groningen. Waarom kiezen zij ervoor om wel of niet te gaan roken?

Figuur 3.5.1 motivation-gedragbeïnvloedingsmodel (Lelij, 2019)

3.7 DESTEP

De DESTEP-analyse bestaat uit zes verschillende aspecten (te zien in figuur 3.7.1) die de externe omgeving beschrijven. Deze aspecten geven inzicht in de trends en ontwikkelingen in de omgeving, zodat hierop kan worden ingespeeld (Schop, 2019). In veel gevallen wordt een DESTEP-analyse samen uitgevoerd met een 7S-model en een SWOT-analyse. In dit onderzoek wordt echter alleen gebruik gemaakt van een DESTEP-analyse, omdat een 7S-model en een SWOT-analyse in dit geval minder waarde toevoegen aan dit onderzoek. Deze twee modellen kunnen namelijk ondersteunend zijn bij het formuleren van een interne analyse en dat is voor dit onderzoek niet relevant (Bakker, 2017). Deelvraag 1 zal aan de hand van de DESTEP-analyse worden beantwoord.

Figuur 3.7.1 DESTEP analyse (Schop, 2019)

3.8 PDCA-CYCLUS

Voor het realiseren van een nieuw beleid, is het belangrijk om een nulmeting uit te voeren. Volgens Maarten Nijman kan een PDCA-cyclus helpen bij het uitvoeren van een nulmeting (Nijman, 2015). De PDCA-cyclus werkt als volgt:

- Plan: allereerst moet onderzocht worden hoe de huidige situatie is. Als bekend is hoe de situatie gemeten kan worden kan de volgende stap worden uitgevoerd.
- Do: nu wordt de situatie gemeten, bijvoorbeeld aan de hand van een enquête.
- Check: na de meting worden de gegevens verwerkt en geanalyseerd.
- Act: nu het duidelijk is geworden wat de huidige situatie is, kan aan de hand daarvan worden bepaald of er directe extra maatregelen moeten worden genomen, of dat er pas na een tweede meeting maatregelen worden genomen als de huidige situatie niet verbeterd is.

De PDCA-cyclus wordt gebruikt om te bepalen of het nieuwe beleid zal zorgen voor een verbetering.

Figuur3.8.1 PDCA-cyclus (Nijman, 2015)

HOOFDSTUK 4: DE ONDERZOEKSMETHODE

In dit hoofdstuk wordt de methode van dit onderzoek beschreven. In het eerste hoofdstuk zullen de gevolgen van het coronavirus wordt uitgelegd, vervolgens wordt de typering van dit onderzoek beschreven en wordt de onderzoeksgroep vastgesteld. Als laatste worden de dataverzamelmethode vermeld en worden de onderzoeksinstrumenten per deelvraag weergegeven.

4.1 CORONAVIRUS

In december 2019 wordt het Coronavirus voor het eerst geconstateerd in China. Het virus kan een zware longontsteking veroorzaken en in het ergste geval overleven mensen het virus niet. Vooral mensen uit de risicogroep (oudere mensen of mensen met gezondheidsproblemen) zijn kwetsbaar voor het virus. Helaas wordt het virus op 27 februari 2020 ook in Nederland geconstateerd. Doordat het virus zich verspreid via vochtdruppels en speeksel stijgt het aantal besmette mensen. Daarom worden er vanuit de overheid maatregelen getroffen om het virus zo min mogelijk te verspreiden (McKeever, 2020). Deze maatregelen hebben impact op dit onderzoek. Van de overheid moeten Nederlanders zoveel mogelijk thuiswerken en moet het contact met andere mensen gering blijven. Daarom wordt dit onderzoek zoveel mogelijk vanuit huis uitgevoerd en geschreven. De gevolgen hiervan zullen verder in dit hoofdstuk worden beschreven.

4.2 TYPERING VAN HET ONDERZOEK

Dit onderzoek is probleem analytisch van aard. Dit onderzoek gaat over een probleem; er beginnen nog steeds te veel jongeren met roken. In dit onderzoek wordt gekeken of facilitaire elementen in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan een preventiebeleid voor rokende jongeren. Op verschillende manieren wordt er informatie verzameld en deze informatie zal worden geanalyseerd. Er is gekozen voor het verzamelen van kwalitatieve en kwantitatieve gegevens. Dit onderzoek is probleem analytisch van aard, omdat er vanuit de feitelijke situatie een gewenste situatie in kaart wordt gebracht (Chris, 2019).

4.3 ONDERZOEKSGROEP EN VERANTWOORDING

De onderzoeksgroep bestaat uit alle vmbo-leerlingen in Groningen tussen de 12 en 17 jaar oud. Helaas is het niet mogelijk om een enquête uit te zetten onder de leerlingen van de locatie de Kluiverboom. Dit komt door de privacy van de leerlingen en omdat er niet gewaarborgd kan worden dat jongeren de enquête gaan invullen. Daarom is er besloten om de enquête in een eventueel vervolgonderzoek uit te zetten. Zodra de scholen weer worden geopend wordt het mogelijk om de enquête af te nemen. De enquête is terug te vinden in bijlage XII.

Internationaal en Nationaal

Verder wordt er gekeken naar andere scholen in Nederland en in het buitenland. In de stad Utrecht wordt er ook gestreefd naar een rookvrije generatie (Marieke Zwaving, persoonlijk communicatie, 10 maart 2020). Om jongeren te laten stoppen met roken, zijn ook daar al een aantal maatregelen genomen. Het was de bedoeling om de omgeving rondom de rookvrije scholen in Utrecht te gaan observeren, maar vanwege het coronavirus is dit niet mogelijk. Ter vervanging is er daarom gekozen om telefonisch contact op te nemen met een aantal vmbo-scholen in Nederland. Deze scholen zijn:

- het Wellant College in Utrecht;
- het Globe College in Utrecht;
- het Volt College in Vleuten;
- het Zone College in Almelo.

Verder wordt er internationaal gekeken naar scholen in IJsland.

Experts

Vanwege het coronavirus is het niet gelukt om telefonisch interviews af te nemen met experts. Om toch informatie te krijgen van experts zijn er verschillende e-mails verzonden naar onderzoekers van het Trimbos-instituut.

Webinar

Vanwege het coronavirus zijn er verschillende maatregelen genomen om toch aan zoveel mogelijk informatie te komen. Veel bedrijven en organisaties hebben hier problemen mee. Om die reden heeft het RIVM een Webinar georganiseerd. Deskundigen en scholen gaven tips om een rookvrij schoolplein en een rookvrije omgeving te creëren.

4.4 ONDERZOEKSINSTRUMENTEN EN VERANTWOORDING

Literatuuronderzoek

Voor dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van literatuuronderzoek. Literatuuronderzoek kan worden gebruikt voor het verzamelen van bestaande kennis over een onderwerp. Deze kennis kan worden verzameld door middel van wetenschappelijke boeken, papers, tijdschriften en archiefmateriaal (Poortinga, 2016). Er zal literatuuronderzoek worden verricht voor het schrijven van de aanleiding, de probleemanalyse en het theoretisch kader. Verder wordt ook de beantwoording van deelvraag 1 aan de hand van literatuuronderzoek uitgevoerd.

Fieldresearch

In eerste instantie was het de bedoeling om veldonderzoek te gaan doen op locatie de Kluiverboom en daarnaast op een aantal vmbo-scholen in Utrecht. Op deze manier had er door middel van observatie kunnen worden gekeken naar de plekken waar leerlingen roken en waarom ze dat doen. Helaas is deze methode niet meer mogelijk vanwege het coronavirus. Daarom is er gekozen om de locatie de Kluiverboom in kaart te brengen aan de hand van foto's. Deze foto's laten de omgeving rondom het schoolplein van de Kluiverboom zien. Er zijn alleen foto's gemaakt van objecten die relevant zijn voor dit onderzoek. Deze objecten bevinden zich op niet meer dan 10 minuten loopafstand van de school. Dit is gebaseerd op de tijd die de leerlingen hebben in de pauzes. (Verhoeven, 2019).

Kwalitatief onderzoek

Het doel van kwalitatief onderzoek is om dieper op dit onderzoek in te gaan door het verzamelen van informatie over de beweegredenen, houdingen en redeneringen van de doelgroep (Wit, 2017). Voor dit onderzoek is dit erg interessant, omdat er nog vrij weinig onderzoek is gedaan naar de invloed van de fysieke omgeving op jongeren en het preventiebeleid van roken. Het kwalitatieve onderzoek zal worden uitgevoerd door middel van mini-interviews. Hiervoor is gekozen omdat vanwege het Coronavirus het afnemen van diepte-interviews veel lastiger is geworden. Experts hebben geen tijd, of willen geen tijd vrij maken voor een interview. Afspraken voor interviews zijn daarom gecancelled en het was moeilijk om nieuwe experts te vinden. Daarom is ervoor gekozen om experts te gaan bellen met de vraag of ze kort een aantal vragen willen beantwoorden.

Kwantitatief onderzoek

Kwantitatief onderzoek geeft cijfermatige resultaten weer (Graauw, 2016). Wanneer deze gegevens worden geanalyseerd kan er een conclusie worden getrokken. Tijdens dit onderzoek is er een enquête afgenomen bij de leerlingen die studeren aan de Kluiverboom. Deze enquête is opgesteld met behulp van Google Forms. De enquête is uiteindelijk niet gebruikt voor dit onderzoek. Als gevolg van het coronavirus kon de enquête niet verstuurd worden naar de leerlingen. De enquête zal worden verplaatst naar een eventueel vervolgonderzoek.

4.5 DATAVERZAMELINGSMETHODEN

Tabel 4.5.1 schematische weergave dataverzamelingmethoden

Deelvraag	Methode	Hoe	Model
Deelvraag 1	Literatuuronderzoek	Google Scholar	DESTEP-model ASE-model
Deelvraag 2	Literatuuronderzoek Kwalitatief onderzoek	Google Scholar Interviews met: Ronald Roelof Datema Johan Mulder Rick Anneke Webinar RIVM	PDCA-Cyclus
Deelvraag 3	Literatuuronderzoek Kwalitatief onderzoek Fieldresearch	Google Scholar Roelof Datema Locatie Kluiverboom	Broken Window Theory
Deelvraag 4	Literatuuronderzoek Kwalitatief onderzoek	Google Scholar Interviews met: Ronald Roelof Datema Johan Mulder Rick Anneke Webinar RIVM	Motivation- gedragsbeïnvloedingsmodel Nudging

4.6 BETROUWBAARHEID EN VALIDITEIT

Op het moment dat dit onderzoek op precies dezelfde manier nog eens wordt uitgevoerd en de resultaten hetzelfde blijven, kan er worden gesproken over een betrouwbaar onderzoek (Verhoeven N. , 2014). Dit onderzoek is valide op het moment dat de resultaten kloppen met de werkelijkheid (Swaen, 2017). De volgende methodes zijn toegepast om dit onderzoek betrouwbaar en valide te houden:

- De interviews worden opgenomen en naderhand getranscribeerd, zodat de informatie minder snel verkeerd geïnterpreteerd zal worden.
- Literatuuronderzoek wordt verricht aan de hand van wetenschappelijke bronnen. Hiermee wordt de kans op onjuiste informatie verkleint. Ook wordt rekening gehouden met de datum van publicatie.
- De onderzoeksresultaten zullen worden nagekeken en voorzien van feedback door mede onderzoekers.
- In het begin van het rapport is een begrippenlijst toegevoegd om onduidelijkheid te voorkomen.
- Tijdens de telefonische COL-bijeenkomsten wordt dit onderzoek kritisch bekeken door de docentbegeleider en wordt het voorzien van feedback.

HOOFDSTUK 5: ONDERZOEKSRESULTATEN

5.1 WAT ZIJN DE ALGEMENE TRENDS EN ONTWIKKELINGEN VAN HET ROOKGEDRAG VAN JONGEREN TUSSEN DE 12 EN 17 JAAR?

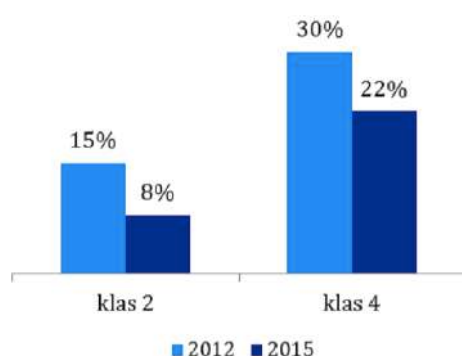
DESTEP-ANALYSE

Om de trends en ontwikkelingen in kaart te brengen wordt het DESTEP-model gebruikt. Met behulp van dit model worden de externe trends en ontwikkelingen in kaart gebracht. De zes aspecten van de DESTEP zijn één voor één beschreven. De belangrijkste aspecten zijn hieronder beschreven. De overige aspecten zijn toegevoegd in de bijlage.

Demografisch

Volgens het Sociaal Planbureau Groningen heeft de stad Groningen in totaal 202.285 inwoners en daarvan is 4,6% tussen de 12 en 17 jaar oud. Van deze jongeren volgt 48% van de jongeren in Groningen een opleiding aan het vmbo. Dit betekent dat er in Groningen 4.466 jongeren tussen de 12 en 17 jaar een vmbo-opleiding volgen (Oosting, 2019).

De GGD Groningen heeft in 2015 een onderzoek gedaan naar het aantal rokende jongeren in de provincie Groningen (Kamp, 2016). Door dit onderzoek werd zichtbaar dat de meeste jongeren die roken vmbo-leerlingen zijn, dit is zo'n 20%. Verder is er een groot verschil te zien in het aantal rokers tussen tweedejaars vmbo-leerlingen en vierdejaars vmbo-leerlingen. Gemiddeld rookt 8% al tijdens het tweede jaar van de opleiding, terwijl dit in het vierde jaar 22% is. In vergelijking met 2012 is er zoals te zien in figuur 5.1.1 een daling zichtbaar in het aantal rokende jongeren. In 2012 rookten er nog 15% van de vmbo-leerlingen in het tweede jaar, in 2015 is het aantal jongeren dat rookt in het tweede jaar bijna gehalveerd naar 8%. Ook is er een daling te zien in het aantal rokende jongeren in het vierde jaar. Daar rookte eerst 30% en in 2015 is dat gedaald naar 22%.

Figuur 5.1.1 Verskil in rokende jongeren op het vmbo in provincie Groningen (Kamp, 2016)

De daling van het aantal rokende vmbo-leerlingen is onder andere veroorzaakt door de volgende drie maatregelen:

- Accijnsverhoging; volgens de WHO zal bij een prijsverhoging van 10% na schatting ongeveer 4% van de totale bevolking gaan stoppen met roken. Jongeren zijn naar schatting wel twee tot drie keer zo gevoelig voor een prijsverhoging als volwassenen.

Bij een prijsverhoging van 20% zullen in Nederland zo'n 20.000 jongeren stoppen met roken (Baal, 2005).

- Rookverbod; door het creëren van rookvrijezones gaan minder jongeren roken. Jongeren zijn namelijk gevoelig voor voorbeeldgedrag (Pabayo, 2012).
- Verhoging leeftijdsgrens: in 2014 is de leeftijdsgrens voor het kopen van tabak verhoogd van 16 naar 18 jaar. Deze verandering heeft ervoor gezorgd dat het aantal rokende jongeren is gedaald (Kleinjan, 2019).

Sociaal culturele factoren

Er is een groot verschil te zien tussen rokende jongeren met een sociale lage economische status en jongeren met een hogere sociale economische status. Dit heeft te maken met het feit dat jongeren met een lage SES minder langetermijnperspectief hebben. Zij vinden de situatie die er nu is belangrijker dan hun situatie over bijvoorbeeld 30 jaar. Daarnaast is roken vaker de norm onder laagopgeleiden. (Kempen, 2017).

Technologisch

Dit onderzoek naar preventiemogelijkheden staat nog in de kinderschoenen, maar uit verschillende onderzoeken is gebleken dat technologische ontwikkelingen kunnen zorgen voor een preventie van roken onder jongeren. Met behulp van CET (Cue Exposure Therapy), kan de trek in een sigaret of de nieuwsgierigheid erna worden verminderd. Met deze therapievorm is het de bedoeling om alledaagse situaties na te bootsen met behulp van virtual reality. Het herhaaldelijk blootstellen van rook gerelateerde triggers kan ervoor zorgen dat jongeren in de toekomst minder sterk reageren op rookimpulsen uit hun omgeving (Gee, 2014).

Trends en ontwikkeling in IJsland

IJsland is de voorloper op het gebied van het ontmoedigen van roken onder jongeren (Erin Staal, persoonlijk communicatie, 2 april 2020). Uit onderzoek is gebleken dat het aantal jongeren dat rookt in IJsland van 23% gedaald is naar 2% (Bouma, 2017). Om deze reden is ervoor gekozen om te onderzoeken hoe het komt dat er in IJsland minder jongeren zijn gaan roken.

Op dit moment is de aanpak voor een rookvrije generatie in IJsland een trend aan het worden. Deze aanpak is al in meer dan 18 Europese landen overgenomen. In de jaren negentig werd er in IJsland nog het meeste gerookt van alle Europese landen, met name door jongeren. Door een integrale aanpak daalde het aantal rokende jongeren van 23% in 1998 naar 2% in 2017. De aanpak bestond uit een aantal preventieve factoren die er uiteindelijk voor gezorgd hebben dat roken niet meer hip is onder IJslandse jongeren. Zij vinden nu dat roken meer voor de oudere generatie is. De volgende preventiemaatregelen hebben hiervoor gezorgd:

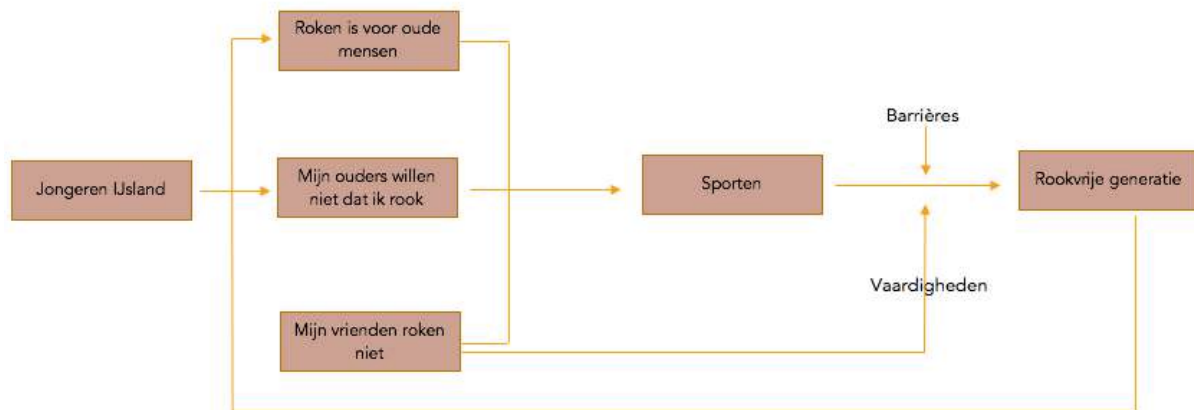
- Ouders erbij betrekken; er wordt jaarlijks een enquête afgenomen onder alle scholieren tijdens de lessen op school. Als ouders niet willen dat hun kind hieraan mee doet, kunnen zij hun kinderen hiervoor afmelden. De resultaten worden met alle ouders gedeeld, om een duidelijk beeld te geven van het aantal rokende jongeren. Daarnaast krijgen ouders voorlichtingen over de gevolgen van roken en worden ouders aangemoedigd om meer tijd met hun kinderen door te brengen. Op deze manier zijn ouders meer betrokken met hun kinderen en weten ze vaak beter waar ze uithangen na schooltijd.
- Er worden extra buitenschoolse activiteiten georganiseerd, om te voorkomen dat jongeren in aanmerking komen met roken.
- Toeslag voor sportactiviteiten; jongeren sporten gemiddeld drie tot acht keer per week in IJsland. De overheid keert namelijk een toeslag voor sportactiviteiten uit van €445 per kind per jaar.
- Extra subsidies voor theaters en buurthuizen; doordat jongeren meer kunnen sporten, knutselen, dansen en muziek maken, daalde het aantal rokende jongeren drastisch.
- Instellen avondklok; in de winter mogen jongeren tot 22.00 uur buiten zijn en in de zomer tot 00.00 uur (Bouma, 2017).

Het is nog onduidelijk waarom deze maatregelen niet in Nederland van toepassing zijn. Volgens Ninette van Hasselt, onderzoeker bij het Trimbos Instituut, zouden deze maatregelen ook in Nederland voor een positief effect kunnen zorgen. Vooral de betrokkenheid van ouders in IJsland zou een voorbeeld moeten zijn voor ouders in Nederland (Bouma, 2017).

Met behulp van het ASE-model kan in kaart worden gebracht hoe de maatregelen in IJsland ervoor hebben gezorgd dat jongeren minder of helemaal niet meer zijn gaan roken. Eén van de belangrijkste maatregelen is de extra subsidie waardoor jongeren meer activiteiten zijn gaan doen. Sommige jongeren zijn bijvoorbeeld meer gaan sporten en anderen brengen meer tijd door in een theater dan voorheen. Mede door deze maatregel is de associatie met een sigaret anders geworden. Jongeren in IJsland vinden het niet meer stoer om te roken en brengen roken in verband met oudere mensen. Hun attitude ten aanzien van roken is nu dus 'negatief'. Als jongeren een negatief gevoel krijgen bij de gedachte aan roken, zullen vrienden ook minder gaan roken. Dit komt door de sociale druk die onder jongeren speelt. Daarnaast wordt er vanuit

de thuissituatie meer gestimuleerd om niet te gaan roken. Dit komt omdat de overheid ouders informeert over de gevolgen van roken onder jongeren.

De intentie om te gaan roken is verminderd, omdat jongeren nu meer tijd besteden aan hobby's. Barrières die kunnen tegenwerken zijn ouders die nog steeds thuis doorroken of jongeren die geen hobby's hebben. 'Vaardigheden' die meewerken aan de rookvrije generatie zijn de extra buitenschoolse activiteiten die worden georganiseerd en de subsidies voor theaters, buurthuizen en sportactiviteiten.

Figuur 5.1.2 Het ASE-model

5.2 WELK ROOKPREVENTIEBELEID VOOR DE FYSIEKE OMGEVING HANTEREN VMBO-SCHOLEN IN NEDERLAND?

Voor het beantwoorden van deelvraag 2 is er naast literatuuronderzoek ook gebruik gemaakt van interviews en het Webinar. Deze transcripten zijn terug te vinden in bijlage 1 t/m 9. Het Webinar is terug te vinden in bijlage 11.

Met ingang van het nieuwe schooljaar (augustus 2020) worden alle middelbare scholen verplicht om een rookvrij schoolplein te hebben. Dit initiatief is ontstaan door de beweging 'Rookvrije Generatie'. Op deze manier wordt het voor jongeren moeilijker gemaakt om te beginnen met roken en makkelijker om ermee te stoppen. Wanneer rokende jongeren en docenten niet meer in het zicht staan, zal er een tabak ontmoedigende omgeving gecreëerd moeten worden. Normaliter zou er direct gecontroleerd worden door de NVWA of scholen zich hieraan houden. Vanwege het coronavirus zal er echter pas vanaf januari 2021 gecontroleerd worden. Scholen zijn wel verplicht om direct de nieuwe wetgeving te hanteren, maar er zullen nog geen boetes worden uitgedeeld (Trimbos, 2020).

Het Mulier instituut heeft in 2019 een onderzoek gedaan naar hoe scholen in Nederland zich aan het voorbereiden zijn op de nieuwe tabakswet. Uit dat onderzoek kwam naar voren dat 62% van alle middelbare scholen in Nederland al beschikken over een rookvrij schoolterrein. Om ervoor te zorgen dat scholieren ook daadwerkelijk niet gaan roken, worden er op 61% van de rookvrije middelbare scholen sancties opgelegd voor leerlingen die roken. Dit onderzoek geeft twee adviezen voor middelbare scholen om ervoor te zorgen dat scholieren niet gaan roken. Als eerste wordt geadviseerd om hulp te zoeken voor handhaving en als tweede wordt geadviseerd om scholieren zoveel mogelijk in een rookvrije zone te houden (Vickey Dellas, 2019).

Hieronder worden de resultaten uit de mini-interviews met medewerkers van verschillende middelbare scholen beschreven:

Het Welland college in Utrecht heeft een rookvrijbeleid. De school handhaaft niet alleen op het schoolterrein, maar ook daarbuiten om te voorkomen dat leerlingen gaan roken.

Het Globe college in Utrecht hanteert ook een rookvrijbeleid. Scholieren mogen absoluut niet op het schoolterrein en op het dakterras roken. Door de conciërge wordt daarop gecontroleerd. Er wordt ook geprobeerd om de leerlingen zoveel mogelijk op het terrein te houden, om te voorkomen dat ze buiten het schoolplein toch gaan roken. Buiten het schoolplein, wordt er namelijk niet gehandhaafd. Scholieren die wél op het schoolplein roken krijgen eerst een waarschuwing en bij drie waarschuwingen moeten ze zich een week lang om acht uur 's ochtend melden. Of dit er daadwerkelijk voor zorgt dat jongeren niet meer roken is onduidelijk, maar over het algemeen wordt er wel minder gerookt op het Globe college.

Het Volt college in Vleuten beschikt nog niet over een rookvrij beleid. Ze willen wel voorkomen dat jongeren niet gaan roken, maar omdat het schoolterrein klein is, is het moeilijk om te handhaven. Op dit moment wordt er op het Globe college met name gerookt door jongeren uit de bovenbouw.

Het Zone college in Almelo hanteert een rookvrijbeleid. Jongeren die op het schoolterrein of daarbuiten roken worden door speciaal ingehuurde rookstewards aangesproken.

Hieronder zullen de belangrijkste resultaten van het Webinar worden beschreven:

Angela Ouwehand van het Culemborg college in Haarlem geeft aan dat het belangrijk is om een groot draagvlak te creëren en stapsgewijs het nieuwe plan in te voeren. Vanuit hun reglement is een beleid opgesteld waarin staat dat ook de directe fysieke omgeving van een school behoort tot het schoolterrein en daarom rookvrij is. Met behulp van handhaving lukt het om ervoor te zorgen dat leerlingen niet op en rondom het schoolterrein gaan roken.

Volgens Andrea Rozema is het belangrijk om het vol te houden om met het nieuwe beleid te blijven werken. Als een schoolterrein eenmaal rookvrij is, is het uiteindelijk heel normaal en vraagt niemand zich meer af waarom dat eigenlijk zo is.

Het rookbeleid van het CSG en het Werkman college is als volgt:

Uit het interview met vestigingsdirecteur Roelof Datema van CSG de Kluiverboom is gebleken dat er op dit moment nog geen rookbeleid aanwezig is op het CSG. De school is wel bezig met het creëren van een rookvrijbeleid. Volgens Roelof gaat het nog een uitdaging worden om ervoor te zorgen dat jongeren niet gaan roken op het schoolplein. De leerlingen van het CSG zijn niet bang voor docenten, blijkbaar helpt het alleen als er iemand in uniform rondloopt die sancties op kan leggen, aldus Roelof Datema.

Het werkman college is nog druk bezig met het maken van een beleidsplan. Op dit moment is ook deze school nog niet rookvrij.

Beide scholen maken zich zorgen om het aantal verslaafde en rokende jongeren op hun school. Roelof Datema schat dat tussen de 15 en 20% van zijn scholieren rookt. Het Werkman College durft geen schatting te maken van de hoeveelheid rokende jongeren. Wel kunnen ze vaststellen dat er op dit moment nog een te grote groep jongeren rookt op het schoolplein. Door de aanpassingen in de tabakswet zal deze groep jongeren zich uiteindelijk verplaatsen naar de openbare ruimtes waar nog wel gerookt mag worden, geven beide scholen aan. Volgens Roelof Datema gaat het in het begin een grote uitdaging worden om te voorkomen dat jongeren op het schoolplein gaan roken. Wanneer dit lukt zullen jongeren zich verplaatsen naar plekken waar het wel mag. Hij verwacht niet dat door deze verandering de leerlingen zullen stoppen. Dat betekent dat het zogenaamde waterbedeffect zal optreden.

Hoe zou een nieuw beleid ingevoerd en getest kunnen worden?

Het is belangrijk om te monitoren of het nieuwe tabaksbeleid daadwerkelijk positieve uitkomsten biedt voor nu en voor in de toekomst. Door de PDCA-cyclus te gebruiken, wordt er in kaart gebracht hoe de implementatie van het nieuwe tabaksbeleid verloopt, en of er bijgestuurd moet worden om het gewenste resultaat te behalen.

Omdat er op dit moment niet getest kan worden hoe de huidige situatie is, wordt er in de resultaten vermeld hoe de PDCA-cyclus kan worden toegepast.

- Plan: om te achterhalen of het nieuwe beleid daadwerkelijk gaat zorgen voor minder of geen rokende jongeren moet er eerst worden achterhaald hoeveel jongeren er nog roken op beide scholen.
- Do: er wordt een enquête opgesteld voor scholieren van beide vmbo-scholen aan de Kluiverboom. Deze enquête wordt verstuurd naar beide scholen om de enquête te verspreiden naar de leerlingen. Een tweede stap die kan worden uitgevoerd is het observeren van de omgeving. Vanaf het nieuwe schooljaar mogen jongeren niet meer op het schoolplein roken. Tijdens het observeren wordt dan duidelijk of jongeren daadwerkelijk buiten het schoolterrein gaan roken.
- Check: de resultaten van de enquête en de observatie worden verwerkt en geanalyseerd.
- Act: als uit de resultaten duidelijk wordt dat er nog een groot aantal jongeren blijft roken kunnen er vervolg stappen worden gezet. Na het realiseren van vervolg stappen, zou er opnieuw een meeting kunnen worden gehouden. Op dat moment begint de PDCA-cyclus weer opnieuw.

5.3 HOE IS DE HUIDIGE FYSIEKE OMGEVING AAN DE KLUIVERBOOM INGERICHT, WAARBIJ GELET WORDT OP INFRASTRUCTUUR, FLORA EN NETHEID?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is er gebruik gemaakt van het interview met Roelof Datema, vestigingsdirecteur van het CSG. Verder wordt er vanuit de Broken Window Theory gekeken naar de omgeving en als laatste is er literatuuronderzoek gedaan.

Figuur 5.2.1 omgeving CSG en Kluiverboom

Tijdens de globale analyse is er vanuit een facilitair oogpunt naar de fysieke omgeving gekeken met behulp van de Broken Window Theory. Uit deze analyse zijn een aantal resultaten gekomen en deze zullen hieronder beschreven worden.

Verplaatsing naar openbare grond

De school heeft een open terrein, wat niet is voorzien van hekken. Dit betekent dat leerlingen zo vaak als ze willen het schoolplein kunnen verlaten. Volgens Roelof Datema, vestigingsdirecteur van het CSG, verlaten de scholieren het schoolterrein echter bijna nooit, al helemaal niet om te roken. Leerlingen mogen namelijk nog op het schoolterrein roken. Daar komt per 1 augustus verandering in. Volgens Roelof Datema gaat het nog een uitdaging worden om het schoolterrein rookvrij te houden. Als dit lukt is de kans groot dat de jongeren zich zullen verplaatsen naar openbare grond. In dat geval zullen de jongeren dan gaan roken op het voetpad of fietspad wat voor de school langs loopt omdat dit de dichtstbijzijnde plekken zijn waar jongeren dan wel legaal zouden mogen roken. Als jongeren daar daadwerkelijk zullen gaan roken komt de Broken Window Theory van pas. Op deze plekken zijn geen droppits geplaatst waardoor de sigaretten hoogstwaarschijnlijk op de grond zullen worden uitgedrukt. Deze uitgetrapte sigaretten (die daar hoogstwaarschijnlijk blijven liggen) zullen niet bijdragen aan de preventie van roken onder jongeren. Dit heeft te maken met het feit dat jongeren in veel gevallen gaan roken, doordat zij sigaretten zien. Tijdens het Webinar werd er ook meerdere keren benadrukt dat 'zien roken doet roken'. Om te voorkomen dat jongeren net buiten het schoolterrein gaan roken, kan de school de fysieke omgeving bij het schoolterrein betrekken, zoals Angela Ouwehand adviseerde. Juridisch gezien wordt het lastig om te bepalen tot hoever een fysieke omgeving bij de school betrokken kan worden en daarnaast is het een lastig proces om het in de APV in te voeren (Erin Staal, persoonlijk communicatie, 2 april 2020). Angela Ouwehand geeft aan dat de school niet wil dat leerlingen op en rondom het schoolterrein gaan roken. De gemeente Groningen kan dit ook toepassen door met scholen af te spreken dat er tijdens schooltijd niet gerookt mag worden op en rondom het schoolterrein.

Groene omgeving

De school is gelegen in een groene omgeving. Tegenover de school ligt een stuk bos waar een slootje langs loopt. Dit zorgt voor een afscheiding tussen de woonwijk en de scholen. Hierdoor is de kans kleiner dat jongeren in de woonwijk zullen gaan roken en op deze manier overlast veroorzaken. Wel kan er overlast ontstaan als jongeren op het fietspad of voetpad zullen gaan roken.

Schone omgeving

Een schone omgeving kan het gedrag van jongeren beïnvloeden. In het boek Onderwijskansen voor Jongeren met Gedrags- en Emotionele Problemen wordt beschreven dat jongeren in een schone omgeving eerder gewenst gedrag vertonen (Vanhee, 2005). De omgeving van de Kluiverboom is op dit moment schoon, er ligt bijna geen afval op de grond. Of dit altijd zo is, is helaas onduidelijk. De scholen zijn op dit moment namelijk al weken gesloten vanwege het coronavirus. Wat wel opvalt is dat er op twee plekken graffiti is gespoten. Op foto 2 (figuur 5.2.1) is een elektriciteitshuisje bespoten met graffiti en op foto 4 (figuur 5.2.1) is de onderkant van een viaduct bespoten met graffiti. Volgens de onderzoeker Pettersson zorgt graffiti in de omgeving voor ongehoorzaam gedrag van jongeren. Zij associëren de aanwezigheid van graffiti met een gebrek aan sociale controle en beheer van hun buurt of omgeving, waardoor zij het gevoel krijgen dat er geen baas is (Coghlan, 2009).

5.4 WELKE MOGELIJKE TRIGGERS KUNNEN BIJDAGEN AAN DE PREVENTIE VAN ROKENDE JONGEREN TUSSEN DE 12 EN 17 JAAR OUD?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is gebruik gemaakt van het Motivaction-gedragbeïnvloedingsmodel. Er is een enquête opgesteld met behulp van het model. Helaas was het niet mogelijk om de enquête te verspreiden vanwege het coronavirus. De enquête is terug te vinden in bijlage 12 en kan worden gebruikt tijdens een eventueel vervolgonderzoek. De overige resultaten zijn door middel van interviews en het Webinar vergaard. Deze resultaten zijn terug te vinden in bijlage 11. In dit hoofdstuk wordt alleen een samenvatting gegeven.

Samenvatting interviews en Webinar

Experts en ervaringsdeskundigen van verschillende instanties gaven de volgende adviezen over mogelijke triggers:

Wellant College: "Geef goede voorlichtingen over roken aan leerlingen en blijf dit herhalen. Probeer roken niet te gaan verbieden, want juist dan worden leerlingen nieuwsgierig en gaan ze het proberen."

CSG Kluiverboom (Roelof Datema): "Leerlingen luisteren niet altijd naar docenten of plaatselijke vervangingsdirecteuren. Op één of andere manier luisteren ze wel naar iemand in een blauw uniform. Verder is de kracht van herhalen zinvol."

Globe college: "Jongeren worden sneller getriggerd als ze anderen zien roken, daarom is het belangrijk dat dit wordt voorkomen. Verder moeten de daadwerkelijke gevolgen van roken herhaald worden. Ook kunnen ouders erbij worden betrokken, want jongeren willen vaak niet dat hun ouders weten dat ze roken. Als laatste moet er gehandhaafd worden."

Volt college: "Jongeren moeten worden blijven geïnformeerd over de gevolgen van roken. Eventueel kunnen communicatieborden helpen om te voorkomen dat jongeren gaan roken. Als ze toch gaan roken en ze worden betrapt dan is het wel belangrijk om maatregelen te nemen met consequenties. Verder moeten hangplekken worden voorkomen en eventueel kunnen er camera's worden opgehangen om jongeren af te schrikken."

Zone college: "Het inzetten van rookstewards schrikt jongeren af om te gaan roken in een gebied waar het niet is toegestaan. Daarnaast is het belangrijk om bewustzijn te creëren over de consequenties van roken."

Joke Hengeveld: "Wij lieten onze leerlingen werkstukken maken waarin ze de longen van een niet-roker en van roker moesten vergelijken. Op deze manier werden de consequenties duidelijker. Verder blijft communiceren heel belangrijk en helpt het als er handhavers aanwezig zijn op het schoolplein. De handhavers observeren ook in de omgeving en hebben een tablet bij zich met de gegevens van alle leerlingen. Zo kunnen ze makkelijk controleren of de leerlingen daadwerkelijk niet mogen roken. Tot slot is het van belang dat er geen plekken ontstaan waar roken wordt gedoogd."

Johan Veenstra: “Ga niet te veel in de depressie zitten, maar ga juist intensiever het gesprek aan met de leerlingen. Jongeren gaan zich niet verplaatsen naar de buurt om daar te kunnen roken want zij willen juist bij hun vrienden blijven rondom de school. Zelf als alle vrienden roken verplaatsen ze zich niet naar de buurt.

Kees van Veldhuizen: “Om te voorkomen dat er een rookplek ontstaat op openbare grond, kunnen er voetstappen op de grond getekend worden die een rookwandelroute aangeven. Op deze manier wordt voorkomen dat er een nieuwe rookplek wordt gecreëerd op openbare grond.

Liesbeth Naaborgh: “Het Trimbos instituut beschikt nog niet over een gouden oplossing om te voorkomen dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken. Communicatie is de kern om leerlingen te motiveren om niet buiten het schoolterrein te gaan roken.”

Literatuuronderzoek

Er zijn verschillende soorten gedragsbeïnvloedingstechnieken die jongeren zouden kunnen motiveren om niet te gaan roken. Op dit moment zijn de gedragsbeïnvloedingstechnieken van premier Mark Rutte populair in Nederland. Tijdens zijn toespraken gebruikt hij verschillende soorten gedragsbeïnvloedingstechnieken die ervoor zorgen dat het coronavirus uit Nederland verdwijnt. Sociaalpsycholoog en gedragsdeskundige Cecilia Keuchenius heeft de verschillende technieken van premier Rutte uitwerkt (Keuchenius, 2020). Hieronder worden de opvallende technieken puntsgewijs uitgewerkt en wordt er verklaard waarom deze van toepassing kunnen zijn op het gedrag van jongeren, zodat zij worden getriggerd om niet te gaan roken.

1. Benadrukken dat een gemeenschap alleen *samen* een oplossing kan bieden:
 - Op deze manier wordt het gemeenschapsgevoel benadrukt.
 - Laat weten dat er alleen een rookvrije generatie kan ontstaan, als iedereen daar aan mee werkt. Op deze manier worden ouders er ook bij betrokken.
2. Leg de nadruk op positieve feedback:
 - Laat iedereen weten dat er positieve veranderingen plaats vinden.
 - Beloon jongeren als het percentage rokende jongeren is verminderd. De hersenen van jongeren zijn namelijk sterk gevoelig voor beloningen (Eveline Crone, 2018).
3. Empathie tonen:
 - Door het tonen van empathie kan weerstand worden voorkomen (Keuchenius, 2020).
4. Een trots gevoel creëren:
 - Volgens Egon de Bruin zijn jongeren beïnvloedbaar door ze complimenten te geven over de inspanning die ze geleverd hebben om ervoor te zorgen dat er minder jongeren zijn gaan roken. Deze techniek zorgt ervoor dat anderen worden getriggerd om ook te stoppen (Bruin, 2017).
5. Fear appeals:
 - Om het gewenste gedrag te creëren kunnen Fear Appeals ingezet worden. Volgens een onderzoek van gedragspsycholoog Suzie Geurtsen laten 127 studies zien dat deze methode werkt. Fear Appeals wordt bijvoorbeeld gebruikt op sigarettenpakjes, door de pakjes te bedrukken met foto's van de nare effecten van roken. Om er daadwerkelijk voor te zorgen dat jongeren niet gaan roken, is het belangrijk dat de Fear Appeal realistisch is. Daarbij is het belangrijk dat jongeren worden overtuigd, ze het begrijpen en inzien welke dreiging het veroorzaakt als ze toch gaan roken (Geurtsen, 2018). Een

voorbeeld zou kunnen zijn dat jongeren worden afgeschrikt met een foto van zwarte tanden in plaats van een foto van een open wond in een nek. Het krijgen van zwarte tanden is een realistischer effect van roken (Allard, 2014).

IJsland

Het bedrag van €445 dat door de overheid wordt uitgekeerd om te besteden aan sport en cultuur, zorgt ervoor dat jongeren zich minder vervelen. Volgens het Trimbos is verveling één van de oorzaken waarom jongeren gaan experimenteren met roken (Hopman, 2017). Uit de jaarlijkse enquête van IJsland is gebleken dat jongeren die eerst rookten nu niet meer roken, omdat ze meer zijn gaan sporten (Bouma, 2017).

Uit deze resultaten blijkt dat communicatie een belangrijke trigger is, die ervoor zorgt dat jongeren ontmoedigd worden om te roken. Communicatie kan mondeling worden overgebracht, maar ook door middel van communicatieborden. Dit zou digitaal kunnen, of via posters en flyers. De kosten voor het ontwerpen van een poster zijn rond de €150 per poster en het afdrukken kost €5 per poster (Karim, 2020). Om een poster die niet voor commerciële doeleinden dient in de stad op te hangen is geen vergunning nodig en hier zijn ook geen kosten aan verbonden (Gemeente Groningen, 2020).

6.1 CONCLUSIE

In hoofdstuk 6.1 wordt op basis van de resultaten uit hoofdstuk 5 de conclusie geschreven. Elke deelvraag wordt in een aparte paragraaf behandeld. Tot slot wordt de hoofdvraag beantwoordt.

Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen over rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar?

In de stad Groningen wonen 4.446 jongeren tussen de 12 en 17 die een vmbo-opleiding volgen. Daarvan rookt gemiddeld 20% in het vierde jaar en 8% rookt al voor het eerst in hun tweede jaar. Op het vmbo wordt over het algemeen meer gerookt. Dat komt omdat jongeren met een lage SES minder langetermijnperspectief hebben en omdat roken vaker de norm is onder laagopgeleiden. Wel is er een daling te zien in het aantal rokende jongeren. In 2012 rookten gemiddeld 15% van de jongeren in hun tweede jaar en 30% in het vierde jaar. Deze daling wordt onder andere veroorzaakt door accijnsverhoging, jongeren zijn namelijk erg gevoelig voor een prijsverhoging. Ook het creëren van een rookverbod draagt bij aan de daling, want jongeren zijn gevoelig voor voorbeeldgedrag. Verder heeft de leeftijdsverhoging ervoor gezorgd dat jongeren minder zijn gaan roken. In de toekomst zou CET kunnen helpen om het aantal rokende jongeren nog meer terug te dringen. CET kan helpen om de triggers die ervoor zorgen dat jongeren willen gaan roken te verminderen, door de jongeren hier herhaaldelijk aan bloot te stellen. Tot slot moet het nieuwe tabaksbeleid ervoor zorgen dat er minder jongeren gaan roken, door middel van een rookverbod op het schoolterrein.

In de afgelopen 22 jaar is het IJsland gelukt om het aantal rokende jongeren te laten dalen van 23% naar 2%. Hierdoor hebben al 18 andere Europese landen de preventiemaatregelen van IJsland overgenomen. IJsland heeft sinds 2017 preventiemaatregelen genomen die ervoor gezorgd hebben dat bijna niemand van de jongeren rookt. Jaarlijks worden er nu enquêtes ingevuld door jongeren om bij te houden of het percentage laag blijft, ouders worden ingelicht over de gevolgen van roken, er worden meer buitenschoolse activiteiten georganiseerd, de overheid keert een toeslag van €445 uit aan jongeren voor sportactiviteiten, er worden subsidies uitgekeerd aan theaters en buurthuizen zodat jongeren daar naartoe kunnen in hun vrije tijd en er is een avondklok ingesteld. Deze maatregelen hebben voor een gedragsverandering gezorgd bij jongeren, waardoor zij nu een negatieve associatie hebben met roken.

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Vanaf augustus 2020 moeten alle schoolterreinen volgens de nieuwe tabakswet rookvrij zijn. In totaal zijn op dit moment al 62% van de middelbare scholen rookvrij. Deze scholen zorgen voor goede handhaving en communicatie om te voorkomen dat jongeren niet alsnog op het schoolterrein gaan roken. Op meerdere van deze scholen wordt ook aangegeven dat de omgeving rondom de school behoort tot het schoolterrein. Hiervoor is gekozen om het waterbedeffect te voorkomen. De twee middelbare scholen aan de Kluiverboom zijn nog niet rookvrij. Voor deze scholen is handhaving in het beginstadium erg belangrijk, omdat er nu nog door leerlingen wordt gerookt op het schoolterrein. Volgens Roelof Datema wordt het nog een uitdaging en is er misschien wel extra handhaving nodig, omdat er leerlingen zijn die niet altijd luisteren naar docenten. Om te achterhalen of er daadwerkelijk handhaving of eventueel andere maatregelen nodig zijn, is het verstandig om vanaf het nieuwe schooljaar een nulmeting te doen en dit na twee jaar nog een keer te herhalen.

Hoe is de huidige fysieke omgeving aan de Kluiverboom ingericht, waarbij gelet wordt op infrastructuur, flora en netheid?

In de fysieke omgeving van de scholen aan de Kluiverboom zijn plekken aanwezig waar het waterbedeffect zou kunnen optreden. Als jongeren er toch voor kiezen om te blijven roken maar zich wel houden aan de nieuwe wet, zullen ze waarschijnlijk op het voetpad of fietspad voor de school gaan roken. Daar kan overlast veroorzaakt worden voor burgers die gebruik maken van het voetpad of fietspad en er kan rommel ontstaan van alle sigaretten die op de grond worden gegooid. Door de sigaretten op de grond en door hun leeftijdsgenootjes te zien roken, kunnen andere jongeren getriggerd worden om ook te gaan roken.

Welke mogelijke triggers kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

De volgende triggers kunnen bijdragen aan een preventie van roken onder jongeren. Het belangrijkste is goede handhaving. Jongeren schrikken wanneer ze worden geconfronteerd met handhavers. Er kunnen daarom handhavers worden ingehuurd om te voorkomen dat jongeren gaan roken. Verder is communicatie door middel van waarschuwborden in het openbaar een mogelijke trigger. Herhaald blijven communiceren is de kern om jongeren te motiveren niet op en rondom het schoolterrein te gaan roken. Belangrijk hierbij is om niet te veel in de depressie te gaan zitten, dat werkt averechts. Om jongeren motiveren niet te gaan roken zou gebruik kunnen worden gemaakt van de gedragsbeïnvloedingstechnieken die premier Mark Rutte gebruikt. Geef jongeren het gevoel dat zij samen gaan zorgen voor een rookvrije generatie. Geef ook positieve feedback, jongeren zijn makkelijker te triggeren met beloningen. Geef ze wel het gevoel dat ze niet verplicht zijn, om zo weerstand te voorkomen. Tot slot zijn realistische Fear Appeals zinvol, om jongeren te triggeren niet te gaan roken of om ermee te stoppen. Als het in het begin toch niet lukt om te voorkomen dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken, kunnen er rookwandroutes worden aangelegd, om te voorkomen dat jongeren op één plek gaan staan roken. Door rookwandroutes valt het ook minder op dat er wordt gerookt.

Hoe kan de fysieke omgeving rondom de Kluiverboom in de stad Groningen worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat?

Om een omgeving te creëren waar roken wordt ontmoedigd is het belangrijk om geen rookplekken te faciliteren. Verder is het belangrijk dat jongeren herhaaldelijk bewust moeten gemaakt worden van de gevolgen van roken. Handhaving in de omgeving zou jongeren kunnen afschrikken om te gaan roken. Echter is communicatie de kern om te voorkomen dat jongeren niet gaan roken of gaan stoppen met roken. Communicatie moet op een positieve manier worden gebracht. Dit kan bijvoorbeeld door te melden dat het een rookvrije omgeving is in plaats van te melden dat het verboden is om te roken.

6.2 DISCUSSIE

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de mogelijke bedreigingen voor de betrouwbaarheid en validiteit van Dit onderzoek en worden er suggesties gegeven voor het vervolgonderzoek.

Coronavirus

Door de uitbraak van het coronavirus was het noodzakelijk om het huidige plan voor dit onderzoek aan te passen. Dit onderzoeksplan is namelijk opgesteld voordat de intelligente lockdown werd ingevoerd. Deze verandering heeft ervoor gezorgd dat er minder tijd beschikbaar was voor het behalen van resultaten, vanwege de tijd die het heeft gekost om dit onderzoeksplan aan te passen. De uiteindelijke gevolgen worden per onderdeel beschreven.

Kwalitatief onderzoek

Vanuit facilitair oogpunt is er nog weinig onderzoek gedaan naar de preventie van rokende jongeren. Daardoor werd het lastig om geschikte experts te vinden die konden worden geïnterviewd. De experts die wél eventuele relevante informatie konden geven, waren niet bereid om mee te werken. Na een aantal aanwijzingen is er besloten om experts te bellen aangezien ze via de mail niet reageerden of ze niet mee wilden werken. Ook tijdens het bellen werd duidelijk dat de experts moeilijk te bereiken waren. Vaak werd de telefoon niet opgenomen, of de beveiliging nam op, omdat het personeel thuis werkte. Er kon niet worden doorverbonden, daarom werd als advies gegeven om te gaan mailen. Uiteindelijk is het gelukt om met een aantal experts via de mail in contact te komen, echter na twee mails werd er vervolgens niet meer gereageerd. Aangezien er een deadline vaststond, moest de informatie op een andere manier verzameld worden. Om deze reden is het idee ontstaan om mini-interviews af te nemen met medewerkers van vmbo-scholen in Nederland. Toch verliep ook deze methode niet altijd even makkelijk. Sommige scholen waren niet bereid om mee te werken en andere scholen waren niet bereikbaar vanwege het coronavirus. Uiteindelijk is het wel gelukt om zes medewerkers te interviewen. Tijdens deze interviews gaven medewerkers vaak hun mening over het onderwerp en hun aanpak om het schoolterrein rookvrij te houden. Het is belangrijk om hierbij stil te staan omdat iedereen een eigen mening heeft en omdat niet elke aanpak precies hetzelfde resultaat zal opleveren op een andere school. Echter werd wel vaak hetzelfde advies gegeven, hierdoor kan er enigszins gesproken worden over betrouwbare informatie.

Kwantitatief onderzoek

Tijdens dit onderzoek werd verwacht dat er vanwege de intelligente lockdown makkelijk een enquête kon worden afgenomen. De gedachte was dat wanneer iedereen thuis zat, men wel de tijd zou hebben om online een enquête in te vullen. Helaas was de realiteit anders waardoor er is besloten om de enquête in een eventueel vervolgonderzoek uit te zetten. Als de leerlingen weer naar school gaan, kunnen de enquêtes het beste tijdens een les worden afgenomen, dan kan de docent controleren of iedereen de enquête ook echt invult. Uiteraard mogen alle leerlingen de enquête anoniem invullen.

Vervolgonderzoek

Een vervolgonderzoek wordt zeker aangeraden. Er is interessante informatie opgedaan, maar deze informatie is nog niet genoeg om te concluderen of het een succes gaat worden. Op dit moment is het niet duidelijk genoeg hoe de huidige situatie is. Vanwege het coronavirus was

het niet mogelijk om de huidige fysieke omgeving te observeren. Door middel van interviews is er wel meer duidelijkheid ontstaan, maar een observatie was beter geweest. Voor een vervolgonderzoek is het daarom belangrijk om de fysieke omgeving te observeren en om een enquête te verspreiden onder de leerlingen van beide scholen. Zo wordt het duidelijker welke specifieke maatregelen er genomen moeten worden om het doel te bereiken. Vanaf dat moment kunnen ook de juridische en financiële consequenties in kaart gebracht worden. Op dit moment is er nog te weinig informatie beschikbaar om een juridisch en financieel plan op te stellen. Aan de hand van het vervolgonderzoek kan worden bepaald welke aanpassingen nodig zijn om een omgeving te creëren waar roken wordt ontmoedigd.

6.3 AANBEVELINGEN

Aan de hand van de resultaten en conclusie die uit dit onderzoek zijn gekomen worden er aan de hand van de resultaten en de conclusie worden er een aantal aanbevelingen gedaan voor de gemeente Groningen. Er worden aanbevelingen gedaan voor op korte termijn, middellange termijn en lange termijn.

Korte termijn (< 1 jaar)

Er wordt aanbevolen om op korte termijn een vervolgonderzoek te starten. Op dit moment is er nog te weinig informatie bekend om concrete aanbevelingen op korte termijn te realiseren. Met behulp van een vervolgonderzoek zal duidelijker worden welke maatregelen er genomen kunnen worden om een omgeving te creëren waar het rookgedrag van jongeren wordt ontmoedigd. Daarom moet er vanaf het nieuwe schooljaar een enquête verstuurd worden naar de leerlingen van beide scholen. Met behulp van de enquête moet duidelijk worden hoeveel jongeren er nog roken en of zij buiten het schoolterrein zouden gaan roken. Als na een half jaar opnieuw een enquête verstuurd worden, kan er gekeken worden of de tabakswet ervoor heeft gezorgd dat jongeren minder zijn gaan roken. Tevens is het belangrijk om het schoolterrein een aantal keer per half jaar te observeren. Dit moet elke keer op hetzelfde tijdstip en dezelfde dag van de week gedaan worden. Door middel van een observatie kan er gekeken worden of er daadwerkelijk nog jongeren roken en op welke locatie zij gaan roken. Op basis hiervan kan er gekeken worden naar gepaste maatregelen.

Verder wordt er voor de korte termijn geadviseerd om communicatieborden te realiseren die teksten laten zien die zijn gebaseerd op de gedragsbeïnvloedingstechnieken die premier Mark Rutte gebruikt. Op deze manier wordt nudging gebruikt om jongeren onbewust te ontmoedigen om te gaan roken. Bijvoorbeeld: *'Er kan alleen een rookvrije generatie ontstaan, als wij samen met 17 miljoen mensen rookvrij worden!'* Met deze tekst wordt de nadruk gelegd op het behalen van een doel als groep. Daarnaast is het belangrijk om feedback te geven. Teksten zoals: *'Wat tof dat wij samen zorgen voor een rookvrije generatie!'* kan zorgen voor een trigger om niet te gaan roken of zelfs te stoppen. Dit komt omdat jongeren een sterke reactie op beloning hebben. Deze aanbeveling is te realiseren door middel van digitale communicatieborden of door middel van posters en flyers.

Middellange termijn (1-2 jaar)

Als blijkt dat er nog te veel jongeren roken op en rondom het schoolterrein moeten er maatregelen genomen worden om een omgeving te creëren waarin roken wordt ontmoedigd. De volgende aanbevelingen zullen helpen bij het ontmoedigen van roken in de omgeving van de Kluiverboom:

- Schoolterrein vergroten: de fysieke omgeving rondom de Kluiverboom betrekken bij het schoolterrein, zodat ook die omgeving rookvrij moet zijn. Tot deze fysieke omgeving behoren het voetpad en fietspad rondom het gehele terrein en het aangrenzende bos. Deze aanbeveling is ontstaan vanuit de informatie die is gekregen vanuit het Webinar.

- Communicatie borden: het is belangrijk om de communicatieborden te blijven vernieuwen. Na ongeveer 2 jaar wordt geadviseerd om een andere methode van de gedragsveranderingstechnieken van Premier Rutte toe te passen, namelijk de techniek van het creëren van trots. Het is belangrijk om als gemeente te laten weten dat zij trots zijn dat er wordt gewerkt aan een rookvrije generatie. Ook is het belangrijk om de jongeren op de hoogte te houden van een toe- of afname van het aantal rokers. Dit kan jongeren die nog roken een triggeren om ook te stoppen. Dit kan weer uitgevoerd worden door middel van digitale communicatieborden of posters en flyers.

Lange termijn (> 2 jaar)

Het blijft belangrijk om te monitoren hoeveel jongeren er nog roken in de stad Groningen. Daarom moeten er eens in de twee jaar een enquête verstuurd blijven worden. Als na twee jaar toch blijkt dat er nog te veel jongeren roken in de stad Groningen, zullen er andere maatregelen getroffen kunnen worden zoals bijvoorbeeld handhavers op het schoolplein. Bij andere vmbo-scholen is gebleken dat handhaving een methode is die ervoor zorgt dat jongeren op en rondom het schoolterrein minder snel zullen gaan roken. Als advies wordt daarom gegeven om handhaving in te schakelen als er op de lange termijn nog steeds veel jongeren roken. Er zou een samenwerking gestart kunnen worden met de opleiding beveiliging van het Alfa college. Op deze manier wordt er geld gespaard en heeft het Alfa college extra stageplekken.

Tot slot wordt er geadviseerd om een vrijetijdspas aan te bieden voor jongeren in de stad Groningen. Op deze manier hoeven jongeren zich minder te vervelen en wordt de kans kleiner dat ze op straat gaan hangen. Dit advies is gebaseerd op de maatregelen die in IJsland zijn genomen. Daar heeft het er namelijk voor gezorgd dat jongeren bijna niet meer roken.

HOOFDSTUK 7: REFLECTIE

In dit hoofdstuk wordt gereflecteerd op het professioneel functioneren en de ontwikkeling als facility manager.

7.1 REFLECTIE AAN DE HAND VAN DE STARR METHODE

Aan de hand van het STARR-model wordt gereflecteerd op mijn perfectionisme waar ik keer op keer tegenaan loop.

Figuur 7.1.1 STARR-model (Ruiter, 2020)

Situatie

De scriptie is geschreven in opdracht van de Gezonde Stad Groningen in de periode van februari 2020 tot en met juni 2020. Voor mijn scriptie deed ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht om een omgeving voor jongeren te creëren waarin roken wordt ontmoedigd.

Taak

Mijn taak was om te onderzoeken hoe een omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht om zo een omgeving te creëren waar roken wordt ontmoedigd. Ik wilde een goed verslag schrijven, maar door mijn perfectionisme wist ik dat het een stressvolle periode zou worden. Ik hoopte dat dit door de samenwerking met twee andere studenten mee zou vallen. Helaas is de samenwerking minder geworden door het coronavirus.

Actie

De tussentijdse deadlines zorgden ervoor dat ik gemotiveerd bleef om door te werken. De druk werkte goed voor mij, maar zorgde aan de andere kant zorgde ook voor stress. Dit kwam deels ook omdat ik het verslag van de vorige periode nog moest herkansen. Dat zorgde voor verwarring, omdat ik met twee onderzoeken tegelijk bezig was. Toch heb ik het wel (bijna) elke keer voor elkaar gekregen om de deadlines te halen. Echter was ik niet elke keer tevreden over het resultaat, omdat ik door mijn perfectionisme vaak op het laatste moment nog te veel moest doen.

Resultaat

Uiteindelijk kreeg ik voor de eerste kans van de onderzoeksopzet een onvoldoende. Bovendien begon daarna ook nog eens de intelligente lockdown, waardoor ik erg lang bezig ben geweest met het aanpassen van de onderzoeksopzet. Dit heeft er uiteindelijk voor gezorgd dat ik minder tijd had voor het onderzoek zelf.

Reflectie

Ik heb geleerd dat ik in de toekomst in kleinere stapjes moet denken en werken. Zo heb ik meer overzicht en kan ik stap voor stap een stuk goed schrijven. Het is daarbij wel belangrijk dat ik deadlines stel en dat ik die ook aan houd.

7.2 PROFESSIONEEL FUNCTIONEREN IN DE PRAKTIJK

Het coronavirus heeft ervoor gezorgd dat ik mijn onderzoek heb moeten omgooien. Het voeren van mini-interviews met studenten was door het virus niet meer mogelijk. Dit leek mij een leuke en interessante manier om inzicht te krijgen in het rookgedrag van jongeren. Doordat de middelbare scholen dichtgingen, moest ik op een andere manier aan informatie komen. Jongeren bellen was niet mogelijk vanwege de privacywet, en experts vinden voor een interview was ook lastig. Veel experts waren niet te bereiken of wilden niet meewerken. Om toch aan voldoende informatie te komen heb ik uiteindelijk besloten om middelbare scholen in Nederland telefonisch te benaderen. Echter voelde dit als een uitdaging voor mij. Ik koos vooraf bewust voor mini-interviews op straat, omdat ik telefoneren niet prettig vind. Ik heb het telefoneren meerdere malen uitgesteld omdat ik zo gespannen was. Uiteindelijk is het me toch gelukt om een aantal scholen te bellen. Daarnaast wilde ik ook graag in contact komen met het Trimbos Instituut, wat ik ook lang heb uitgesteld omdat ik niet durfde te bellen. Toen ik toch de moed bij elkaar had verzameld om te bellen, bleken de medewerkers niet bereikbaar. Ik kreeg de beveiliging aan de lijn en werd geadviseerd om te mailen. Op deze mails heb ik helaas niet van iedereen een antwoord gekregen. Hierop terugkijkend vond ik het spannend om me als een professional op te stellen. Ik was heel erg bezig om het gesprek gaande te houden, terwijl het achteraf vaak wel vanzelf gaat. Hierdoor heb ik geleerd dat doen de beste manier van denken is!

7.3 ONTWIKKELING ALS FACILITY MANAGER

Competentie 1: Creëren van toegevoegde waarde voor mens en organisatie, op het gebied van huisvesting en service.

Tijdens dit onderzoek ben ik zeker bezig geweest met deze competentie. Ik heb door middel van nieuwe elementen in de fysieke omgeving toegevoegde waarde gecreëerd op het gebied van een gezonde leefomgeving. Er is een stap gezet in de richting naar een rookvrije generatie. Deze generatie is er misschien nu niet blij mee, maar in de toekomst zullen ze dit waarschijnlijk meer waarderen.

Competentie 3: Analyseren van beleidsvraagstukken, vertalen in beleidsdoelstellingen en alternatieven en voorbereiden van besluitvorming.

Voor dit onderzoek heb ik me verdiept in de Healthy Ageing Visie van Gezonde Stad Groningen. Ik heb deze gegevens aandachtig doorgenomen en meegenomen in dit onderzoek.

Competentie 6: Analyseren van de financiële en juridische aspecten, interne processen en de bedrijfs- of organisatieomgeving om samenhang en wisselwerking te versterken.

Tijdens dit onderzoek is er op financieel en juridisch gebied niet veel onderzoek gedaan. Er was nog te weinig relevante informatie beschikbaar, om hier een paragraaf over te schrijven.

Competentie 8: Sociale en communicatieve competentie (interpersoonlijk, organisatie).

Aan deze competentie is gewerkt tijdens het wekelijkse overleg met BnR, de overleggen en vergaderingen met de opdrachtgever en tijdens de COL-bijeenkomsten. Door deze bijeenkomsten ben ik sterker geworden in het communiceren in grotere groepen. Verder ben ik ook sterker geworden in het communiceren met onbekende mensen door het voeren van de interviews.

Competentie 9: Zelfsturende competentie (interpersoonlijk, beroepsbeoefenaar of professional).

Initiatief nemen is nooit mijn beste eigenschap geweest. Ik vond het daarom ook prettig om samen te werken met twee medestudenten die allebei wel veel initiatief namen. Toen we verplicht werden om thuis te werken kon ik niet meer steunen op mijn twee medestudenten. Als ik verder wilde komen moest ik zelf initiatief nemen. Uiteindelijk ben ik hier wel beter in geworden. Zo heeft de coronatijd toch nog gezorgd voor iets positiefs.

BIBLIOGRAFIE

- aandeslagmetomgevingswet. (z.d.). Opgeroepen op april 22, 2020, van <https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/regelgeving/uitgangspunten-en-doelen-omgevingswet/fysieke-leefomgeving/>
- Accijnsaangifte. (2019). Opgeroepen op mei 3, 2020, van <https://www.accijnsaangifte.nl/wat-is-accijns/>
- Allard, R. H. (2014). Opgeroepen op mei 26, 2020, van https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-90-313-7318-5_1
- Andel, I. v. (2003). Opgeroepen op maart 27, 2020, van <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/650270004.pdf>
- Baal, P. v. (2005). Opgeroepen op april 12, 2020, van <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/260601002.pdf>
- Bader, P. (2011, november 8). Opgeroepen op april 12, 2020, van <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3228562/>
- Bakker, N. (2017, april 4). Opgeroepen op april 22, 2020, van <https://www.cultuurmarketing.nl/swot-analyse-uitleg-en-tips/>
- Bloem, W. J. (2017, januari 11). Opgeroepen op mei 3, 2020, van <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/de-kloof-tussen-lager-en-hogeropgeleiden/>
- Bouma, R. (2017, augustus 19). Opgeroepen op april 29, 2020, van <https://nos.nl/nieuwsuur/collectie/13579/artikel/2188776-jongeren-van-drank-en-drugs-afhouden-ijsland-lukt-het>
- Bruin, E. d. (2017, januari 25). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://www.dbgedrag.nl/altercasting/>
- Chris. (2019). Opgeroepen op april 6, 2020, van <https://flashcards.studysmartwithchris.com/nl/w/wat-is-het-doel-van-probleemanalytisch-onderzoek/>
- Coghlan, A. (2009, november 21). Opgeroepen op mei 16, 2020, van <https://www.newscientist.com/article/dn16096-graffiti-and-litter-lead-to-more-street-crime/>
- Dijk, J. v. (2013, februari 5). Opgeroepen op april 12, 2020, van <https://www.omgevingspsycholoog.nl/broken-window-theory/>
- Eveline Crone, E. K. (2018, februari 23). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://www.ggznieuws.nl/hoe-het-online-leven-jongeren-beïnvloedt/>
- FAO. (2020). Opgeroepen op april 26, 2020, van <http://www.fao.org/about/en/>
- Gee, E. A. (2014, maart). Opgeroepen op april 28, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/75a53af6-c3ed-487b-a8fd-b5135fa5a3e5.pdf>
- Gemeente Groningen. (2020). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://gemeente.groningen.nl/posters-plakken-op-vrije-plakzuilen>
- Geurtsen, S. (2018). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://www.dbgedrag.nl/fear-appeals/>
- Graauw, C. d. (2016). Opgeroepen op april 8, 2020, van <https://www.claudidegrauw.nl/kwalitatief-en-kwantitatief-onderzoek-wat-wat/>
- Groenewegen, A. (2018). Opgeroepen op april 12, 2020, van https://suebehaviouraldesign.com/nl/nudging-uitgelegd/?gclid=CjwKCAjw95D0BRBFiWAcO1KDGOeVsuS9R6_m84CyonMcsxGZx57m8PzrPuNgCvxMokQto8mOGfdjRoCdVIQAvD_BwE#betterchoices

Hopman, P. (2017, februari). Opgeroepen op maart 15, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/cd97d930-6f39-41ca-9923-c02a6e17982e.pdf>

Hopman, P. (2017, februari). Opgeroepen op april 29, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/cd97d930-6f39-41ca-9923-c02a6e17982e.pdf>

Jonkers, K. (2019). Opgeroepen op April 2020, van <https://www.knmg.nl/advies-richtlijnen/dossiers/tabaksontmoediging.htm>

Kamp, D. v. (2016). Opgeroepen op april 24, 2020, van <https://ggd.groningen.nl/app/uploads/2017/12/Provinciaal-rapport-Jeugdgezondheidsonderzoek-Groningen-2015.pdf>

Karim, K. (2020). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://designy.nl/folder-en-flyer-laten-ontwerpen-groningen/>

Kempen, J. v. (2017, januari 24). Opgeroepen op april 22, 2020, van <https://www.parool.nl/nieuws/roken-is-de-norm-bij-laagopgeleiden~b1608de6/?referer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Keuchenius, C. (2020, april 23). Opgeroepen op mei 26, 2020, van <https://www.adformatie.nl/gedragsverandering/14-technieken-gedragsbeïnvloeding-van-mark-rutte-perscos>

Kleinjan, M. (2017, januari 16). Opgeroepen op maart 12, 2020, van <https://www.trimbos.nl/actueel/nieuws/bericht/roken-en-de-hersenontwikkeling-van-jongeren>

Kleinjan, M. (2019). Opgeroepen op april 23, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/e89a7862-4821-47eb-bce5-687c3e44b1c0.pdf>

Kroezen, T. (2019, januari 2). Opgeroepen op april 12, 2020, van <https://wnl.tv/2019/01/02/roken-kost-het-geld/>

Laar, M. v. (2018). Opgeroepen op maart 5, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/8081bdca-2ff7-4b5d-98df-a961a3888fa8.pdf>

Lelij, B. v. (2019). Opgeroepen op maart 11, 2020, van <https://www.motivaction.nl/kennisplatform/publicaties/publicatie-effectieve-gedragsbeïnvloeding-een-model-met-bewuste-en-onbewuste-routes>

Lelij, B. v. (2019). Opgeroepen op maart 11, 2020, van <https://www.motivaction.nl/kennisplatform/publicaties/publicatie-effectieve-gedragsbeïnvloeding-een-model-met-bewuste-en-onbewuste-routes>

Marketing Groningen. (z.d.). Opgeroepen op mei 20, 2020, van <https://www.dekrachtvangroningen.nl/onze+partners/samenwerkingspartners/1072603.aspx?t=Marketing+Groningen>

McKeever, A. (2020, Maart 17). Opgeroepen op April 6, 2020, van <https://www.nationalgeographic.nl/wetenschap/2020/03/wat-het-coronavirus>

Metz, F. (2013, april 26). Opgeroepen op maart 18, 2020, van <https://www.crow.nl/mobiliteit-en-gedrag/weblog/april-2013/xx>

Montfrans, R. v. (2019). Opgeroepen op april 2, 2020, van <https://npofocus.nl/artikel/7446/waarom-is-roken-niet-verboden>

Nieuwenhuis, E. (2017, september 21). Opgeroepen op april 12, 2020, van <https://www.vn.nl/roken-maakt-meer-kapot/>

Nijkamp, J. (2019, september 20). Opgeroepen op februari 25, 2020, van <https://www.hanze.nl/nld/onderwijs/economie/instituut-voor-facility-management/organisatie/overzichten/nieuws/fm-groningen-krijgt-lector-gezonde-stad?s=0>

Nijman, M. (2015, juli 9). Opgeroepen op april 29, 2020, van <http://pureandlean.com/pdca-in-de-praktijk/>

Nijman, M. (2015, juli 9). Opgeroepen op april 29, 2020, van <http://pureandlean.com/pdca-in-de-praktijk/>

Ondernemersplein kvk. (2020). Opgeroepen op mei 27, 2020, van <https://ondernemersplein.kvk.nl/algemene-plaatselijke-verordening-apv/>

Oosting, I. (2019). Opgeroepen op april 24, 2020, van <https://sociaalplanbureau groningen.nl/jeugdmonitor/groninger-jeugd-2/>

Pabayo, R. (2012, oktober 10). Opgeroepen op april 23, 2020, van <https://academic.oup.com/ntr/article-abstract/14/10/1154/1077907>

Poortinga, E. (2016). Opgeroepen op april 8, 2020, van <https://www.studiemeesters.nl/studietips/verschil-tussen-deskresearch-literatuuronderzoek-theorie/>

Prins, D. (z.d.). Opgeroepen op april 3, 2020, van <https://www.rtvnoord.nl/forum-groningen>

Rijksoverheid. (2019). Opgeroepen op april 18, 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/roken-ontmoedigen>

Rijksoverheid. (2020). Opgeroepen op maart 19, 2020, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/roken/roken-ontmoedigen>

Rokeninfo. (2019). Opgeroepen op april 3, 2020, van <https://www.rokeninfo.nl/professionals/cijfers-gebruik-en-gevolgen/cijfers-gebruik/algemene-bevolking>

Rookvrije Generatie. (2019). Opgeroepen op april 4, 2020, van <https://rookvrijegeneratie.nl/over-de-rookvrije-generatie/>

Rookvrije generatie. (z.d.). Opgeroepen op mei 3, 2020, van <https://rookvrijegeneratie.nl/wie-we-zijn/>

Rookvrijegeneratie. (2020). Opgeroepen op april 4, 2020, van <https://rookvrijegeneratie.nl/op-de-kaart/>

Ruiter, J. d. (2020, mei 20). Opgeroepen op mei 23, 2020, van <https://www.sollicitatiedokter.nl/de-starr-methode/>

Schoenmacker, I. (2019, december 16). Opgeroepen op april 15, 2020, van <https://www.tabaknee.nl/dossiers/laagopgeleiden-en-roken/item/1928-1-laagopgeleiden-roken-het-meest-en-sterven-eerder-1928>

Schop, G. J. (2019). Opgeroepen op april 22, 2020, van <https://managementmodellensite.nl/destep/>

Schop, G. J. (2019). Opgeroepen op april 22, 2020, van <https://managementmodellensite.nl/destep/>

Stephanie Leone, A. G. (2014, maart). Opgeroepen op april 23, 2020, van <https://www.trimbos.nl/docs/75a53af6-c3ed-487b-a8fd-b5135fa5a3e5.pdf>

Sträter, J. H. (2019). Opgeroepen op april 17, 2020, van <https://www.vsk-tabak.nl/accijns>

Swaen, B. (2017, Augustus 3). Opgeroepen op april 9, 2020, van <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-van-scriptieonderzoek/>

Trimbos. (2019). Opgeroepen op mei 3, 2020, van <https://www.trimbos.nl/over-trimbos>

Trimbos. (2020). Opgeroepen op mei 12, 2020, van <https://www.rookvrijeschoolterrein.nl>

Trimbos. (z.d.). Opgeroepen op mei 14, 2020, van <https://www.trimbos.nl/over-trimbos/medewerkers/profiel/jeroen-bommele>

Trimbos. (z.d.). Opgeroepen op mei 14, 2020, van <https://www.trimbos.nl/over-trimbos/medewerkers/profiel/marc-willemsen>

- Trimbos. (z.d.). Opgeroepen op mei 14, 2020, van <https://www.trimbos.nl/over-trimbos/medewerkers/profiel/jeroen-de-greeff>
- Vanhee, J.-P. (2005). In *Onderwijskansen voor jongeren met gedrags- en emotionele problemen* (pp. 62-63). Garant Uitgevers.
- Verhoeven. (2019, oktober 22). Opgeroepen op april 6, 2020, van <https://www.ad.nl/den-haag/lunchpauze-is-spitsuur-bij-supermarkt-jongeren-elke-dag-in-galop-richting-junkfood~a34e6241/>
- Verhoeven, N. (2014). Wat is onderzoek? Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Vickey Dellas, A. S.-H. (2019, januari). Opgeroepen op mei 16, 2020, van <https://assets-sites.trimbos.nl/docs/0e837721-2b1e-43a8-a587-198085410158.pdf>
- Volksgezondheidszorg. (2016). Opgeroepen op april 4, 2020, van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/roken/regionaal-internationaal/regionaal#node-rokers-ggd-regio>
- Volksgezondheidszorg. (2016). Opgeroepen op april 4, 2020, van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/roken/kosten/kosten>
- Volksgezondheidszorg. (2016). Opgeroepen op april 4, 2020, van <https://www.volksgezondheidszorg.info/onderwerp/roken/regionaal-internationaal/regionaal#node-rokers-ggd-regio>
- Wesselman, M. (2019, november 15). Opgeroepen op april 2, 2020, van <https://www.allesoversport.nl/artikel/ase-model-van-attitude-sociale-invloed-en-eigen-effectiviteit-naar-intentie-tot-gedrag/>
- Wesselman, M. (2019, november 15). Opgeroepen op april 2, 2020, van <https://www.allesoversport.nl/artikel/ase-model-van-attitude-sociale-invloed-en-eigen-effectiviteit-naar-intentie-tot-gedrag/>
- WHO. (2020). Opgeroepen op mei 4, 2020, van <https://www.who.int/about>
- Wim Bernasco, H. E. (2006). Opgeroepen op april 26, 2020, van <http://www.wimbernasco.nl/Manuscripts/Nederlands/BernascoElffersBruinsma2006b.pdf>
- Wit, S. d. (2017, z.d.). Opgeroepen op april 8, 2020, van <https://nl.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>

Economisch

Onderzoeksjournalist Anne Dijkstra heeft voor haar programma 'Stand van Nederland' uitgezocht wat één roker Nederland kost. Op dit moment levert een rokende samenleving meer geld op, dan wanneer er niemand meer zal roken. Jaarlijks haalt de overheid 3,4 miljard euro op aan accijns en btw van tabak. Er wordt 10 miljoen euro bespaard aan zorgkosten, omdat rokende mensen eerder overlijden. Bovendien wordt er nog 6 miljoen euro bespaard, omdat de levensverwachting lager is en er daardoor minder AOW en pensioen hoeft worden uitgekeerd. Hiermee wordt er in totaal **19,4 miljard euro** verdiend aan een rokende samenleving.

Echter kost een rokende samenleving ook geld. Er wordt 3,8 miljard euro uitgegeven aan zorgkosten omdat rokende mensen vaker ziek worden. Verder komt er 8,2 miljard euro minder geld binnen, omdat er productiviteit verloren gaat wanneer de levensverwachting korter wordt. Dit betekent dat mensen voor hun pensioenleeftijd overlijden en hierdoor ook geen premie meer betalen voor pensioenfondsen en AOW. Ook zorgt het ziekteverzuim onder rokers voor een kostenpost van 4,6 miljard euro. In totaal komt dit neer op **16,6 miljard euro** aan kosten door een rokende samenleving.

Op dit moment wordt er dus geld verdiend aan een rokende samenleving. Toch kunnen deze resultaten snel veranderen. Dit komt omdat de ontwikkelingen in de medische zorg en de technologie altijd door gaan. Hierdoor kunnen rokers steeds beter worden behandeld aan hun ziektes, waardoor de zorgkosten stijgen omdat rokers langer zullen blijven leven (Kroezen, 2019).

Accijnsverhoging

De accijnsverhogingen zijn één van de belangrijkste maatregelen die er voor zorgen dat mensen minder gaan roken. De effecten van accijnsverhogingen zijn vooral zichtbaar bij jongeren en jongvolwassenen met een lage sociale economische status. Daarentegen is het effect nauwelijks zichtbaar bij jongeren die zwaar of langdurig roken (Bader, 2011).

Ecologische factoren

Tegenwoordig zijn steeds meer mensen op de hoogte van de veranderingen in het klimaat. Om daar verandering in te brengen proberen veel mensen daar in hun dagelijks leven rekening mee te houden. Er wordt bijvoorbeeld minder vlees gegeten en minder palmolie gebruikt. Echter weten veel mensen niet dat roken ook slecht is voor het milieu.

Volgens de Wereldvoedselorganisatie (FAO) is de tabaksindustrie één van de meeste milieuvervuilende landbouwactiviteiten. Voor de teelt van de tabak worden grote hoeveelheden chemicaliën gebruikt om ongedierte te verdelgen en te voorkomen dat tabaksplanten ziek worden. Deze chemicaliën zijn in welvarende landen verboden. Daarom wordt er in ontwikkelingslanden veel meer tabak verbouwd. Naast de chemicaliën zijn ook de

tabaksplanten slecht voor het milieu. Ze zorgen ervoor dat de landbouwgrond uitgeput raakt, doordat ze veel meer stikstof, fosfor en kalium uit de grond halen (Nieuwenhuis, 2017). Bovendien hebben tabaksplanten ook meer kunstmest nodig, wat ook weer schadelijk is voor het milieu.

Jaarlijks worden er wereldwijd 6.25 biljoen sigaretten gerookt. Voor het verbouwen van deze grote hoeveelheid tabak (7.500 miljoen kilo), is 4.3 miljoen hectare grond nodig.

Om daar ruimte voor te creëren worden vele bossen gekapt. Het hout van deze bomen wordt weer gebruikt om de tabak te laten drogen, dit zijn echter maar 300 sigaretten per boom. Dit betekent dat er voor iemand die 1 pakje sigaretten (20 stuks) op een dag rookt, 26 bomen per jaar worden gekapt. Met behulp van deze cijfers wordt geprobeerd om het niet-roken te stimuleren (Nieuwenhuis, 2017).

Politiek juridisch

De Rijksoverheid streeft ernaar om in 2040 een rookvrije generatie te creëren. Vanaf 1997 worden de accijns op rookwaren bijna elke jaar verhoogd met een klein percentage. In april 2020 worden rookwaren voor het eerst met €1,00 verhoogd, zoals is te zien in tabel 5.1.1. Nog nooit is de accijnsverhoging zo hoog geweest. Op deze manier wordt het voor jongeren steeds lastiger om te beginnen met roken (Schoenmacker, 2019)

Tabel 5.1.1 Accijnsverhoging tabak in Nederland (Sträter, 2019)

Jaartal	Pakje van 20 sigaretten	40 gram shag
1997	0,13 Gulden	0,15 Gulden
1998	0,13 Gulden	0,15 Gulden
1999	0,13 Gulden	0,15 Gulden
2001	0,14 Gulden	0,14 Gulden
2004	0,36 Euro	0,38 Euro
2008	0,29 Euro	0,37 Euro
2010	0,09 Euro	0,002 Euro
2013	0,37 Euro	0,60 Euro
2016	-----	0,54 Euro
2018	0,14 Euro	0,30 Euro
2020 januari	0,14 Euro	0,30 Euro
2020 april	1.00 Euro	1.00 Euro
2021	0,12 Euro	0,12 Euro

De overige maatregelen die worden genomen vanaf 2020 zijn:

- Rookwaren mogen niet meer in het zicht liggen in supermarkten.
- Rookwaren worden verpakt in dezelfde neutrale verpakkingen, het merk logo is dan niet meer zichtbaar.
- Het aantal verkooppunten wordt verminderd, na 2022 wordt er geen tabak meer verkocht in supermarkten en tankstations.
- Alle schoolterreinen moeten rookvrij worden.
- Alle kinderboerderijen moeten rookvrij worden.
- Alle kinderopvanglocaties worden rookvrij.

- 2500 sportverenigingen worden rookvrij en vanaf 2025 moeten alle sportverenigingen rookvrij zijn.
- 75% van de speeltuinen worden rookvrij en vanaf 2025 moeten alle speeltuinen rookvrij zijn (Rijksoverheid, 2019).

Ondanks dat roken kan leiden tot de dood, wordt er vanuit de overheid geen verbod gelegd op roken. Redenen hiervoor zijn omdat er verdiend wordt aan accijnzen, het stemmen zal kosten bij verkiezingen, Nederland een vrij land is waar burgers zelf keuzes maken en omdat handhaven geen zin heeft (Montfrans, 2019).

BIJLAGE II: FOGG BEHAVIOR MODEL

Het Fogg Behaviour model focust zich op drie elementen: 'motivatie', 'in staat zijn om de gezonde keuze te maken' en 'triggers'. Op het moment dat er geen gezonde keuze wordt gemaakt, ontbreekt er ten minste één van deze elementen. Om te achterhalen welke factoren leiden tot het kiezen van een gezonde keuze biedt het model praktische handvatten (Metz, 2013). Voor dit onderzoek is het belangrijk om triggers te vinden die jongeren motiveren om niet te gaan roken. Het Fogg Behaviour model wordt gebruikt bij het beantwoorden van de deelvraag: "Welke mogelijke triggers zorgen voor een preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud? (Dit moment is uiteindelijk niet gebruikt vanwege het coronavirus. Het model zou worden toegepast op de resultaten van de enquête).

Figuur 3.6.1 Fogg Behavior model (Metz, 2013)

Introductie interview:

- Vragen voor een mini-interview
- Duur
- Toestemming voor geluidsopname

Korte uitleg onderzoek:

- Afstudeeronderzoek naar een rookvrije omgeving rondom vmbo-scholen.
- Doel om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien.
- Het is belangrijk dat het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt.
- Ik ben benieuwd wat voor beleid verschillende scholen in Nederland hanteren.

Ik ben op dit moment aan het afstuderen voor de opleiding Facility management en voor mijn afstudeeropdracht doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Om het onderzoek facilitair te houden richt ik mij op de fysieke elementen, omdat dit in verband staat met Facility management. Het onderzoek is ontstaan doordat de gemeente Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij wil laten opgroeien. Om dat doel te behalen, moet het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend zijn dat zij gaan roken. Maar zolang deze doelgroep blijft roken, zal het doel niet behaald worden. Dit komt ook mede doordat wanneer deze doelgroep op jonge leeftijd beginnen met roken, zij hoogstwaarschijnlijk later ook nog zullen roken. Ik ben daarom benieuwd naar jullie aanpak en jullie mening voor de juiste maatregelen.

- Hebben jullie een rookbeleid?
- Welke maatregelen nemen jullie? (werkt dat?)
- Hoe voorkomen jullie dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
- Welke maatregel werkt voor u het beste?
- Heeft u nog tips voor mij?

Afsluiten

- Samenvatten
- Bedanken

Geïnterviewde: Ronald

Interviewer: Lianne Greveling

Datum: 16 april 2020

Locatie: Telefonisch mini-interview, Groningen.

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

R: Goedemorgen u spreekt met Ronald conciërge Wellant college.

L: Goedemorgen Ronald u spreekt met Lianne Greveling van de Hanzehogeschool in Groningen. Ik vroeg mij af of ik een paar vragen aan u mag stellen. Ik ben namelijk bezig met een onderzoek naar een ideale schoolomgeving voor jongeren waar het niet vanzelfsprekend is dat er wordt gerookt. Komt het voor u gelegen uit dat ik u daar een paar vragen over stel?

R: Ja hoor dat is geen probleem.

L: Dat is fijn, vindt u het ook goed als ik het gesprek opneem? Dan kan ik het namelijk gebruiken voor mijn onderzoek?

R: Oh ja dat is goed.

L: Gelukkig. Nou mijn eerste vraag is dan, welke maatregelen treffen jullie om te voorkomen dat jongeren onder school tijd gaan roken?

R: Uhm nou wij zijn sowieso een rookvrije school, dus in principe wordt hier op school niet gerookt. En als ze buiten het plein zijn, ja dan kun je ze niet tegenhouden of buiten de poort. Dus ja hier mag niet gerookt worden en docenten mogen hier ook niet roken.

L: Oké en uhm, maar gaan de jongeren wel buiten het plein roken?

R: Ja stiekem gebeurt dat wel, maar als ze dat doen dan is het probleem als wij daar achter komen dat ze zich mogen melden bij ons. Dan hebben wij daar gepaste maatregelen voor. De eerste keer moeten ze zich bij ons melden en krijgen ze een waarschuwing, de tweede keer moeten ze twee dagen na schooltijd vegen in de kantine en bij de derde waarschuwing moeten ze zich een week lang elke ochtend melden om 8 uur. De laatste straf is eigenlijk de maximale straf die wij geven.

L: En uhm... hebben jullie ook ideeën bedacht om te voorkomen dat jongeren buiten de school gaan roken?

R: Uhm nou ja gastsprekers op school die een voorlichting geven over drank, drugs en roken en dat gebeurt 1 a 2 keer per jaar, maar verder zijn er geen maatregelen geweest.

L: Oké en uhm helpt een voorlichting?

R: Nou de echte rokers hou je niet tegen haha.

L: Ziet u wel een verandering in het gedrag van jongeren, dat zij minder zijn gaan roken?

R: Ja er zijn zeker minder jongeren gaan roken. Vroeger was tenminste in mijn tijd werd er veel meer gerookt dan nu. Tegenwoordig is dat veel minder.

L: Ja...

R: Het komt ook een beetje vanuit huis denk ik ook, dat er thuis niet meer gerookt wordt hè. Vroeger als je een verkeerde tiener tegen komt uhm ja dan je kan aan de drank gaan je kan aan de drugs gaan en je kan gaan roken.

L: Heeft u misschien een idee welke maatregel het beste zou kunnen werken om te voorkomen dat jongeren gaan roken? Is dat bijvoorbeeld een strenge aanpak?

R: Nee met een strenge aanpak lukt het niet. Een goeie voorlichting is dan beter, jongeren moeten bewust worden van het feit dat roken erg ongezond is. Maar een echt goeie aanpak is er niet. Als je iets gaat verbieden dan gaan ze het juist doen hè!

L: Ja

Ronald: Zo was ik tenminste vroeger ook en zo zijn de meesten. Je wil alles een keer geprobeerd hebben.

L: Ja dat klopt. Denkt u dat jongeren weten hoe slecht het is om te roken?

R: Uhm nou ik weet niet of ze er bewust van zijn. Misschien onderbewust wel als je een pakje sigaretten koopt dan staat het er wel op. En ja het is bijna niet te betalen voor kinderen denk ik.

L: Nee dat is inderdaad waar, het wordt steeds duurder en het zal waarschijnlijk ook nog wel duurder worden in de toekomst. Heeft u verder misschien nog een advies voor mij om te voorkomen dat jongeren gaan roken?

R: Uhm ja je moet het onderwerp in gesprek houden bij kinderen. Dat is eigenlijk het enige wat je kan doen. En als ze wel beginnen dan hopen dat ze er snel weer vanaf gaan. Maar dat is juist het probleem als je eenmaal verslaafd bent kom je er niet zo snel meer vanaf.

L: Ja dat klopt, daarom is het ook belangrijk dat ze niet beginnen met roken.

R: Hahaha ja...

L: U zegt dus dat het belangrijk is om het te blijven herhalen hoe slecht het is en hoe verslavend het is?

R: Ja blijven herhalen en goede voorlichting geven dat is het belangrijkste. En ja sowieso ontmoedigen. Duurzaam maken en ja waar kan je tegenwoordig nog roken, bijna nergens meer toch?

L: Nee dat klopt het wordt steeds minder.

R: Vroeger had je bepaalde plekken, maar dat heb je bijna niet meer.

L: Nee dat klopt het wordt inderdaad veel minder.

R: Dat is ook eigenlijk een beetje ontmoedigen hè.

L: Ja dat is waar... Heel erg bedankt dat ik u een paar vragen mocht stellen!

R: Oké alsjeblieft!

L: Fijne dag nog!

R: Ja jij ook!

L: Daag.

R: Daag.

Introductie interview:

- Wat fijn dat ik u een aantal vragen mag stellen
- Duur
- Toestemming voor opname

Uitleg onderzoek:

- Afstudeeronderzoek naar een rookvrije omgeving rondom vmbo-scholen.
- Doel om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien.
- Het is belangrijk dat het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt.
- Ik ben benieuwd wat voor beleid verschillende scholen in Nederland hanteren.

Ik ben op dit moment aan het afstuderen voor de opleiding Facility management en voor mijn afstudeeropdracht doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Om het onderzoek facilitair te houden richt ik mij op de fysieke elementen, omdat dit in verband staat met Facility management. Het onderzoek is ontstaan, doordat de gemeente Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij wil laten opgroeien. Om dat doel te behalen, moet het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend zijn dat zij gaan roken. Maar zolang deze doelgroep blijft roken, zal het doel niet behaald worden. Dit komt ook mede doordat wanneer deze doelgroep op jonge leeftijd beginnen met roken, zij hoogstwaarschijnlijk later ook nog zullen roken. Ik ben daarom benieuwd naar jullie aanpak en jullie mening voor de juiste maatregelen.

Voorstellen

1. Zou u uzelf kort willen voorstellen?
 - o Globe College, hoe lang werkt u hier al? Wat zijn jullie voor school? Hoeveel leerlingen hebben jullie?
2. Hebben jullie een rookverbod op school?
 - o Wordt daaraan gehouden?
 - o Wat zijn de consequenties?
 - o Is het aantal rokende jongeren afgenomen?
3. Welke maatregelen hebben jullie genomen om te voorkomen dat jongeren niet gaan roken?
4. Hoe voorkomen jullie dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
5. Heeft u een idee welke triggers zullen helpen bij de preventie van roken onder jongeren?
6. Denkt u dat jongeren minder snel zullen gaan roken, wanneer zij genoeg afleiding hebben?

7. Denkt u dat er een generatie komt voor wie roken niet meer vanzelfsprekend is?
8. Heeft u misschien nog adviezen voor mij, hoe de fysieke omgeving invloed kan hebben op een preventiebeleid voor roken?

Afsluiten

- Samenvatten
- Bedanken

Interview Roelof Datema Vestigingsdirecteur Kluiverboom college

Geïnterviewde: Roelof Datema

Interviewer: Lisanne Greveling

Datum: 23 april 2020

Locatie: Telefonisch mini-interview, Groningen.

Kleurcodering deelvragen:

Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar?

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Hoe is de huidige fysieke omgeving aan de Kluiverboom ingericht, waarbij gelet op infrastructuur, flora en netheid?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

R: Hallo met Roelof.

L: Dag Roelof u spreekt met Lisanne Greveling van de Hanzehogeschool. Ik zou u vandaag bellen om een aantal vragen te stellen die gaan over mijn afstudeeropdracht de rookvrije generatie.

R: Ja leuk dat je belt. Wij zijn net begonnen met het rookvrij maken van onze schoolplein eigenlijk. Want zeker in deze tijd is dat een beetje lastig, want nu het schoolplein rookvrij maken is natuurlijk niet zo lastig.

L: Haha nee dat klopt.

R: Maar uhm nee wat we gaan doen is, we zitten in een situatie dat wij het schoolplein delen met twee andere scholen. We zitten aan de Kluiverboom, ken je de situatie?

L: Ja ja ik ben er wel eens geweest. Is het trouwens een probleem als ik het gesprek opneem?

R: Nee heel goed dat je dat doet!

L: Dat is fijn.

R: Ja joh geen probleem, maar als jij het schoolplein kent dan weet je ook dat wij het schoolplein delen met in totaal 3 scholen. Want ook het Alfa college maakt gebruik van hetzelfde schoolplein.

L: Oké

R: Het Alfa college heeft een eigen stuk eigenlijk, er liggen stoeptegels ten opzichte van gewoon betonklinkers over de rest, dus er is duidelijk onderscheid. Zij hanteren ook dat stuk dat ze rookvrij willen hebben. Daar voeren nu ook al een beleid op.

L: Oké

R: Uhm dus dat doen ze ook, wij hebben uhm de situatie dat we in elk geval met z'n drieën een groot deel van het plein delen, maar niet alle drie de scholen even graag dat plein rookvrij willen hebben en daar dus de bijbehorende moeite al niet voor doen.

L: Nee...

R: Maar wij hebben daar het voortouw in genomen, omdat vanaf augustus 2020 alle schoolplein rookvrij moeten zijn. Uhm en uhm we in de rare situatie zitten dat wij als school helemaal geen eigenaar zijn van het schoolplein. Het is van de gemeente. Uhm maar wij zijn wel verantwoordelijk voor de handhaving omdat niet het eigendomsrecht van toepassing is maar het gebruikersrecht. Dus wat we willen is in elk geval door middel van bordjes op een soort natuurlijke manier een afscheiding maken. Dat lukt aan de ene kant prima, omdat we een heg hebben, een parkeerplaats hebben en een fietspad hebben. En we willen eigenlijk een hek om ons gedeelte van het schoolplein heen hebben, omdat we niet alleen te maken hebben met handhavingsplicht, maar wij ook in het weekend heel erg veel overlast hebben. Van de drie scholen zijn wij de school die de overdekte pui hebben. Boven onze ingang zit, zit de eerste verdieping en onze ingang loopt onder het gebouw door, hoe gek het ook klinkt. Dat houdt in dat je bij ons voor de voordeur droog kunt staan. En dat zorgt er ook voor dat we de smerigste dingen op maandag aantreffen.

L: Oké...

R: Ik zal je de details besparen, maar dat wat wij op maandag ochtend meestal met een brandslang van de trap moeten spuiten je daar de volgende dag niet in gevonden wil worden.

L: Oh jeetje!

R: Ja het is echt heel smerig. Variërend van spuitresten, tot overgeef, kapotte bierflesjes, condooms, kots, het is echt heel onsmakelijk.

L: Oh wat vreselijk om dat elke maandag aan te treffen. Ik vond dat juist dat jullie nog geen hek hebben, want dat ziet er toegankelijker uit, maar dan wel super vervelend dat het zo'n overlast geeft. Dat is erg jammer.

R: Het is echt heel jammer, ik was nu na al die weken weer even op school, samen met Erin en met Jan en uhm toen dacht ik nog eigenlijk dat als je kijkt vanaf de kant van het fietspad zeg maar het echt wel een heel mooi gebouw is.

L: Ja dat klopt!

R: Het ziet er echt wel heel mooi uit.

L: Ik ben er laatst ook langs gefietst en toen dacht ik ook, het ziet er echt goed uit.

R: Ja het is heel mooi, maar goed het is dus een nadeel het probleem alleen is dat het hek alleen op het gedeelte zou komen wat echt voor de school is bij ons. En er zijn natuurlijk best wel veel kosten mee gemoeid. Maar dat stuk wat rookvrij gehouden gaat worden, veel groter is. En eerlijk gezegd worden wij daarmee geconfronteerd met een probleem waar wij 1,2,3 geen oplossing voor hebben. En ik bemoei mij hier overigens mee, omdat ik vestigingsdirecteur ben en we een aantal taken verdeeld hebben en ik hier verantwoordelijk voor ben. Dus dat geef ik daarmee wellicht wat langer antwoord op je vraag.

L: Nee zeker niet, hoe langer hoe beter, ik ben natuurlijk opzoek naar een ideale inrichting van de omgeving. Het is natuurlijk vooral iets psychologisch alleen ik zou het fantastisch vinden als ik iets kan ondervinden wat jongeren triggert om niet te gaan roken. Dat het stoere een beetje weggaat en dat je als je aan roken denkt dat je denkt aan de gevolgen en dat het slecht voor je is. Umm in plaats van dat je het wilt uitproberen.

R: Ja kijk het is in die zin voor ons ook wel lastig eigenlijk... is het rookvrij maken van het schoolplein noodzakelijk... maatregelen die we moeten gaan handhaven, omdat we willen dat je niet rookt. En dat is een maatregel die we niet zouden nemen als er niemand rookt. Uhm en dit valt bij ons in een groter pakket. Zoals het hebben van een groene kantine. Bijvoorbeeld dat de frituur happen verdwenen zijn, het beschikbaar hebben van fruit, niet meer na een klassenuitje een patatje kopen, maar iets gezonds. Tenminste dat proberen we want dat is met jongeren nog vrij lastig. Maar als je dan op onze school kijkt, we zitten in een vmbo-populatie. De regio waarbij uhm over het algemeen het sociaaleconomisch milieu niet heel hoog is. En we dus de daar bijbehorende problematiek horen en dat maakt het voor school wel lastiger omdat het er eigenlijk voor zorgt dat, laat ik het maar zo zeggen ik hoop dat de appel heel ver van de boom valt als je de ouders ontmoet. Uhm dat vind ik wel een trieste uitspraak want ik ben echt heel wijs op mijn leerlingen. Ik sta met plezier voor de klas en de andere werkzaamheden doe ik ook met veel plezier. En uhm dit is gewoon heel verdrietig. Maar ja waar wat er dus ook voor zorgt is dat 64% van onze leerlingen onder de armoedegrens leeft. Daar is het alcohol en rook gebruik gewoon heel hoog. En als ik nu ook kijk, ik krijg van Wij Groningen de cijfers en ik heb connecties met de politie de aangiftes en diefstal is de laatste weken naar beneden gegaan, maar aangiftes, huishoudelijk geweld is enorm gestegen en alcohol gebruik net zo. Ik wil nu niet weten wat er bij die gezinnen gebeurt van mijn kinderen...

L: Nee inderdaad, daar wil je echt niet over na denken en jullie blijven voorlopig nog wel dicht, alleen de basisschool gaat weer open.

R: Ja wij blijven voorlopig nog wel dicht. Wij zijn sowieso tot 1 juni gesloten, alleen voor een enkele examen leerling die nog wat moet afronden voor zijn PVA zijn wij nog geopend. Anders zijn wij dicht.

L: Het is wel echt een bizarre situatie. Ik zal het fijn vinden als het allemaal snel weer normaal is.

R: Ja ik verwacht niet dat wij voor de zomervakantie weer gewoon alles in scholen hebben alsof het nooit gebeurd was...

L: Nee dat denk ik zelf ook niet. Als we weer terugkomen op het roken, hebben jullie wel eens eerder plannen uitgevoerd om te voorkomen dat jongeren gaan roken? En wordt er ook in pauzes en of tussenuren gerookt?

R: Ja we hebben zeker jongeren die roken in tussenuren, maar ook tussen de lessen door, want ze vinden dat ze daar prima tijd voor hebben. En uhm een aantal collega's blijven verstokte rokers... het zijn er gelukkig steeds minder, een stuk of 4/5 van de 35. Uhm dat is 1 op 7, ik heb eigenlijk geen idee wat het landelijk gemiddelde is, maar ik vind het alsnog veel. Maar goed het lastige is 1 van de rokers is de directeur, dat maakt de onderhandelingspositie in ieder geval niet sterker. Alhoewel hij trouwens op school zelden rookt, eerlijk is eerlijk. Uhm dus dat en dus ja er zijn zeker leerlingen die roken en ja ik denk dat uhh... Ik vind dat lastig om het in percentage uit te drukken maar uhm in ons gebouw zitten 230 leerlingen uh daarvan rookt zeker 30/40 dus tussen de 15 en 20%. Maar ik verwacht dat jij meer zicht hebt op die cijfers dan ik?

L: Uhm ja gemiddeld van alle middelbare scholen heb ik wel gegevens, maar niet per school. Maar in Groningen rookt 20% van de jongeren tussen de 12 en 17 jaar die op het vmbo zitten.

R: Ooh dat zitten wij nog in het gemiddelde dus. Wel echt wel hoog joh!

L: Ja klopt daar ben ik ook wel van geschrokken! In Groningen roken ook de meeste mensen. Van de bevolking rookt hier 28%. Dat is 1% meer dan in Amsterdam.

R: Zo dan heb je in ieder geval wel de juiste doelgroep.

L: Ja klopt, daarom heb ik hier ook voor gekozen, omdat dat de grootste doelgroep rokers is onder jongeren. Mijn doel voor het onderzoek is ook om juiste deze doelgroep te laten stoppen, omdat de meeste mensen die op latere leeftijd nog roken vaak op jonge leeftijd zijn begonnen. Mensen beginnen vaak na hun 25^e niet meer met roken. En als ze op latere leeftijd wel beginnen met roken, dat komt dat vaak omdat een vriend of vriendin dan rookt en ze graag mee willen roken. Maar op latere leeftijd begint niet iemand spontaan met roken. Hiermee wordt de kans groter om een rookvrije generatie te creëren. Dat gebeurt al in kleine stapjes. Maar alsnog raken elke week honderden kinderen verslaafd aan roken, dat heeft rookvrije generatie onderzocht.

R: Jeetje dat zijn hoge cijfers zijn!

L: Ja klopt vreselijk!

R: Hoge waardes, maar goed en wat je zei je was opzoek. Je doet Facility management aan de Hanze?

L: Ja klopt.

R: En dit is je afstudeeropdracht?

L: Ja klopt. Wat zouden jullie als school adviseren om te voorkomen dat jongeren beginnen met roken? Wat een goede maatregel is om te voorkomen dat jongeren gaan roken en dat zij zich ook niet gaan verplaatsen?

Roelof: Oké ik geef een tweedelig antwoord. Het niet gaan roken is wat anders dan een rookvrij schoolplein. Ik vind een rookvrij schoolplein dat is een handhaving van een wet die bedacht is waar we aan moeten voldoen, omdat dat onze plicht is. Leerlingen rookvrij maken is een maatschappelijke opdracht die wij op dat gebied als school moeten aantrekken. Uhm wat we op het tweede stuk doen is leerlingen rookvrij maken is zorgen dat we geen uhm even kijken dat moet ik goed zeggen. Dat we een soort ontmoedigingsbeleid voeren op het gebied van roken. We spreken nu leerlingen niet aan dat ze roken om het simpele feit dat leerlingen heel goed weten dat wij ze eigenlijk niks kunnen maken. We mogen geen boete uitdelen en het plein is niet van ons. Dus we kunnen hun nu letterlijk niet verbieden om te roken, want het is nog geen 1 augustus. Uh als het 1 augustus is dan mogen wij hun verbieden om te roken, dat moeten we zelfs doen want we moeten actief handhaven. Maar uhm we mogen geen sanctie opleggen en onze leerlingen zitten in een doelgroep die rustig voor mij blijven staan, hun sigaret in de mond houden en zeggen wat wil je doen dan!? En dan kan ik niks. Zo eerlijk moet ik zijn. Dus daarin heb ik serieus een handhavingsprobleem. Uhm en wat we daarvoor gaan doen. We hebben een voorstel neergelegd bij de gemeente om daar in samenwerking met hun gebruik mogen maken van boa's samen met hun die gewoon wel een boete mag uitschrijven en ons daarin actief kan ondersteunen. Want die kan wel want die heeft recht van spreken en uhm ja op 1 of andere onduidelijke reden is zo'n man of vrouw met een blauwpak in een blauwbusje met pepperspray toch wat indrukwekkender dat een plaatsvervangende vestigingsdirecteur. Ik weet niet zo goed waarom, maar het werkt wel zo. Kortom dat! En uhm wat we daarnaast als school doen is dat we voorlichtingen geven. Het onderwerp komt terug bij zorg en welzijn en er is een aparte module voor die wordt in klas 3 aangeboden en in klas 1 en 2 is er in het kader van gezonde leefstijl ook aandacht voor.

L: Oké en wat ik ook al heb gehoord van een docent is dat je het moet blijven herhalen, zeggen dat roken ongezond is, dat het schade aanricht voor later en dat je niet zomaar meer kan stoppen om zo te voorkomen dat jongeren het wel willen gaan proberen.

R: Zeker is de kracht van herhalen nuttig. Ik vind alleen wel wat ga je dan precies aan die leerlingen vertellen. Want weet je ik verwacht niet dat iemand bij zijn gezond verstand op deze aardbodem die beweert dat roken wel gezond is. Dus iedereen weet wel dat roken ongezond is. En je kunt ze erop wijzen, uhm maar ik kan mij voorstellen dat als je in een sociaaleconomische omgeving zit waar daarin daar meer reflectie vermogen is op je eigen gedrag of de gevolgen daarvan dat dat een groter impact heeft dan dat dat heeft op onze gemiddelde doelgroep.

L: Ah oké, dus je denkt niet dat wanneer je het blijft herhalen dat ook deze doelgroep minder zal gaan roken?

R: Nee dat denk ik niet, misschien wel een klein gedeelte, maar niet alle leerlingen.

L: Oké denk je dat leerlingen dat ze ervan bewust zijn dat ze weten dat het ongezond is, maar denk je dat ze ook door hebben wat de gevolgen zijn op lange termijn?

R: Nee, nee ik denk dat ze dat weten, uhm omdat we ze dat kunnen vertellen. Ik denk niet dat ze altijd zich oprecht realiseren wat de consequenties zijn.

L: Nee oké, zouden deze leerlingen ook geïnformeerd kunnen worden door middel van soort van reclameborden zeg maar, om ze er meer van bewust te maken en ze eraan laten herinneren?

R: Dat zou kunnen, maar of dat inderdaad gaat helpen dat weet ik niet...

L: Ah oké dat zou dus onderzocht kunnen worden?

R: Ja dat is zeker mogelijk.

L: Oké, jij werkt al een aantal jaar op het CSG toch?

R: Ja klopt, ik werk hier nu 7 jaar.

L: Ah oké dat is al wel een aantal jaar. Heb jij ook een verandering gemerkt qua het aantal rokers in de afgelopen 7 jaar?

R: Ja ik heb het gevoel dat het stijgt.

L: Ah oké! Hmm dat had ik niet verwacht.

R: Ja ik heb eerder het gevoel dat het stijgt dan dat het daalt.

L: Ah oké dat is niet zo goed om te horen eigenlijk.

R: Nee dat ben ik met je eens.

L: Ik dacht juist dat het aantal rokende jongeren de laatste tijd aan het dalen is. Landelijk gezien gaan er wel steeds minder jongeren roken. Dat heeft vooral te maken met de maatregelen die zijn genomen, zoals de leeftijdsverhoging en dat de sigaretten steeds duurder worden. GDD Groningen heeft in Groningen een onderzoek gedaan, hun ondervonden dat er in 2015 nog 20% van de vmbo-leerlingen rookte in vergelijking met 33% in 2012. Nu hebben zij in 2019 opnieuw een onderzoek gedaan, alleen zijn daar helaas de cijfers nog niet van beschikbaar helaas. Uhm ik had juist daardoor wel verwacht dat die daling verder was gedaan, maar dat is dus misschien helemaal niet zo.

R: Nee ik heb het gevoel van niet.

L Oké, dat is wel jammer

R: Ja dat is zeker jammer...

L: Dus eigenlijk wat je zegt is dat als je het echt wil voorkomen dat jongeren gaan roken en dan helemaal onder schooltijd is om een Boa in te huren die sancties geven.

R: Ja maar je moet dat wel goed communiceren want je moet wel aan verwachtingswensen voldoen. Ik kan niet zomaar een boa neerzetten bij mijn doelgroep leerlingen. Ik heb daarvoor wel de verantwoordelijkheid om dat te communiceren naar de leerlingen en ouders. Uhm we zouden zelfs een opmerkingpunt kunnen zetten in het aanmeldingsformulier van onze school dat ze moeten ondertekenen dat leerlingen deel uitmaken van een gezonde school en dat we verwachten daarin dat leerlingen zich houden aan dat wat wij daarin voorschrijven aan maatregelen.

L: Dat is inderdaad wel een goed punt.

R: Waar je eventueel nog iets aan handhaving zou kunnen doen, bedoel maar ik heb daar alleen ook niet heel veel vertrouwen in moet ik eerlijk zeggen. Want dan kom je al heel gauw uit bij inlichtingsdienst en dat is ook niet een organisatie waar leerlingen heel bang van worden. Uhm ja dus je moet wel aan een verwachtingspatroon voldoen, je moet leerlingen ook de tijd geven om te wennen aan nieuwe situaties. Kijk je boa loopt wel rond en die signaleert en waarschuwt ook en zegt over twee week krijg je een bekeuring. Dat dat dus uiteindelijk ook gaat gebeuren. Zo'n man of vrouw moet in het begin gewoon een aantal dagdelen per week aanwezig zijn.

L: Ah oké en zijn jullie nu al bezig om leerlingen voor te bereiden voor de nieuwe situatie vanaf het nieuwe schooljaar?

R: Minimaal.

L: En is het ook zo uhm ik fietste wel eens langs jullie school voor mijn werk en dan moet ik naar het Alfa college om post te bezorgen en ik moet dan eerst langs een groep jongeren die langs het fietspad staan te roken, omdat het daar wel verboden is om op het schoolplein te roken. Ik kan mij voorstellen dat zo'n groep jullie leerlingen triggert om ook te gaan roken. Deze jongeren zijn ouder en ik kan mij dan voorstellen dat jullie scholieren daar tegenop kijken.

R: Ja ik weet niet of dat inderdaad zo ziet. Dat ze het dan ook willen proberen. Het is voor mij meer uhm dat uhm er blijkbaar dus een plek is waar het kan.

L: Ja dat is dus echt een voorbeeld van een waterbedeffect. Dat dus het schoolplein rookvrij is, maar dat leerlingen zich een aantal meter verplaatsen naar een gebied waar het wel mag.

R: Ja dat is ook wat er bij ons gaat gebeuren, want tot hoever kan ik het plein rookvrij maken. Op het moment dat ik daarna de rokers op het fietspad heb staan.

L: Ik had wel meer verwacht dat jongeren van de middelbare school, als ik er zelf ook aan terug denk dan was ik misschien wel een watje, maar als ik al het schoolplein verliet om naar de supermarkt te gaan, dan keek ik wel 100 keer om mij heen om te checken of ik niet betrap zou worden. En zo was bijna iedereen.

R: Haha dat is eigenlijk wel schattig

L: Ja hahaha

R: Dat hebben mijn leerlingen niet zoveel last van dat beloof ik je.

L: Nee dat had ik helemaal niet verwacht. Ik had juist verwacht dat die allemaal stiekem stonden te roken, maar dat kon ik natuurlijk niet controleren, vanwege het coronavirus. Maar dat had ik juist verwacht, dat ik veel leerlingen zou aantreffen die stiekem aan het roken waren.

R: Nee dat romantische beeld moet ik helaas ontkrachten.

L: Okee, dan wordt het echt een grote uitdaging om jongeren te laten stoppen.

R: Ja ik geloof dat het daar veel meer in de handhaving moet gaan zitten.

L: Ja dat denk ik ook. Als ik een enquête verstuur, zijn jullie dan bereidt om die door te sturen naar de leerlingen?

R: Uhm dat moet ik even kijken, maar ik geloof niet dat dat een probleem zal worden.

L: Oké, en als het mogelijk zouden jullie eventueel nog een vraag willen stellen aan de leerlingen?

R: Uhm ik zou het wel leuk vinden om hun ideeën te horen hoe zij handhaving voor zich zien. Want het grappige is dat je wel eens verbaasd zou kunnen zijn over de antwoorden die zij geven. Uhm zij kunnen ook over het algemeen veel beter out of the box denken dan wij.

L: Ja ja inderdaad dat is waar. Oké dan ga ik die vraag erin zetten. Heb jij verder eventueel nog tips voor mij?

R: Uhm nee zo 1,2,3 niet. Het gaat een proces worden wat tijd gaat kosten, voordat het daadwerkelijk goed loopt.

L: Ja klopt, maar ik heb er wel vertrouwen in dat er ooit een rookvrije generatie zal gaan komen.

R: Haha ik hoop het ook.

L: In ieder geval heel erg bedankt voor je tijd.

R: ja hoor geen probleem en als je nog vragen hebt dan kun je mij bereiken.

L: Top bedankt, fijne dag nog!

R: Jij ook, daag

L: Daag

Introductie interview:

- Wat fijn dat ik u een aantal vragen mag stellen
- Duur
- Toestemming voor opname

Uitleg onderzoek

- Afstudeeronderzoek naar een rookvrije omgeving rondom vmbo-scholen.
- Doel om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien.
- Het is belangrijk dat het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt.
- Ik ben benieuwd wat voor beleid verschillende scholen in Nederland hanteren.

Ik ben op dit moment aan het afstuderen voor de opleiding Facility management en voor mijn afstudeeropdracht doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Om het onderzoek facilitair te houden richt ik mij op de fysieke elementen, omdat dit in verband staat met Facility management. Het onderzoek is ontstaan, doordat de gemeente Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij wil laten opgroeien. Om dat doel te behalen, moet het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend zijn dat zij gaan roken. Maar zolang deze doelgroep blijft roken, zal het doel niet behaald worden. Dit komt ook mede doordat wanneer deze doelgroep op jonge leeftijd beginnen met roken, zij hoogstwaarschijnlijk later ook nog zullen roken. Ik ben daarom benieuwd naar jullie aanpak en jullie mening voor de juiste maatregelen.

Voorstellen

9. Zou u uzelf kort willen voorstellen?
 - o Globe College, hoe lang werkt u hier al? Wat zijn jullie voor school en hoeveel leerlingen hebben jullie?
10. Hebben jullie een rookverbod op school?
 - o Wordt daaraan gehouden?
 - o Wat zijn de consequenties?
 - o Is het aantal rokende jongeren afgenomen?
11. Welke maatregelen hebben jullie genomen om te voorkomen dat jongeren niet gaan roken?
12. Hoe voorkomen jullie dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
13. Heeft u een idee welke triggers zullen helpen bij de preventie van roken onder jongeren?
14. Denkt u dat jongeren minder snel zullen gaan roken, wanneer zij genoeg afleiding hebben?

15. Denkt u dat er een generatie komt waarvoor roken niet meer vanzelfsprekend is?

16. Heeft u misschien nog adviezen voor mij, hoe de fysieke omgeving invloed kan hebben op een preventiebeleid voor roken?

Afsluiten

- Samenvatten
- Bedanken

Geïnterviewde Johan Mulder

Interviewer: Lisanne Greveling

Datum: 20 april 2020

Locatie: Telefonisch mini-interview, Groningen

Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar?

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

J: Goedemorgen met Johan.

L: Goedemorgen met Lisanne, ik had u vorige week een email gestuurd of het mogelijk was dat ik u kon bellen voor een aantal vragen over jullie rookbeleid.

J: Ja dat klopt, leuk dat je belt.

L: Ja ik vind het fijn dat ik u hierover een aantal vragen mag stellen. Het is nu natuurlijk een gekke tijd en dat heeft helaas ook nadelige gevolgen voor mijn onderzoek.

J: Uhm ja dat begrijp ik. Het is voor jou nog wel mogelijk om af te studeren?

L: Ja gelukkig wel. Uhm ik kon mijn onderzoek iets aanpassen waardoor uhm ik mijn onderzoek kan uitvoeren. Er zijn wel klasgenoten die of zijn gestopt of hun hele onderzoek hebben moeten aanpassen.

J: Oh dat is vervelend, gelukkig voor jou dat je verder kan.

L: Ja daar ben ik heel blij mee. Oké ik zal u kort eventjes uitleggen wat ik aan het onderzoeken ben en ohja is het goed als ik het gesprek opneem? Dan kan ik het namelijk transcriberen.

J: Ja prima, zeg trouwens maar jij haha.

L: Haha dat is goed. Oké nou ik ben bezig met mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding Facility management en daarvoor doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kunnen worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Uhm ik heb gekozen voor de fysieke omgeving, dus zeg maar alles wat een mens kan waarnemen omdat ik op deze manier een verband kon leggen met Facility management. Uhm het onderzoek is ontstaan doordat Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij willen laten opgroeien. Uhm dat het zeg maar niet meer vanzelfsprekend is voor deze groep dat er gerookt wordt. En volgens mij wil Utrecht dat ook.

J: Ja dat klopt.

L: Ja uhm maar ik ben van mening dat het niet gaat lukken zolang deze doelgroep blijft roken. Want je ziet ook vaak dat mensen die op latere leeftijd nog roken en ook veel roken dat deze mensen vaak al op jonge leeftijd zijn begonnen. Dus als jongeren beginnen met roken en blijven roken is de kans groot dat zij ook later nog roken. Om dus te voorkomen dat deze doelgroep gaat roken en blijft roken ben ik aan het onderzoeken hoe de fysieke omgeving kan worden ingericht, zodat het voor jongeren niet meer vanzelfsprekend is dat er wordt gerookt. En omdat het nu niet meer mogelijk is om verschillende scholen te observeren uhm probeer ik telefonisch meer inzicht te krijgen naar een goede aanpak en daarom ben ik benieuwd naar jullie aanpak.

J: Wat een interessant onderzoek. Uhm het is nu natuurlijk ook een hot item. Wij zelf werken met een rookvrijbeleid.

L: Oh wat goed. Uhh.. zou u oh nee jij haha kort kunnen uitleggen wat jullie voor school zijn en hoe lang jij er al werkt?

J: Ja natuurlijk. Wij willen onze leerlingen zo breed mogelijk op laten groeien. We geven heel veel aandacht aan techniek, sport en cultuur. Uhm dus leerlingen kunnen al hun creativiteit bij ons kwijt.

L: Dat klinkt als een ideale school. Uhm geven jullie dan ook meer van zulk soort lessen dan andere middelbare scholen?

J: Leerlingen kunnen dus bij ons een richting kiezen en daarin krijgen zijn inderdaad wel meer lessen aangeboden dan op andere middelbare scholen. Bijvoorbeeld leerlingen die kiezen voor een sportklas krijgen 2 uur extra gymles in de week dan andere klassen. Uhm maar er zijn natuurlijk wel meer scholen die zulk soort pakketten aanbieden.

L: Ah okee dat is duidelijk. En jullie zijn een vmbo-school toch?

J: Nee niet helemaal. De bovenbouw is wel alleen vmbo maar in de onderbouw hebben wij ook havo-scholieren. De eerste twee jaar kunnen zij bij ons terecht, maar daarna moeten ze naar een andere school. Ons havo en vwo gebouw zit namelijk op een andere locatie in de stad.

L: Ah oké, is het dan niet handiger dat zij gelijk naar een andere school gaan, want het lijkt mij niet handig als je halverwege je schoolperiode ineens naar een andere school moet.

J: Het heeft voor en nadelen, maar de scholieren bij ons volgen een combi klas van mavo en havo. Na twee jaar wordt er gekeken of zij daadwerkelijk havo aankunnen en dan kunnen ze ervoor kiezen om verder te gaan op onze andere locatie. Uhm dit geeft voor leerlingen iets meer rust. Ze kunnen zo op een kleinere school beginnen en wennen aan de situatie. En het is natuurlijk beter om vanuit deze situatie een stap hoger te doen, dan wanneer ze het toch niet aankunnen en daardoor een stap lager moeten en bij ons terecht komen.

L: Ja okee dat is natuurlijk ook niet goed voor hun zelfvertrouwen.

J: Nee klopt. En daar is deze doelgroep wel gevoelig voor.

L: Ja inderdaad. De pubertijd blijft lastig.

J: Ja voor sommigen wel

L: Oké helder, hoeveel leerlingen hebben jullie ongeveer?

J: Wij hebben iets minder dan 500 leerlingen op onze school.

L: Oké en hebben jullie ook een rookbeleid?

J: Ja wij zijn een rookvrije school. Leerlingen mogen niet op en om het schoolplein roken. Dat geldt trouwens ook voor alle medewerkers. Maar uhm ja of daar altijd aan wordt gehouden is maar de vraag haha.

L: Haha ja als je verslaafd bent dan is dat natuurlijk lastig.

J: Ja wij hebben ook zeker een aantal docenten die stiekem gaan roken in hun pauze en uhm dat is natuurlijk wel jammer want dat is niet het voorbeeld wat je wil geven aan de scholieren. Uhm ja dat blijft een lastig discussie puntje bij ons. Het is wel zo dat de docenten ook niet bij ons op het schoolplein mogen roken, daar houden ze zich gelukkig ook aan. De docenten of nou ja medewerkers eigenlijk het zijn niet allemaal docenten die roken bij de parkeerplaats. Het is niet een plek gelukkig wat opvalt, maar scholieren zouden ze wel kunnen zien. Dat is niet de bedoeling.

L: Nee dat snap ik.

J: Het is natuurlijk zo dat jongeren sneller getriggerd worden wanneer zij anderen ook zien roken. Dat maakt hun dan nieuwsgierig. We hebben het er ook wel eens over gehad om een rookplek te creëren voor medewerkers, omdat uhm ze dan zeg maar niet in het zicht staan. Maar ja dat is natuurlijk eigenlijk niet de bedoeling. Uhm ze moeten gewoon stoppen!

L: Ja daar ben ik het ook mee eens. Uhm maar ja ze zeggen dat het moeilijk is om te stoppen. Ik heb zelf niet gerookt, dus ik kan daar niet over oordelen. Ik snap wel dat het moeilijk is. Uhm vooral ook door de nicotine en de verslaving. Uhm alleen hoe langer ik erover na denk hoe gekker ik het vind dat mensen de keuze maken om te gaan roken.

J: Echt een keuze maken ze niet. Tenminste ik kan mij niet voorstellen dat mensen of jongeren bewust de keuze maken om te gaan roken en dan blijven roken. Veel jongeren vinden het stoer om te roken, maar hebben geen idee wat de gevolgen zijn. Anderen zijn er weer heel nieuwsgierig. Die zien bijvoorbeeld ouderejaars roken of hun ouders of hun broer of zus. Dat triggert hun natuurlijk om ook te gaan roken. Want het is echt zo dat wanneer jongeren anderen zien roken waar zij vanop kijken dan willen zij dat ook. Ze hebben dan het idee dat ze erbij horen.

L: Ja dat hoor ik vaker terugkomen.

J: Ja want zo is het gewoon.

L: Ja klopt, ik heb dat gelukkig zelf nooit gehad.

J: Oh wat knap van je. Uhm jij hebt dus nooit gerookt neem ik aan.

L: Haha nee klopt.

J: Wat goed van je.

L: Haha bedankt. Uhm ik heb gelukkig nooit de behoefte gehad en ik ben ook niet nieuwgierig geweest. En dat heeft uhm volgens mij ook wel te maken gehad met dat ik vroeger veel aan het sporten was. Ik tenniste veel en het was ooit mijn doel om proftennisser te worden haha.

J: Haha wat goed en ambitieus. Maar het is dus niet gelukt?

L: Haha nee helaas niet. Lichamelijk en mentaal kon ik het niet meer aan vanaf mijn 16^e.

J: Oh ja dat geloof ik wel het is natuurlijk ook niet niks. Trainde je vaak in de week?

L: Ja ik trainde elke dag en in het weekend hadden we of thema dagen of wedstrijden.

J: Zo pittig. Maar wel knap van je! Ik denk wel uhm dat het goed zou zijn als meer jongeren zulke ambities hebben. Dat geeft jongeren een houvast en motivatie.

L: Ja dat denk ik ook.

J: Die jongeren van tegenwoordig zitten veel te veel op hun telefoon. Het beeld van vroeger is echt het tegenoverstelde van nu. Als ik nu ook door de aula heen loop dan zit echt werkelijk waar iedereen met hun telefoon in de hand. En de medewerkers trouwens ook hoor. Niet iedereen gelukkig, maar toch veel medewerkers pakken hun telefoon erbij in de pauze.

L: Ja ik vind het ook bizar. Echt jammer, maar de telefoon of de smartphone eigenlijk is zo verslavend. Uhm en sociale media al helemaal.

J: Ja klopt en jongeren zijn daar al helemaal gevoelig voor.

L: Ja klopt, oké als we weer terugkomen bij het roken, jullie zijn een rookvrije school, betekend dat ook dat jongeren buiten het schoolplein ook niet mogen roken?

J: Klopt op het schoolplein en op ons dakterras mag absoluut niet gerookt worden. Buiten het schoolplein kunnen wij natuurlijk niet handhaven. We proberen de scholieren wel zoveel mogelijk op het schoolplein te houden.

L: Oké en hoe zorgen jullie daarvoor?

J: Als eerste proberen we te voorkomen dat er tussenuren zijn, want dan gaan vaak jongeren de straat op en dat willen wel voorkomen. Het kan natuurlijk niet altijd worden voorkomen, maar vaak lukt het gelukkig wel. Uhm en verder ja we hebben twee verschillende pauzes, zodat het voor de conciërge makkelijker is om het overzicht te houden. Dus ja dat is een manier. De school heeft trouwens maar twee ingangen op deze manier kan de conciërge in de gaten houden waar de scholieren heen gaan. De leerlingen moeten hun passeren willen ze het schoolplein verlaten en op 1 of andere manier schrikt dat hun wel af.

L: Ah oké, dus jullie bewaken een soort van de in- en uitgang?

J: Ja zo zou je dat wel kunnen zien.

L: Oké en als de scholieren wel roken, zijn daar voor hun consequenties voor?

J: Ja de scholieren die worden betrapt moeten zich melden. Uhm en als ze zich drie keer hebben moeten melden dan moeten ze zich een week lang om kwart voor 8 melden op school. Uhm dit geldt trouwens niet alleen voor roken. Ook wanneer ze te laat komen moeten de scholieren zich melden.

L: Ah okee jullie handhaven dus wel?

J: Ja dat doen we zeker. We willen er alles aan doen om jongeren te laten roken.

L: Oké wat goed, en hoe kunnen jullie voorkomen dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?

J: Ten eerste zoals ik net zei dat de conciërge de scholieren zoveel mogelijk tegenhouden. Wanneer we zien dat de scholieren wel roken buiten het schoolplein dan mogen zij zich gelijk melden. Maarja we kunnen ze natuurlijk niet altijd in de gaten houden. Het blijft een lastige situatie.

L: Ah okee en heeft u ook het idee dat er nog veel jongeren bij jullie op school roken, of wordt dat juist minder?

J: Uhm eerlijk gezegd heb ik zo niet een overzicht van de hoeveelheid jongeren die bij ons op school roken. Ik weet dat er nog een stuk om 5/6 medewerkers roken, maar van de scholieren heb ik eigenlijk geen idee. Uhm in het algemeen wordt het volgens mij wel veel minder. Vroeger was het normaal dat je rookte en toen was het nog redelijk betaalbaar en nu wordt het natuurlijk steeds duurder en ik weet zeker dat dat jongeren gaat tegenhouden. Ik zou niet weten hoe zij dat nu kunnen betalen. Jongeren op de middelbare school werken vaak nog niet en hun zakgeld is echt niet zoveel dat ze daar wekelijks of dagelijks sigaretten van kunnen komen. Dus die accijnsverhoging is goed. En ik hoop toch ook ooit dat volwassen het te duur gaan vinden. Jeetje man man man wat een geld kost het.

L: Haha ja voor mij zou dat zeker naast dat het natuurlijk super ongezond is ook een goede reden zijn om er mee te stoppen. Maar helaas maakt de nicotine het een stuk moeilijker.

J: Ja vreselijke verslaving is het!

L: Haha ja daar ben ik het zeker mee eens! Heeft u misschien een idee welke triggers zullen helpen voor een preventie van roken bij jongeren?

J: Poeeee even denken hoor. Uuhm het verdienen heeft weinig zin, want gaan ze de uitdaging aan en deze doelgroep al helemaal. Wat wij wel merken is dat wanneer je de ouders erbij betrekt jongeren toch wat angstiger worden. Uhm ze vinden het natuurlijk stoer, maar hun ouders mogen het natuurlijk niet weten. Dus ja ik denk dat uhm dat wel echt een goede methode is.

L: Ah oké, ja dat is natuurlijk wel waar. Op wat voor manier betrekken jullie de ouders er dan bij?

J: Wanneer iemand zich drie keer heeft gemeld, dan melden wij dat bij de ouders.

L: Oké en dat gebeurt wel geregeld?

J: Uhm ja en dat gebeurt ook geregeld bij dezelfde scholieren.

L: Ah okee, denkt u ook dat wanneer jongeren meer afleiding hebben zij ook minder snel zullen gaan roken. Dus zeg maar dat ze kunnen sporten of een andere hobby kunnen uitvoeren?

J: Ja ik denk zeker dat dat gaat helpen. Uhm tijdens verveling is het natuurlijk makkelijker om te beginnen met roken dan wanneer er genoeg afleiding is.

L: Oké en zou dat dan ook helpen op en rondom schoolpleinen?

J: Uhm ja dat weet ik niet. Nu zit iedereen natuurlijk op hun telefoon en gaat geeft volgens mij voor voldoende afleiding al weet niet ik of dat nou zo'n goede afleiding is.

L: Uhm nee dat weet ik ook niet. Denkt u dat er ook een generatie zal komen waarvoor het niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt?

J: Ja die gaat er zeker komen, maar dat gaat nog wel even duren hoor.

L: Dat is fijn om te horen!

J: Ja ik geloof daar wel in. Je ziet nu al zeker een daling in het aantal rokende mensen. En als je straks ook niet meer op terrassen mag roken dan gaat het aantal rokende mensen wel dalen. Uhm veel mensen zijn natuurlijk ook genotsrokers en al helemaal als er een drankje bij is. Als die mensen niet meer roken wordt het voor jongeren ook steeds normaler natuurlijk dat er niet gerookt wordt. En zo gaat er zeker uhm een rookvrij generatie ontstaan. Ja hoor echt wel!

L: Ah okee, ja dat denk ik ook. Ik hoop in ieder geval. Oké ik heb nog één vraag of u misschien nog tips of adviezen voor mij heeft, hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat jongeren niet beginnen of stoppen met roken?

J: Uhm jaaa ik denk gewoon goed handhaven, jullie moet leerlingen niet de ruimte geven om te kunnen roken. Wat ze buiten schooltijd doen, ja dat kun je niet tegenhouden. Maar ik denk dat het belangrijk is als je ze niet de kans geeft. En uhm ik denk dat je leerlingen moet waarschuwen ervoor. Ze moeten erover kunnen praten en wij kunnen ze advies geven. En uhm natuurlijk uitleggen hoe slecht roken is.

L: Ah okee communicatie en handhaving is dus belangrijk?

J: Ja zeker weten.

L: Oké top! Dan wil ik u heel erg bedanken voor het beantwoorden van mijn vragen!

J: Geen dank, succes nog met je onderzoek!!

L: Dank u wel! Fijne dag nog! Tot ziens.

J: Jij ook, daag!

BIJLAGE IX: INTERVIEWSCHEMA RICK (MEDEWERKER VOLT COLLEGE)

Introductie:

- Vragen voor een mini-interview
- Duur
- Toestemming voor geluidsopname

Korte uitleg onderzoek:

- Afstudeeronderzoek naar een rookvrije omgeving rondom vmbo-scholen.
- Doel om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien.
- Het is belangrijk dat het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt.
- Ik ben benieuwd wat voor beleid verschillende scholen in Nederland hanteren.

Ik ben op dit moment aan het afstuderen voor de opleiding Facility management en voor mijn afstudeeropdracht doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Om het onderzoek facilitair te houden richt ik mij op de fysieke elementen, omdat dit in verband staat met Facility management. Het onderzoek is ontstaan, doordat de gemeente Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij wil laten opgroeien. Om dat doel te behalen, moet het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend zijn dat zij gaan roken. Maar zolang deze doelgroep blijft roken, zal het doel niet behaald worden. Dit komt ook mede doordat wanneer deze doelgroep op jonge leeftijd beginnen met roken, zij hoogstwaarschijnlijk later ook nog zullen roken. Ik ben daarom benieuwd naar jullie aanpak en jullie mening voor de juiste maatregelen.

- Hebben jullie een rookbeleid?
- Welke maatregelen nemen jullie? (werkt dat?)
- Hoe voorkomen jullie dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
- Welke maatregel werkt voor u het beste?
- Heeft u nog tips voor mij?

Afsluiten

- Samenvatten
- Bedanken

BIJLAGE X: TRANSCRIPT RICK (MEDEWERKER VOLT COLLEGE)

Geïnterviewde: Rick, medewerker Volt college.

Interviewer: Lianne Greveling

Datum: 20 april 2020

Locatie: Telefonisch mini interview, Groningen

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

R: Goedemorgen, Rick conciërge van het Volt college, waarmee kan ik u helpen?

L: Goedemorgen met Lianne Greveling, ik vroeg mij af of ik u kort een aantal vragen zou mogen stellen over jullie rookbeleid, uhm ik ben namelijk aan het onderzoeken op welke manier de fysieke omgeving invloed kan hebben op een preventie van roken bij jongeren?

R: Uhm ja dat kan wel, ik weet alleen niet of ik daar de geschikte persoon voor ben. Uuhm maar ik kan je ook niet doorverbinden, want de meeste collega's werken thuis.

L: Oh dat is geen probleem hoor, ik ben al blij dat ik een aantal vragen mag stellen. Het is natuurlijk een gekke tijd zo.

R: Ja inderdaad. Maar jij wil iets weten over ons rookbeleid?

L: Ja klopt, ik ben op dit moment aan het afstuderen en vanwege het coronavirus gaat alles nu redelijk anders. Uhm ik in Groningen daar studeer trouwens, maar daar wou een observatieonderzoek doen, maarja dat ging helaas niet door haha.

R: Nee de scholen zijn al een aantal weken dicht.

L: Ja klopt en daarom wordt het nu meer een soort literatuuronderzoek. Maar omdat dit onderwerp nog redelijk recent is, kan ik niet heel veel informatie vinden. Daarom heb ik ervoor gekozen om verschillende scholen te gaan bellen in Nederland. En op deze manier probeer ik te achterhalen welke methode het beste zal werken om eigenlijk een nieuwe uuhm rookvrij generatie te creëren zeg maar.

R: Oké, dus je wil weten welk beleid wij hebben?

L: Ja klopt en ohja voordat ik het vergeet, is het goed als ik het gesprek opneem? Dan kan ik het hierna namelijk makkelijker transcriberen?

R: Ja geen probleem. Oké uhm nou ik weet niet zo goed wat wij allemaal in ons beleid hebben staan hoor, maar wij zijn nog geen rookvrije school. Uhm maar uiteraard zijn wij daar wel mee bezig. Helaas moet ik wel melden dat er bij ons ook nog wel gerookt wordt. Vooral een aantal leerlingen van de bovenbouw.

L: Okee dus de leerlingen mogen op het schoolplein roken?

R: Uhm dat is natuurlijk niet de bedoeling. Wij hebben alleen geen afgesloten terrein. Dus zeg maar als de leerlingen naar buiten gaan, uhm dan staan ze bijna op openbare grond. Wij kunnen hun daar niks verbieden. Het is en blijft lastig maar we proberen er wel voor te zorgen dat leerlingen niet gaan roken. Uhm ja alleen echt tegenhouden lukt niet natuurlijk. Dat heeft ook er weer mee te maken of ouders roken. Uhm scholieren uit gezinnen waar gerookt wordt de kans dat hun gaan roken is dan natuurlijk groot. Dus als wij ze dan zeg maar tegen houden ja wat heeft dat dan voor zin. Uhm want ze thuis anders wel gaan roken of stiekem. Deze leerlingen kunnen natuurlijk makkelijk aan sigaretten of shag komen.

L: Ja dat is natuurlijk waar. Maar het beste is natuurlijk wel om leerlingen daarin zoveel mogelijk te beschermen.

R: Ja daar ben ik het mee eens, maar dat lukt gewoon niet altijd.

L: Maar jullie hebben dus niet echt maatregelen?

R: Echt maatregelen met straffen nog niet, maar daar zijn ze wel mee bezig. Wat hier vooral gebeurt is dat wij leerlingen lessen geven. En daarmee ze zoveel mogelijk willen informeren over de gevaren. Maar dit is wel een doelgroep dat het liefst bijna alles doet wat niet mag. En daardoor blijft dat hier lastig.

L: Ja dat klopt. Ze denken vaak alleen aan het nu en helaas niet aan de toekomst. Het is zoveel beter voor je gezondheid als je niet begint met roken.

R: Klopt daar letten ze niet op hoor. Je wil niet weten wat ze hier in hun pauze allemaal naar binnen werken. Sommigen trekken s' ochtend al een zak chips open!

L: Oh bah ik moet er niet aan denken.

R: Nee ik ook niet maar daar denken hun anders over.

L: Heeft u misschien tips voor mij hoe kan worden voorkomen dat jongeren straks op het schoolplein gaan roken of daarbuiten?

R: Uhm ja dat gaat nog een uitdaging worden hoor. Je moet leerlingen erop aan gaan spreken en er moeten maatregelen komen met consequenties. Uhm als je leerlingen alleen waarschuwt ja daar red je het natuurlijk niet mee. En uhm echt voorkomen wordt lastig. Want als ze het willen dan gaan ze het ook echt wel doen. Dan zoeken ze wel een plek op waar ze het stiekem kunnen doen.

L: Okee dus u zegt dat maatregelen nemen met consequenties voor de leerlingen dat dat helpt?

R: Ja en natuurlijk de scholieren blijven informeren hoe slecht het is. Er moet een stukje bewustwording ontstaan.

L: Ja dat hoor ik vaker. Het is voor mij wel echt jammer dat ik niet naar scholen kan gaan en dat ik een gesprek aan kan gaan met de jongeren.

R: Ja dat is zeker jammer.

L: Uhm heeft u misschien nog een idee welke trigger in de fysieke omgeving zou kunnen helpen om te voorkomen dat jongeren gaan roken?

R: Poeh dat is lastig, als eerste moet je natuurlijk voorkomen dat jongeren ergens kunnen chillen zeg maar. Uhm een hangplek nodigt natuurlijk uit om te gaan roken. Verder zou communicatie helpen. Soms moet je bij deze doelgroep het gewoon overdreven gezegd 100 keer herhalen voordat de boodschap pas overkomt. En eigenlijk zouden er gewoon boetes moeten uitgedeeld worden aan jongeren die roken onder de 18 of wat misschien ook wel zou helpen is om camera's op te hangen. Dat schrikt natuurlijk wel af!

L: Oh ja dat is wel een goeie! En qua communicatie denkt u ook dat het zou helpen om communicatieborden te gebruiken met teksten of plaatjes?

R: Uhm het moet dan wel opvallen, anders zien ze het denk ik niet eens.

L: Opvallen met schokkende teksten bijvoorbeeld?

R: Uhm dat is lastig, als je het te schokkend maakt, dan geloven ze het niet. Dus er moet dan wel een tekst op staan die ze begrijpen en die ook nog eens binnenkomt.

L: Ah oké helder en heeft u verder misschien nog tips?

R: Uhm nee ik zou het zo niet weten.

L: Oké dan heel erg bedankt dat ik mij hiermee wou helpen.

R: Geen dank succes nog!

L: Bedankt en een fijne dag nog!

R: Bedankt jij ook! Daag!

L: Daag!

BIJLAGE XI: INTERVIEWSCHEMA ANNEKE (MEDEWERKER ZONE COLLEGE)

Introductie:

- Vragen voor een mini interview
- Duur
- Toestemming voor geluidsopname

Korte uitleg onderzoek:

- Afstudeeronderzoek naar een rookvrije omgeving rondom vmbo-scholen.
- Doel om jongeren die in 2017 zijn geboren rookvrij te laten opgroeien.
- Het is belangrijk dat het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend is dat er gerookt wordt.
- Ik ben benieuwd wat voor beleid verschillende scholen in Nederland hanteren.

Ik ben op dit moment aan het afstuderen voor de opleiding Facility management en voor mijn afstudeeropdracht doe ik onderzoek naar hoe de fysieke omgeving rondom vmbo-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat. Om het onderzoek facilitair te houden richt ik mij op de fysieke elementen, omdat dit in verband staat met Facility management. Het onderzoek is ontstaan, doordat de gemeente Groningen kinderen die in 2017 zijn geboren rookvrij wil laten opgroeien. Om dat doel te behalen, moet het voor deze doelgroep niet meer vanzelfsprekend zijn dat zij gaan roken. Maar zolang deze doelgroep blijft roken, zal het doel niet behaald worden. Dit komt ook mede doordat wanneer deze doelgroep op jonge leeftijd beginnen met roken, zij hoogstwaarschijnlijk later ook nog zullen roken. Ik ben daarom benieuwd naar jullie aanpak en jullie mening voor de juiste maatregelen.

- Hebben jullie een rookbeleid?
- Welke maatregelen nemen jullie? (werkt dat?)
- Hoe voorkomen jullie dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
- Welke maatregel werkt voor u het beste?
- Heeft u nog tips voor mij?

Afsluiten

- Samenvatten
- Bedanken

BIJLAGE XII: TRANSCRIPT ANNEKE (MEDEWERKER ZONE COLLEGE)

Geïnterviewde: Anneke, medewerker Zone college.

Interviewer: Lianne Greveling

Datum: 7 mei 2020

Locatie: Telefonisch mini-interview, Groningen

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

Zone college Almelo.

L: Goedemorgen u spreekt met Lianne Greveling, ik vroeg mij af of ik u een aantal vragen zou mogen stellen over jullie rookbeleid?

Uhm moet je mij daarvoor hebben?

L: Uhm geen idee haha, ik heb jullie algemeen nummer gebeld.

Ah okee ik verbind je even door hoor!

L: Ja hoor!

A: Zone college u spreekt met Anneke.

L: Goedemorgen Anneke u spreekt met Lianne Greveling, een collega van u heeft mij net doorverbonden, uhm maar ik vroeg mij af of ik u een aantal vragen zou mogen stellen over jullie rookbeleid? Want ik had gelezen dat jullie met rookstewards werken?

A: Uhm ja als het korte vragen zijn kan het wel, want ik moet wel bereikbaar zijn. Uhm ja het is nu allemaal een beetje gek natuurlijk.

L: Ja dat snap ik, maar ik zal niet teveel tijd van u vragen.

A: Okeee uhm maar ja wij werken met rookstewards. Wij zijn vanaf het vorige schooljaar rookvrij geworden. We willen als school niet dat onze leerlingen roken.

L: Oké, dus jullie stewards controleren ook buiten het schoolplein?

A: Ja klopt.

L: Oké wat goed en helpt het?

A: Of er inderdaad minder leerlingen zijn gaan roken dat is niet bekend, maar er wordt niet meer gerookt op het schoolplein en in de omgeving ook niet.

L: Oké en leerlingen mogen wel het schoolplein verlaten?

A: Ja dat mag, maar dat gebeurt niet heel veel en als het gebeurt dan lopen ze naar de dichtstbijzijnde supermarkt.

L: Oké uhm hebben jullie ook andere maatregelen geprobeerd om jongeren te laten stoppen of voor een preventie?

A: Uhm niet op deze manier, maar wij zijn wel heel veel bezig om scholieren er bewust van te maken welk consequenties er kunnen ontstaan als je gaat roken.

L: Oké en daar worden dus lessen ingegeven?

A: Ja onder andere. Uhm tijdens biologieles of verzorging komt dit zeker ter sprake. En uhm wij laten ook wel eens organisaties van buitenaf komen die de scholieren gaan informeren over de gevolgen enzo zeg maar.

L: Ah okee, en hebben jullie in de school om in de omgeving ook posters hangen met communicatie erop wat ervoor zorgt dat jongeren niet gaan roken?

A: Uhm niet per se alleen voor roken, maar wel een algemene poster voor NIX onder de 18.

L: Oké en als er wel een poster zou zijn voor specifiek alleen roken met bijvoorbeeld een plaatje van de gevolgen, zou dat jongeren triggeren om niet te gaan roken?

A: Uhm dat is lastig. Het zal misschien voor een deel wel helpen maar niet voor iedereen. Dat ligt er natuurlijk ook net aan hoe het overkomt op de leerlingen. Uhm communicatie is natuurlijk nooit verkeerd. Je moet de leerlingen wel blijven stimuleren om het niet te gaan doen. Het verbieden heeft daarin totaal geen zin, dan gaan ze de uhm hoe zeg je dat nou, dan gaan ze het zeg maar wel doen. Uhm er moet echt een stukje bewustwording ontstaan. En heel belangrijk is dat de ouders helpen. Als er nu thuis gerookt wordt en het is daar normaal, dan gaan ze echt niet naar ons luisteren hoor!

L: Nee dat is waar. Uhm wordt er ook gecommuniceerd naar ouders?

A: Ja wij proberen ouders er wel bij te betrekken. Ook als leerlingen worden betrapt op roken, dan worden de ouders gelijk ingelicht.

L: Ah ok en dat schrikt de leerlingen wel af?

A: Dat verschilt heel erg, maar bij de meesten wel. En uhm het verschilt ook heel erg hoe de ouders reageren. Aan de reactie van hun kun je meestal al wel horen of er thuis wordt gerookt. Uhm ouders die bijvoorbeeld zelf ook roken die reageren met een toon zeg maar nou uhm oké is dat het, zeg maar? En anders die niet roken zijn wel blij dat wij hun erover informeren en bij hun heb ik er dan ook wel het vertrouwen in dat zij hun kinderen daarop gaan aanspreken.

L: Ah oké helder.

A: Ja heb ik je zo voldoende geïnformeerd?

L: Ja zeker.

A: Top, dan ga ik weer verder als het niet erg is?

L: Ja natuurlijk, heel erg bedankt dat u mijn vragen wou beantwoorden, succes vandaag nog!

A: Bedankt tot ziens!

L: Daag.

BIJLAGE XIII: ANTWOORDEN TRIMBOS

Het Trimbos instituut was vanwege het Coronavirus niet telefonische bereikbaar. Medewerkers werken op dit moment thuis. Er werd daarom geadviseerd om medewerkers te mailen. De e-mails die vervolgens zijn verstuurd, zijn hieronder te lezen. Helaas is niet op elke email gereageerd.

Email naar Liesbeth Naaborgh, wetenschappelijk medewerker Trimbos.

Beste Liesbeth,

Voor mijn afstudeeropdracht voor de opleiding Facility management onderzoek ik hoe de fysieke omgeving rondom VMBO-scholen kan worden ingericht, zodat het ontmoedigen van roken centraal staat.

Ik vroeg mij daarvoor af, of jullie wel eens onderzoek hebben gedaan naar hoe bepaalde kenmerken of facilitaire elementen in een fysieke omgeving ervoor kunnen zorgen dat jongeren onbewust een keuze maken om niet te gaan roken? En of jullie al een idee hebben hoe middelbare scholen ervoor kunnen zorgen dat jongeren niet buiten het schoolplein gaan roken, zodra roken op het schoolplein verboden wordt.

Als het mogelijk is, zou ik hier graag met iemand over willen bellen?
Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Lisanne Greveling

Dag Lisanne,

Nee, daar is door Trimbos geen onderzoek naar gedaan en tot nu toe kennen wij ook geen ander onderzoek op dit punt. Er is geen "gouden" oplossing om voortgezet onderwijs-leerlingen niet te laten roken buiten het schoolplein. Communicatie is en blijft de kern om leerlingen te motiveren om niet net buiten het schoolhek te gaan staan roken of overlast in de wijk te veroorzaken. Succes met je afstudeer opdracht

Met vriendelijke groet, Liesbeth
drs. Liesbeth Naaborgh
wetenschappelijk medewerker - Opvoeding & Educatie
T 030 29 71 191
www.trimbos.nl
Da Costakade 45 - 3521 VS Utrecht
Postbus 725 - 3500 AS Utrecht
Disclaimer

Figuur 1 Antwoord email Liesbeth Naaborgh, wetenschappelijk medewerker bij het Trimbos Instituut

Dag Liesbeth,

Bedankt voor u antwoord. Jammer dat er nog geen 'gouden oplossing' is om te voorkomen dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken. Ik vroeg mij alleen nog af, met welk communicatiemiddel jongeren van het VMBO het beste benaderd kunnen worden. Zou dat bijvoorbeeld ook kunnen met behulp van communicatie borden/posters? Als dit mogelijk is, wat voor poster of communicatietekst helpt om jongeren te motiveren om niet te gaan roken?

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groet,

Lisanne Greveling

Dag Lisanne,

VMBO-ers kunnen, net als iedereen, geholpen zijn met goed zichtbaar geplaatste borden/posters etc. Hierbij is van belang de communicatie tekst positief te houden: dus niet spreken over een rookverbod, maar over rookvrij. Gebruik maken van duidelijke beeldtaal die ook positief is ingestoken: dus niet een rookverbod-bord met een dik rood kruis erop, maar bv juist met een opgestoken duim.

Met vriendelijke groet, Liesbeth
drs. Liesbeth Naaborgh
wetenschappelijk medewerker - Opvoeding & Educatie
T 030 29 71 191
www.trimbos.nl
Da Costakade 45 - 3521 VS Utrecht
Postbus 725 - 3500 AS Utrecht
Disclaimer

**Coronavirus, alcohol, roken,
drugs en mentale gezondheid**
Lees er alles over in ons coronadossier

Figuur 2 Antwoord email Liesbeth Naaborgh, wetenschappelijk medewerker bij het Trimbos Instituut

Email Jeroen Bommel .

Er is een email gestuurd naar Jeroen Bommelé. Hij is wetenschappelijk onderzoeker bij het Trimbos-instituut (Trimbos, z.d.). Zijn onderzoeken zijn vooral gericht op roken. Om deze reden is ervoor gekozen om Jeroen via de email een aantal vragen te stellen. Helaas heeft hij niet gereageerd op de email. Onderstaande email is verstuurd via het contact formulier op de website van het Trimbos instituut.

Beste Jeroen,

Op dit moment ben ik voor mijn afstudeeropdracht aan het onderzoeken hoe kan de fysieke omgeving rondom vmbo scholen in de stad kan worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat.

Ik probeer nu te achterhalen hoe kan worden voorkomen dat jongeren vanaf het volgend schooljaar op gemeente grond gaan roken. Zou u daarom misschien de volgende vragen voor mij kunnen beantwoorden?

- Hoe kan worden voorkomen dat jongeren buiten het schoolplein gaan roken?
- Hoe kan de fysieke omgeving rondom vmbo scholen worden ingericht, zodat jongeren niet de behoefte krijgen om te gaan roken?
- Wat voor activiteiten zou de gemeente kunnen organiseren om te voorkomen dat jongeren gaan roken en wat voor activiteiten helpt om jongeren te laten stoppen?

Als u verder nog tips heeft dan hoor ik het graag.

Alvast bedankt voor u medewerking

Met vriendelijke groet,

Lisanne Greveling

Email Marc Willemsen

Er is een email verstuurd naar Marc Wiilemsen. Hij is wetenschappelijk directeur Tabaksontmoediging bij het Trimbos (Trimbos, z.d.). Hij is bijna bij elk wetenschappelijk onderzoek naar roken verbonden. doordat hij veel kennis heeft over het ontmoedigen van roken, zijn er via de email een aantal vragen naar hem gestuurd. Helaas heeft hij niet gereageerd op de email. Onderstaande email is verstuurd via het contact formulier op de website .van het Trimbos instituut.

Beste Marc,

Op dit moment ben ik voor mijn afstudeeropdracht aan het onderzoeken hoe kan de fysieke omgeving rondom vmbo scholen in de stad Groningen kan worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat.

Zou u mij daarvoor misschien kunnen helpen om de volgende vragen te beantwoorden?

- Waarom vinden jongeren het stoer om te roken?
- Wat kan ervoor zorgen dat vmbo jongeren negatief gaan denken over roken, in plaats van dat ze het stoer vinden om te roken?
- Hoe kan de inrichting van de fysieke omgeving helpen bij een tabaksontmoedigingsbeleid?
- Hoe kan ervoor gezorgd worden dat er geen waterbed effect optreedt, zodra jongeren niet meer mogen roken op het schoolplein en daardoor op gemeente grond gaan roken?
- Als communicatieborden helpen, op welke manier zouden jongeren van het vmbo dan kunnen worden benaderd?

- Wat is de beste methode die de gemeente Groningen zou kunnen toepassen, om ervoor te zorgen dat kinderen die zijn geboren in 2017 ook daadwerkelijk rookvrij zullen opgroeien?

Als u verder nog tips heeft dan hoor ik het graag.

Alvast bedankt voor u medewerking

Met vriendelijke groet,

Lisanne Greveling

Email Jeroen de Greeff.

Er is een email verstuurd naar Jeroen de Greeff. Hij is senior adviseur bij het Trimbos instituut (Trimbos, z.d.). Er is een email naar hem verstuurd, omdat hij zich heeft verdiept in de preventiemaatregelen voor alcohol en roken in IJsland.

Beste Jeroen,

Op dit moment ben ik voor mijn afstudeeropdracht aan het onderzoeken hoe kan de fysieke omgeving rondom vmbo scholen in de stad Groningen kan worden ingericht, om een omgeving te creëren waar het ontmoedigen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar centraal staat.

Ik vroeg mij af op wat voor manier het IJslandse aanpak zou kunnen helpen in Nederland om het rookgedrag van jongeren te verminderen, door middel van bijvoorbeeld:

- Het aanbieden van een sportpas?
- Sportvelden dichtbij scholen creëren?
- Communicatieborden gericht naar ouders?
- Het instellen van een avondklok?

Als u verder nog tips heeft dan hoor ik het graag.

Alvast bedankt voor u medewerking

Met vriendelijke groet,

Lisanne Greveling

Beste Lisanne Greveling,

Bedankt voor je mail en interesse in het IJslandse model.

Graag verwijs ik je naar onze factsheets over het IJslandse model. Hierin wordt de IJslandse aanpak beschreven en hoe het bijdraagt aan preventie van middelengebruik (waaronder tabak) door jongeren.

<https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/af1674-de-ijslandse-aanpak-van-middelengebruik-onder-jongeren> (beknopte factsheet)

<https://www.trimbos.nl/aanbod/webwinkel/product/af1693-de-ijslandse-aanpak-van-middelengebruik-onder-jongeren> (uitgebreide literatuurstudie)

Ik vermoed dat je hier al veel informatie uit kan halen. Ook kan je op onze webpagina terecht voor meer informatie over de pilot met het IJslandse model in Nederland: www.trimbos.nl/ijsland.

Binnenkort organiseren we ook een webinar over de rol van Vrijtijdsactiviteiten in het IJslands model. Via onze webpagina en de nieuwsbrief kan je op de hoogte blijven als je die wil volgen.

Veel succes met je afstudeeropdracht.

Met vriendelijke groet,

Jeroen de Greeff, MSc

Senior adviseur gemeenten - Alcohol, drugs en tabak

www.trimbos.nl

Da Costakade 45 - 3521 VS Utrecht

Postbus 725 - 3500 AS Utrecht

Disclaimer

**Coronavirus, alcohol, roken,
drugs en mentale gezondheid**
Lees er alles over in ons coronadossier

Figuur 3 Antwoord Jeroen de Greeff

Webinar 20 april

Wat zijn de algemene trends en ontwikkelingen van het rookgedrag van jongeren tussen de 12 en 17 jaar?

Welk rookpreventiebeleid voor de fysieke omgeving hanteren vmbo-scholen in Nederland?

Welke mogelijke triggers in de fysieke omgeving kunnen bijdragen aan de preventie van rokende jongeren tussen de 12 en 17 jaar oud?

Goedemiddag allemaal en welkom bij deze Webinar rookvrij, mijn naam is Marcel Bronsen en ik ga proberen om jullie door dit uur heen te loodsen met interessante gasten. Ik laat ze gelijk maar even zien, een deel moet nog aanloggen, maar ik ga ervanuit dat dat goed komt, een deel is er gelukkig al wel. Uhm we hebben zes gasten waarmee we gaan praten over rookvrij. Een aantal mensen die al ervaring hebben opgedaan die gaan voornamelijk vanuit het onderwijs met ons mee praten, dit zijn: Angela Ouwehand, adjunct-directeur Sint-Bernardusschool in Haarlem, Johan Veenstra directeur Groen van Prinsterer voorheen rector Comenius College Hilversum, Joke Hengefeld rector Koningin Wilhelmina college Culemborg, Klara Slijkhuis beleidsmedewerker samenleving gemeente Oldebroek en Kees van Veldhuizen beleidsadviseur gemeente Rotterdam.

Welkom allemaal en gasten vooral, leuk dat we met jullie in gesprek kunnen. We gaan een aantal thema's af en die heb ik hier ook op een rij gezet. Hier wou ik zeggen, ze staan links in beeld. We gaan het hebben over erkende interventies, dat is een beetje de kern van deze Webinar en daarna pakken we nog de twee andere thema's erbij, namelijk rookvrij schoolterrein en rookvrije gemeente.

De deelnemers, de genen die volgen kunnen gebruik maken van het vragen teken om vragen te stellen, en daar zijn we blij mee, daarvoor zitten we hier. Jullie kunnen tijdens de sessie de vragen insturen en doe dat ook gewoon. Een deel van de vragen zullen we live gaan beantwoorden voor zoveel als het kan, dat kan misschien niet met alle vragen, die vragen die niet kunnen worden beantwoord gaan we zeker na de hand beantwoorden. We zorgen dat er een vragen documentje komt waarin alle vragen komen te staan met een antwoord en die sturen we dan naar jullie op. Er zit een team achter die hieraan mee helpt, Karlijn Leenaars, redacteur, Harriet Driegen zij is van de techniek en ik Marcel Bronsens ik ben jullie host.

M: oké goed voordat we erin duiken is het goed om eventjes stil te gaan bij uhm erkende interventies. Djoeke jij bent nog even onderdeel van ons, zo dadelijk stap jij er weer uit. Kun jij even vertellen waarom RIVM hecht aan erkenning? Waarom zijn erkende interventies belangrijk?

D: Uhm nou vanaf het begin af aan zorgen wij eigenlijk voor een soort kwaliteitstoets te maken in de veelheid van interventies, die er zoal worden aangeboden. En met de erkenning zorgen wij er samen voor met meerder instellingen kenniscentrum sport en bewegen maar ook het Nederlands jeugd instituut uhm toetsen wij functies op kwaliteit, effectiviteit en beschikbaar en vervolgens geven wij een erkenning aan deze interventie, dat betekent aan de ene kant dat de interventies heel goed zijn beschreven. We weten precies hoe de aanpak is. Er is een handleiding maar mee ook niet. Als je een stapje verder gaat is de interventie al

goed onderbouwd en dan weet je ook wat het mechanisme is van een interventie. Hoe zorgt de interventie dat het uhm het gedrag van leerlingen en docenten ook daadwerkelijk veranderd. En de laatste stap is uhm dat een interventie ook effectief is, dus wij willen gewoon laten zien dat er interventies zijn waarvan onderzoek naar gedaan is, waar materiaal van beschikbaar is, waarvan we weten wat wel en niet goed werkt en ja ons advies is dat ook, maak nou gebruik van de dingen die al ooit getoetst zijn. Waarvan we weten dat het werkt of waarvan we ook duidelijk weten dat het niet werkt. Het is zonde om elke keer weer het wiel opnieuw te moeten uitvinden. Dat is ook het idee van deze Webinar, we laten zien wat zijn goed interventies in ieder geval voor een rookvrij schoolplein, namelijk ook zo'n erkende interventie. Het is goed onderbouwd en precies in deze interventie en ook als je deze na leest, zie je ook wat er wel en niet goed is geweest en wat er voor geadviseerd om bijvoorbeeld al in een vroeg stadium allerlei stakeholders, intern en extern te gaan praten. Waarschijnlijk doe je dat ook al allemaal, maar al de ze ervaringen staan in een werkblad en daarmee kan je school je voordeel mee doen. En dat is de reden waarom wij graag dat mensen gebruik maken van erkende interventies omdat die al eerder getoetst zijn en belangrijk is het laatste punt. Vaak wordt gedacht zo interventies ja daar kan ik niet meer mee. Helemaal een status een statisch geheel, nou dat is niet waar je kan een interventie precies ook zo aanpassen op jouw kale context op jouw school.

M: oké dus je weet zeker uhm dat zo'n interventie werkt. Ik zal het kort eventjes samenvatten dus je weet zeker dat het werkt wat je net zei dat als je een erkende interventie gebruikt?

D: Ja!

M: oké dan volgens mij hoogtijd om daarop verder in te gaan. Dank voor deze toelichting Djoeke. We gaan naar interventies rookvrij schoolterrein kijken we gaan het erover hebben vooral en we gaan ervaringen horen van mensen die hun schoolterrein rookvrij hebben gemaakt. Misschien even een blik op de interventie. We hebben het hier even op school interventies. Uhm er dus per 1 augustus wettelijk verplicht om een rookvrij school terrein te hebben. Daar kom ik zo nog wel even op terug. Uhm maar die wettelijke verplichting komt er aan, vroeg of laat kun je zeggen. Daar is een erkende interventie voor om je als school daaraan te houden. Die is op dit moment in handen van het Trimbos Instituut, dat is de interventie eigenaar op het gebied van rookvrij. Uhm deze bestaat uit een stappenplan, zoals je kan zien heb ik deze op een rijtje gezet. Deze is voor het VO onderwijs. Die voor het MBO en HBO ziet er iets anders uit. uhm maar die zijn in intentie met elkaar vergelijkbaar. Deze interventie is door Trimbos samen met een onderzoeksinstituut van het Tilburg Universiteit en uhm eigenlijk heeft die ervoor gezorgd dat het erkend is geworden. We willen nu een aantal van die stappen gaan bespreken met mensen die daar ervaring in hebben in het rookvrij maken van de school. We gaan maar eens beginnen met Angela.

Angela ik had het net al gezegd maar jij bent adjunct-directeur van de Sint-Bernardusschool Haarlem oost. We gaan het hebben over het onderwerp communicatie uhm communicatie draagvlak. Je hebt natuurlijk ouders medewerkers, kun jij iets vertellen over hoe jullie dat hebben aangepakt om jullie school terrein rookvrij te maken?

A: ja wij hebben eerst even een enquête verstuurd naar alle ouders. En daaruit bleek dat ouders graag wilden dat op het schoolterrein en daarbuiten niet meer gerookt werd. Uhm wij hadden nog maar 1 leerkracht die rookte, dus dat viel op zich nog wel mee, maar we hadden

wel een groepje voor de school wat nog behoorlijk rookte, maar dat was wel een klein groepje. Met dat kleine groepje zijn we eerst in gesprek gegaan uhm we hebben geprobeerd iets naar achteren te dringen, uhm dus niet voor de schoolroken dus eigenlijk tegen het schoolgebouw aan maar een stap naar achter te doen. Dat hebben we echt in een persoonlijk gesprek gedaan, want we moesten wel steeds met ze in gesprek blijven. De ouders begrepen het wel dat ze naar achter moesten. Uhm daar zijn ze wel weer gaan roken en toen kwamen, uhm ja nu staan ze daar. Toen hebben we asbakjes uitgedeeld, dus dat ze in ieder geval hun peuken in de asbak konden doen, want anders komen weer alle peuken op de grond. En toen zijn we verder gegaan en uhm met de kinderen met de kinderen hebben we uhm zeg maar een wedstrijd gedaan om zeg maar hele mooie tekeningen te maken en van die tekeningen hebben we een mooi poster gemaakt en tijdens de opening zijn die posters aan de buitenkant van de school geplaatst en hebben we er een feestelijke opening van gemaakt. De wethouder heeft de school opnieuw geopend als een rookvrije school. De posters hebben we onder het rookvrij bordje op gehangen. En eigenlijk sinds dien roken de ouders niet meer tegen het gebouw aan waardoor de rook ook niet meer naar binnenkomt en staat er een klein gezelschapje nog wel steeds aan de overkant van de school te roken, ik blijf nog wel met ze in gesprek om eigenlijk maar te gaan stoppen, maar dat is nog te vroeg voor actie.

M: hadden die ouders ook zoiets van waar bemoei je je mee of viel dat mee?

A: uhm ja dat moet je ook wel een beetje laagdrempelig doen je moet ook een beetje zorgen dat je in gesprek blijft met ze, want je moet ze met je mee krijgen en niet tegen je. Dus uhm in gesprek blijven, dus jongen schuiven even op we hebben er gewoon last van, maar als je de kinderen erbij betreft dan. Uhm want van binnenuit zijn de kinderen erbij gaan betrekken en we zijn steeds met ze in gesprek gebleven en dan doen ouders best wel wat je wil, want het was een klein groepje.

M: sorry wat zei je Angela?

A: Je moet een beetje op hun gemoed werken ook, dat het voor ons en voor de kinderen allemaal veel beter is dat er niet gerookt wordt vlakbij een school.

M: is dat ook het argument wat je daarbij gebruikt?

A: ja dat ging eigenlijk best wel goed. als je maar in gesprek blijft, uit blijft leggen en ook, en zeggen ik snap best wel dat je rookt, maar het kan gewoon niet bij de school. Je moet niet zeggen je moet stoppen met roken, want dat heeft geen zin, maar wel blijven aangeven dat er bij de school niet gerookt met worden. hier zijn kinderen

M: oké, Joke kun jij iets vertellen over hoe dat bij jullie is gegaan? Je bent van uhm uhm een middelbare school Kullenborg. Best wel een groot terrein volgens mij ook? Er zit een openbare weg tussen de schoolgebouwen. Hoe creëren draagvlak

J: Uhm ja wij zijn al lang geleden begonnen, dat was uhm rond 2013/2014 en uhm wij hebben natuurlijk niet te maken met ouders die ook bij de school zijn, want ja uhm bij ons komen de leerlingen alleen. Dus wij wilden ons vooral richten op onze eigen pubers. En daar hebben we leerlingen van twee gebouwen van 12 tot 18 jaar. We begonnen eigenlijk met dat we

gefaseerd begonnen in te voeren. In twee jaar hebben we samen met de MR en de ouderraad en de leerlingen van de MR hebben we een plan gemaakt om het stapsgewijs in te voeren. We zijn gelijk begonnen om de school en het schoolplein rookvrij te maken voor leerlingen tot 16 jaar. Nou daar was wel een groot draagvlak voor, want die ouder waren mochten nog een beetje uitgroeien. Maar de tijd was toen echt anders, want in die tijd tussen 2014 en nu is er ontzettend veel gebeurt aan maatschappelijk draagvlak. Ik hoef het nu aan bijna niemand meer uit te leggen dat wij rookvrij zijn. In de begin periode moest ik het aan iedereen vertellen, dat hoeft nu niet meer. Dat herken ik van wat Angela zegt. Ouders gaven in de begin periode aan wij roken zelf ook, dus hoe moet ik dat dan doen met mijn kind. Dus nu denk ik ook door uhm de campagne rookvrij generatie is dat eigenlijk geen issue meer. Maar voor ons belangrijk was in het voorgezet onderwijs dat wij uhm met de twee gebouwen rookvrij zij dus niet dat we de pubers aan de andere kant hadden staan roken die dan het rook naar weer het ander schoolplein opbliezen. Want dat zou natuurlijk niet echt leuk geweest zijn voor de andere pubers. Dus wij hebben vanaf het begin de regel opgenomen in het reglement dat de school het schoolterrein en de directe omgeving rondom de school is rookvrij. En het is aan de surveillance om te moeten bepalen wat de directe omgeving van de school is en die heeft ons enorm geholpen om ons vanaf het begin af aan te helpen. Want uhm de directe omgeving van de school was natuurlijk de openbare weg tussen de twee gebouwen. En tegelijkertijd ook wel eens steeds bredere kring om de school heen. Uhm ja dat is voor ons eigenlijk vanaf het begin de kern van het verhaal geweest waarvan wij ook het gevoel hadden dat het succes vol was geweest.

M: over het punt handhaving uhm, daar gaan we zo nog iets verder op in. Ook waar eindigt nou een schoolterrein en het geeft wel aan dat het breder is opgevat. Misschien nog even naar het in gesprek gaan. Hoe bejegen jullie uhm de leerlingen en misschien medewerkers van de school? Wat voor toon sla je aanzeg maar, hoe heb je dat gedaan?

J ja dat is eigenlijk altijd echt het gesprek. Uhm leerlingen ja uhm die zijn bij ons heel aanspreekbaar en ze zijn al wat ouder en ze weten ook allemaal dat je van roken zwarte longen krijgt. Dus je kunt ze aanspreken, dat als je er eenmaal aan begint uhm ja dat het zo werkt. ze weten hersenontwikkeling, hoe het verslavend werkt met je hersenen. We lieten ze in het begin ook werkstukken maken, dan moesten ze gaan vergelijken uhm de longen van rokers en van niet rokers. Wat ja iedereen in die tijd als best wel schokkend is ervaren. En u in dat gesprek is het langzamerhand op uitgekomen dat je ook wanneer je uhm solidair wilt zijn naar de mensen om je heen dat je ok voor moet zorgen dat je daarvoor verantwoordelijkheid neemt. In het meeroken dat kwam meer in de gesprekken naar voren. In het begin ging het heel erg over je zelf en later merkte je veel meer dat het ging over uhm ja een soort verantwoordelijkheid voor elkaar nemen. Dus ik heb gezien dat de kennis bij pubers echt wel op goed niveau is. Uhm maar dat je veel meer op die verslavingsproblematiek moet gaan terugkomen in het gesprek dan in het begin was.

M: we gaan zo nog even in op het school terrein in de omgeving hebben, daar kwam een vraag over. Maar volgens mij is nu ook Johan Veenstra er? Die is wel is waar niet in beeld te zien, maar hij is wel te horen, klopt dat Johan? Wij zijn even je geluid aan het aanzetten

J: uhm ik hoor en zie jullie, maar jammer dat jullie niet zien?

M: ja wij horen jou ook

J Is er een tip om mij wel in beeld te krijgen? Ik had wat moeilijkheden met de verbinding

M: Ik denk dat het komt, omdat je nu als een gast mee doet. Dus dat we nu in ieder geval heel blij moeten zijn dat we je kunne horen.

J: oké nou goed ik ook. Uhm Fijn dat ik toch nog binnen kwam.

M: ja super, je gaat het hebben over de toon en het draagvlak wat je creëren met leerlingen en ouders en medewerkers om de school rookvrij te krijgen? Je werkt op het vmbo college in Hilversum en dat is rookvrij geworden?

J: ja

M: kun je ons vertellen hoe je dat gedaan hebt of hoe jullie dat gedaan hebben.

J: uhm ja daar zou ik nog wel een onderscheidt in willen maken. Wij hebben uhm een lange tijd uhm veel tijd besteedt aan het creëren van draagvlak. Bij leerlingen, ouders en medewerkers hebben wij zoveel tijd ingestoken dat er aan de orde kwam dat het met hamerslag geregeld werd. Met 100% van de mensen daarachter. Maarja uhm dan nog de praktijk. En dat was wel even wat anders wat uhm dan heb je te maken met alle leerlingen die tot dan niet roerde en met docenten van wie je die tijd geen openlijk verzet had. En uhm dat was een hele slag eigenlijk. Kunst om ze een eind verder te krijgen en toch met ze in gesprek te raken. Dat ging niet goed, maar het is wel goed geëindigd.

M: en hoe uhm heb je dat tot een goed einde gebracht?

J: wat eerst mis ging was dat er te veel in de depressie hebben gezeten. En daarvan ook het gedrag kreeg of oproept van leerlingen die dan net buiten het plein gingen roken en dat zult soort gedrag. En uhm op een gegeven moment hebben we dat anders gedaan. We zijn veel intensiever met leerlingen in gesprek gegaan. En ja dat helpt enorm, gewoon die groep heel serieus nemen en regelmatig in gesprek gaan en dan willen ze eigenlijk allemaal wel. Want iedere leerling snap heus wel dat roken ongezond is en dat het slecht is. En ja ze willen ook gezien worden en eigenlijk ging het vanaf dat moment beter en dat gold voor medewerkers ook.

M: depressie was dan van dat mag niet

J: mag niet en sancties en boos worden, dat was ook te veel mijn ding. Wat betreft de invoering ging het goed, maar wat betreft de uitvoering was dat een stuk minder. Dus ja dat draagvlak daar heb ik wel, uhm dat soort draagvlak heb ik in een later stadium gewerkt. tot mijn schade en schande. Maar uiteindelijk goed gelukt en uhm ja ging de leerlingen en begrepen de docenten dat ze ook een voorbeeld functie hebben. En dat is heel erg belangrijk geweest en wat het uiteindelijk ook nog wel uhm twee dingen a dat de meerderheid zich begon te verroeren die vonden het heerlijk dat ze bij thuiskomst niet gelijk hun trui uit

hoefden te doen en onder de douche moesten stappen, om de rook geur te verwijderen. en B roken is ontzetten un cool tegenwoordig! Dus dat scheelde.

M: Uhm oké dus je geeft eigenlijk aan dat je het niet in de rug kreeg

Ja dat was een aangenaam briesje in de rug?

M: Ik wilde even toe gaan naar het punt communicatie. Dus niet boos worden, maar samen opzoek gaan naar een oplossing. Uhm even naar het punt dat het schoolterrein ergens eindigt. Een vraag misschien aan Joke hoe heb je het voor elkaar gekregen dat de ze niet buiten de school gingen roken? Je hebt er kort al iets over gezegd, niet in het zicht van de school uhm ging dat zomaar klakkeloos? Heb je daar de gemeente nog bij nodig gehad bijvoorbeeld of hoefde dat niet?

J: De gemeente hadden wij niet nodig. Uhm we hebben wel veel overleg gehad met de gemeente. En dat ging dat over de gedeelde verantwoordelijkheid die bijvoorbeeld in gesprek ging met sportverenigingen tegelijkertijd omdat we iets aan de omgeving wilde doen. Maar de directe omgeving van de school dan kom je toch op handhaving en wij hadden en nu nog steeds uhm mensen die ook buiten de scholen surveilleren en in de eerste instantie was dat uhm iemand die daar ook heel enthousiast over was en die dan ook op de fiets naar het winkelcentrum ging en die dan ging kijken of hij nog leerlingen tegen kwam. En daar staat en valt het eigenlijk wel een beetje mee. Het is een heel kundig persoon een onderwijs assistent die ook groot draagvlak heeft bij de leerlingen en die eigenlijk in staat was ook, ook de leerlingen aan te spreken op hun gevoel en van hun voorbeeld functie. Leerlingen bij ons in de derde klas zijn of hoger bent dan ben je een soort van voorbeeldfunctie voor de onderbouw. Dus speel dan in op hun rol als voorbeeldfunctie, want als je onderhouders begeleid dan kun je dus eigenlijk zelf niet roken. En zo uhm doordat die genen de handhaving deed en zo ook heel goed het gesprek met de leerlingen aankon gaan. is het gelukt om die directe omgeving ook rookvrij te krijgen. Die is nu ook echt wel rookvrij.

M: volgens mij zijn jullie begonnen met 16 jaar en zijn jullie nu naar 17/18 jaar gegaan? Hoe wist die handhaving dat bijvoorbeeld dit is een leerling van onder de 16?

J: ja we gaven hem een tablet mee van school, meteen al vanaf dag 1, zodat hij direct kon zien of leerlingen die hij dan zag roken of die in het leerlingen administratie stonden als een leerling onder de 16. Nou daar moet je even handig in worden, maar nu kan hij dat meteen zien. En uhm ja dat heeft en werkt heel goed. want hij sprak dan de leerlingen aan en als daar dan oudere jaar bij stond uhm ja dan maakt hij ook duidelijk van oké dit zijn onze regels en jij mag het doen dus uhm ja wil je het dan nog doen. Dus ook een beetje inspelen op de eind verantwoordelijkheid van oudere leerlingen. En uhm ik ben mij er heel erg van bewust dat deze persoon ook cruciaal is geweest in onze succes. Dus ik denk dat het heel goed zou zijn als je dit invoert je met de mensen of dan nog handhaving is of docenten om met ze in gesprek te gaan, of pak je dat nou aan en ja wat is er voor nodig.

M: Bij jullie was die goeie handhaver wel een succesfactor?

J: ja absoluut, absoluut

M: Johan hoe zat dat bij jullie in het eindigen van het schoolterrein?

J: nou haha ik ben het heel erg eens met de laatste spreker hoor. In het begin was het zo dat de leerlingen dan 1 meter buiten het hek gingen staan. En daar triomfantelijk gingen roken. Dus dikke rookwolken stegen op in Hilversum. Daar kreeg de media nou weer interesse in. En uhm dat hebben we op gegeven moment ook veranderd. Waar je ook staat je blijft altijd onze leerling. Dus spreken we je aan! We willen niet dat onze leerlingen aan de drank zitten, dat ze aan de drugs zitten, en we willen niet dat ze aan de sigaretten zitten. Dus of je nou op 500 meter staat of 11 meter. We spreken je daarop aan als verantwoording voor onze leerlingen en we hebben daar ook het recht voor om je daarop aan te spreken en je eventueel een beetje te helpen.

M: en hebben jullie te maken gehad met plekken waar veel peuken lagen, omdat daar veel leerlingen stonden of liepen, naast het schoolplein of een stukje verder?

J: uhm nou toen wij nog niet zo ver waren, zijn we uhm gestart met een soort gedoog plek op schoolplein, dat was uhm dat was ongeveer recht onder het biologie lokaal. Dus boven zat de lerares de werking van de longen uit te leggen en beneden werd gedemonstreerd hoe je ze om zee kon brengen. En de leerlingen daar waren een soort helden. Dat uhm mis gezien. Later toen we het hek

M: die in die rookplek stonden bedoel je?

J: ja die in de rookplek stonden ja. Toen uhm de school rookvrij hebben gemaakt voor leerlingen meteen ook voor alle medewerkers. Toen hadden we een fase dat ze net voor de school stonden te roken. Uhm daar hebben we verandering in aangebracht. Dat op een gegeven moment te accepteren dat ze in een strook niemandsland rookte. En uhm ja ook dat was een tijdelijke fase en uiteindelijk hebben we ook gezegd uhm je gaat gewoon hier in de omgeving niet meer roken gewoon nergens meer. Toen was er ook nog maar een klein gedeelte rokers over. De grote gedeelte heeft afgehaakt.

M: oké dus uiteindelijk heb je niet nog plekjes gehad waar je extra moest schoonmaken?

J: uhm nee nee uiteindelijk niet, maar dat heeft wel wat voeten in de aarde gekost. Want die tussen fasen met die plek die eigenlijk niet van ons was, maar waar we wisten dat ze wel stonden te roken, ja dat gaf wel heel veel troep. Uhm dat klopt, ik was wel blij dat we op een gegeven moment die fase hebben overgeslagen.

M: Hebben jullie daar bijvoorbeeld ook nog met de gemeente contact over gehad? Hoe zo'n plek dan wordt gehandhaafd of schoon gemaakt dat soort dingen?

J: Uhm nee de gemeente was daarin behoorlijk terug houdend. Nee nee die waagden zich daar niet aan.

M: Een laatste vraag hierover misschien, hoe hebben jullie het gedaan met de buurtbewoners?

J: Jaa dat is een vraag die ik voortdurend hoor ook van andere scholen. Maar ja wat als de buurt nu in gaan. Als er 1 ding is wat zo rokende puber niet wil is de buurt in gaan. Dat is veel te ver van zijn vriendjes vandaag. Hij wil gewoon zo dicht mogelijk bij school bij zijn vriendjes blijven. Dus dat viel eigenlijk reuze mee. Uhm alleen op het moment dat ze met zijn allen voor de ingang stonden toen he toen het net was uitgevaardigd toen had de buurt er last van. Want toen stonden ze midden op de weg en dat is vervelend, maar voor de rest viel het reuze mee. Die kinderen gaan de beurt niet in. Veel te leuk om bij de niet rokende vriendjes te blijven. Zo dicht mogelijk bij de school.

M: oké dus uhm hebben jullie wel met de bewoners overlegd wat jullie gingen doen? Of gewoon gedaan en gekeken hoe het kan worden voorkomen?

J: Nou wij hebben de bewoner te laat betrokken. Ik zou dat nu anders gaan doen. We hebben ze toen geconfronteerd met het verbod en wij dachten dat we de bewoners daar een plezier mee deden. Maarja dat plezier werd niet zo ervaren op het moment dat ze met hun boodschappen wagend je door de rookwalm heen moesten lopen. Dat zou ik gegarandeerd anders doen.

M: Dus eerder betrokken hebben?

J: ja absoluut.

Misschien nog eventjes he, ze willen bij hun vriendjes blijven he, maar wat nou als al hun vriendjes roken? Gaan ze dan toch niet de buurt in?

J: ik heb het niet mee gemaakt. Nee nee terwijl ik toch 1500 leerlingen heb.

M: ik ga toch langzamer zeker de brug overslaan naar de gemeente, ik kom zo dadelijk bij jou Kees, maar misschien wil ik dit eerst noemen. Uhm Andrea Rozema van Universiteit Tilburg die heeft onderzoek gedaan naar de zeg maar effectiviteit van het rookvrij maken van scholen. Daar is een onderzoek artikel ook van. Daar zitten nog een paar tips in en die heb ik nog eventjes meegeven. Misschien dat er daarna nog wat school onderwerpen voorbij komen, maar dit wil ik nog eventjes gedeeld hebben. Zij zegt neem de tijd ervoor, begin op tijd, die wettelijke verplichting komt er aan per 1 augustus, maar begin op tijd mensen erbij betrekken en draagvlak te creëren etc. Zij zegt ook, faciliteer het niet, maak geen gedoog plekken. En het laatste wat zij mij in ieder geval nog mee gaf is, hou vol! Want voor je het weet is het de normaalste zaak van de wereld geworden. Als het schoolterrein eenmaal rookvrij is dan is het uiteindelijk heel normaal en vraagt niemand zich meer af waarom het zo is. Herkennen jullie dat?

Joke: ja ik herken het wel. Vooral heel sterk om geen gedoog plekken te creëren, want ik merkte aan het verhaal van Johan dan wij in die begin fase die gedoog plekken voor leerlingen helemaal niet hadden. En dat we daardoor eigenlijk heel snel door de beginfase heen konden, maar wel gedoog plekken voor medewerkers. En nu merk ik dus nu wij voor jou voor 1 januari

wilden wij ook voor alle medewerkers het terrein rookvrij hebben. En dat was nog best een pittige discussie met de mensen die daar rookten. Nus is het wel zo dat het geaccepteerd is, ja ook door de maatschappelijke ontwikkelingen, maar op het moment dat je die gedoogplekken kunt overslaan ben je veel sneller op het punt waar je wil zijn. En uhm het laatste houdt vol, ja het vol houden is natuurlijk het allerbelangrijkste en oh ja ik wilde eigenlijk nog toevoegen, wat ik zelf vond bij ons vrij krachtig is geweest is dat wij het zijn gaan verbinden met de gezonde school. De sectie bewegingsonderwijs die heeft hierin fantastische dingen gedaan met beweeg inrichtingen op schoolpleinen, maar ook de kantine met gezonde broodjes ect en in dat hele kader van gezonde school is het voor leerlingen ook veel makkelijker om dat te accepteren en ook voor de medewerkers.

M: oké helder, We gaan even naar de gemeente Rotterdam, Kees jullie hebben ook van alles gevonden volgens mij rondom het Erasmus MC en uhm. Kun jij vertellen wat jullie in Rotterdam aan het doen zijn en welke aanpak jullie volgen als gemeente?

K: uhm ja zeker met veel uhm ik heb met veel bewondering geluisterd naar alle verhalen tot nu toe. Ja wij doen het zoals vaker in Rotterdam net een beetje anders. Het is namelijk echt een beweging he met 150 partners in het land die aan een rookvrije generatie werken. In eerste instantie hebben we eigenlijk als positie gekozen als gemeente om ook kinderopvang, scholen, speeltuinen, kinderboerderijen te ondersteunen en te verbinden met en kijken of wij ze konden helpen. Uiteindelijk kwamen er steeds meer vragen over ja maar wat doen je dan met publieke openbare ruimtes. Daar gingen jullie net ook al op in. Ruimte om de scholen en ziekenhuizen. Ik moest een beetje lachen, omdat het klinkt als een rookverbod en in Rotterdam hebben we een wethouder die heel nadrukkelijk niet kiest voor een verbod, uhm wat Groningen natuurlijk wel heeft voorgedaan en daar hebben we ook veel contact met elkaar nogmaals. Hoe doen jullie het nou? Wij kiezen voor een vrijwillige rookvrije zone op aanvraag. Uhm dat kan een sportvereniging ook, dat die zeggen wij zijn nu zo ver dat wij rookvrij zijn, maar dat ze zich verplaatsen dus kunnen jullie ons helpen gemeente. Uhm scholen hebben dat zeker al een aantal keer gevraagd aan ons als gemeente en uhm ook ziekenhuizen vragen het, diverse organisaties vragen, kunnen jullie het rookgedrag verplaatsen, zodat we het echt uit het zicht van de kinderen laten. En we hebben ook wel gehoord dat het bewoners raakt die het er dan weer niet mee eens zijn. Laatst kreeg ik al als tip ontwerp het rookwandelen. Dus ga niet met elkaar op 1 plek staan, maar zorg dat je in beweging blijft. Dat speelt ook in onze pilot van het rookvrij zonen.

Hoor ik je nou zeggen dat jullie vooral ingaan op de initiatieven van partners in de gemeente? Dus dat je graag wil dat een school graag zelf voorbeeld komt agenderen?

K: Ik maak altijd het verschil, en het roept toch elke keer wel weer verwarring op merk ik tussen wat organisaties zelf kunnen doen en zeker bij het terrein. En daar hebben ze ons niet bij nodig. Alle 5 Rotterdamse ziekenhuizen zijn al rookvrij, buiten maar er is altijd een grijs gebied op weg naar het gemeentelijke gebied. Daar opereren we op aanvragen. Niet ons eigen initiatief, nu hebben we wel een beleid opgenomen in ons beleidsplan voor de komende vier jaar dat we op aanvraag rookvrij plekken faciliteren. Op dit moment zijn we ook bezig om buiten zeg maar te richtlijnen voor rookvrije zones te maken en daarin hebben we ook een toolkit opgenomen uhm waarin we heel nadrukkelijk ook de materialen noemen vanuit rookvrij generatie de tegels, de bordjes, uhm vlaggen alles wat je maar fysiek kunt neerzetten in een openbare ruimte. Uhm dat zijn we nu aan het maken. Daarin merk ik wel dat je veel

overleggen hebt. En daarom moest ik net ook lachen. want stadbeheer gaat natuurlijk over de handhaving, de boa's zeg maar en als we met hen bespreken zou je misschien ook iets kunnen doen voor een rookverbod, maar dan kijken ze je heel bedenkelijk aan van wat denk je zelf. dus dat zit er niet zo makkelijk in. Het aansturen is wel een ding. Ik zeg niet handhaving ik heb het liever over aanspreken en dat past ook heel erg bij de insteek die we kiezen. We willen ook echt dat de kantoren van de gemeente rookvrij worden. we werken toen naar een concern Rotterdam rookvrij. Dus een rookvrij publiekelijke zones.

M: Kees je zij ook dat scholen zich bij jullie melden, over dat grijze gebied. Met wat voor vragen komen scholen bij jullie daarover?

K: ja het zijn wat losse casussen. Al weer langer kwam er een school met wat er zo straks is verteld van leerlingen gaan wel netjes buiten het schoolterrein roken, maar blijven toch rond het terrein hangen. Het lukt niet om ze aan te spreken of om ze weg te krijgen. Dus die had zo iets van laat ik dan pragmatisch denken en vraag aan de gemeente voor om de hoek uit het zicht een paar tegen kunnen worden neergelegd en dat zorgt hij wel voor een afdakje, zodat ze daar kunnen gaan roken. Het is een vraag waarin we echt wel eventjes serieus hebben mee gedacht. Maar heel snel kwamen er mensen op het idee dat het toch niet zo handig is dat je als gemeente roken gaan faciliteren. Daar zit nog wel een spanningsveld. Ons pilot van het Erasmus MC als rookvrije zone betreft ook het gebied waar het gymnasium aan ligt en de hogeschool Rotterdam. En uhm nog een ander instituut. Maar dat betekent dus dat 1 van de schooldirecteuren die daarbij betrokken was, uhm ja ik denk toch dat mijn leerlingen ook gebaard zouden zijn als wij weten waar we ze heen kunnen sturen. Dus uhm bij het aanspreken is wel behoefte aan van waar ga ik ze heen sturen. Wij kunnen natuurlijk heel makkelijk zeggen je kunt overal roken behalve in een rookvrije zone. Dus waarom zou je dan nog een specifieke plaats aanwijzen, dat wil je eigenlijk niet. Wij hebben asbakken laten aanleggen rondom de rookvrij zones. Die asbakken leek al snel te gaan werken als rookplek. Met name ook voor de deur van de Hogeschool. Die wou eigenlijk dat we de plek iets meer gingen oprekken, zodat hun leerlingen en studenten wat verder weggingen staan. Uhm ja dan raak je ook aan de samenwerking, dus uhm er is een eigen verantwoordelijkheid voor de aanvragen.

M: Nog ik vraag aan jou kees en dan ga ik langzaam naar een afronding toen. Maar ik las als het goed is nog ergens dat bij kinderboerderijen in Rotterdam dat jullie een subsidie hebben aangevraagd. Corrigeer mij als dat niet goed is Kees.

K: Uhm ik denk dat ik moet corrigeren, uhm maar er speeltuinen daar speelt het bij dat er wordt gewerkt met een vitaal speeltuinen vereniging en die krijgt volgend jaar alleen nog maar een subsidie als ze een beleid hebben voor een rookvrij speeltuin. En ook alcohol geldt daarvoor.

M: oké dank, ik wilde jullie vragen om in een afrondende zin een tip te geven aan iedereen, uhm daar overval ik jullie natuurlijk mee, dus de eerste die zijn hand opsteekt mag beginnen. Wat zouden jullie al belangrijkste tip willen geven? Angela mag ik bij jou beginnen?

A: ja ik zou zeggen ga het gesprek aan, en ga het doen want het is zo fijn voor de school als die rookvrij is. Ga het doen en ga het volhouden. Dan levert het zeker een heleboel mooie dingen op.

M: Joke, ja doet die het, ja er is geluid.

J: ja?

M: ja

J: ik zou willen zeggen vier ook je succes. Toen jij net noemde de GGD uhm in het VO doen mij ook mee met het vier jaarlijks onderzoeken van het GGD. En in het eerste onderzoek kwam al naar voren dat minder dan gemiddeld gerookt werd op school en dat hebben wij ook echt uitgedragen. Dus dat is ook wel een aandacht puntje voor misschien bij de invoering dat er ook momenten komen om te meten en om het succes te vieren, dat helpt.

M: laat zien wat je bereikt?

J: ja!

M: Oké dank. Johan ben jij er ook nog?

J: haha ja zeker!!

M: haha

J: ik zou zeggen leg altijd uit waarom je het doet? Uhm wees daar dan ook compromisloos in en uhm niet in uitwerking maar wel waarom je het doet, ik denk dat dat in deze corona tijd trouwens wel aardig zou landen uhm faciliteer nooit rookruimtes, want dan legitimeer je het gedrag, betrek de groep er eerder en vaker mee, hef vooral een lange en rookvrije adem.

M: haha dat waren er vier in één haha Hartstikke mooi Johan. Uhm Kees heb jij nog een slot tip?

K: zorg voor goede communicatie, laat goed zien wat je bereikt en wat voor ons heel belangrijk was is de positieve frame, dus vroeger was het zo rook niet waar je kind bij is en tegenwoordig is het zo dat we niet willen dat kinderen gaan roken. Dus die positieve frame en een positief verhaal en ik denk dat dat het meeste aanspreekt.

M: oké dank! We gaan afronden. Dus ik wil jullie bij deze hartelijk danken voor jullie bereidheid om hieraan mee te werken. Dank alle deelnemers die aanwezig waren om het Webinar te volgen. Fijne avond nog, tot ziens!

Iedereen zegt Tot ziens/doei.

BIJLAGE XV: ENQUÊTE

Hieronder worden de vragen van de enquête weergegeven die in eerste instantie verstuurd zou worden, maar door het coronavirus was het niet mogelijk om de enquête door te sturen naar de leerlingen. De enquête kan nu gebruikt worden voor een vervolgonderzoek.

Wat is je geslacht?

☐ Jongen

☐ Meisje

Wat is jou leeftijd?

☐ 11

☐ 12

☐ 13

☐ 14

☐ 15

☐ 16

☐ 17

Figuur 4 Vragenlijst

Wat doe je voor opleiding?

☐ VMBO Basis

☐ VMBO kader

☐ VMBO gemende leerweg (GL)

☐ VMBO theoretisch leerweg (TL)

Heb jij wel eens gerookt?

☐ Ja, je hoeft vraag 7 t/m.. niet te beantwoorden

☐ Nee, je hoeft vraag 1 t/m 6 NIET te beantwoorden

1. Waarom ben je begonnen met roken?

Tekst lang antwoord

Figuur 5 Vragenlijst

2. Waar rook je meestal?

Tekst lang antwoord

3. Rook jij wel eens op een plek waar je niet mag roken? Zo ja, waar rook je dan?

Tekst lang antwoord

5. Roken je ouders, familie en/of vrienden? (meer opties mogelijk)

☐ Ja, mijn ouders roken

☐ Ja, mijn broers en/of zussen roken

☐ Ja, mijn familie rookt.

☐ Ja, mijn vrienden roken.

☐ Nee niemand rookt.

Figuur 6 Vragenlijst

6. Met wie ga je vaak roken?

☐ Alleen

☐ Met vrienden

☐ Met broers en zussen

☐ Met mijn ouders

7. Waarom heb jij de keuze gemaakt om niet te gaan roken?

Tekst lang antwoord

8. Heb je wel eens gedacht om te gaan roken?

Korte antwoordtekst

Figuur 7 Vragenlijst

9. Wat vind jij?

- ☐ Roken is cool!
- ☐ Roken is voor oude mensen!
- ☐ Anders...

10. Hoeveel dagen sport jij?

- ☐ 1 keer
- ☐ 2 keer
- ☐ 3 keer
- ☐ 4 keer
- ☐ 5 keer
- ☐ 6 keer
- ☐ 7 keer

The image shows a digital survey form with a light green border. It contains two questions. Question 9 asks 'Wat vind jij?' (What do you think?) with three radio button options: 'Roken is cool!', 'Roken is voor oude mensen!', and 'Anders...'. Question 10 asks 'Hoeveel dagen sport jij?' (How many days do you exercise?) with seven radio button options ranging from '1 keer' to '7 keer'.

Figuur 8 Vragenlijst

Wat doe je voor sport of wat zijn jou hobby's?

Tekst lang antwoord

Ouders

Beschrijving (optioneel)

11. Ik heb leuke ouders!

- ☐ Mee eens
- ☐ Mee oneens
- ☐ Geen mening

The image shows a digital survey form with a light green border. It contains three sections. The first section has a text question 'Wat doe je voor sport of wat zijn jou hobby's?' followed by a 'Tekst lang antwoord' (Text long answer) label and a dotted line for input. The second section is titled 'Ouders' (Parents) with a sub-label 'Beschrijving (optioneel)' (Description (optional)). The third section has a question '11. Ik heb leuke ouders!' (I have fun parents!) with three radio button options: 'Mee eens' (Agree), 'Mee oneens' (Disagree), and 'Geen mening' (No opinion).

Figuur 9 Vragenlijst

12. Mijn ouders doen leuke activiteiten met mij.

☐ Mee eens

☐ Mee oneens

☐ Geen mening

Nieuwe tabakswet

Beschrijving (optioneel)

Wat vind jij ervan dat er straks niet meer gerookt mag worden op het schoolterrein?

Tekst lang antwoord

...

Hoe kan ervoor gezorgd worden dat er niet meer gerookt wordt op het schoolterrein?

Tekst lang antwoord

Figuur 10 Vragenlijst

...

Bedankt voor het invullen van de vragen.

Beschrijving (optioneel)

Figuur 11 Vragenlijst